

Майн Рид

Пълзачи по скалите

Глава I ХИМАЛАИТЕ

Кой не е чувал за Хималаите, гигантските планини, които се издигат между горещите индийски равнини и студените плата на Тибет, една преграда, достойна за двете най-големи световни империи – на Великите монголи и Небесната? И най-неподготвеният географ може да ви каже, че те са най-високите планини в света; че най-малко половин дузина от върховете им се извисяват на повече от пет мили над морското равнище; а повече от тридесет са над двадесет хиляди фута високи и са увенчани с вечни снегове!

По-сведущ географ или геолог може да съобщи редица други интересни данни за тези величествени планини; за тях могат да се напишат цели томове с увлекателни подробности – за фауната, горите и флората им. Но в тази книга, читателю, мястото позволява да поговорим само за някои от най-забележителните факти, които ще ви дадат представа за гигантските размери на тези огромни маси от увенчани със сняг и устремени във висините скали, които се мръщят или усмихват – според случая – на великата Индийска империя.

Обикновено писателите наричат Хималаите „планинска верига“. Испанските географи ги наричат „сиера“ (трион), наименование, което те дават и на американските Анди. Но и двете наименования са неподходящи, когато се говори за Хималаите; защото огромното пространство, заемано от тези планини – над двеста хиляди квадратни мили, или три пъти колкото територията на Великобритания, – не прилича никак по очертанията си на верига. Дължината му е само шест-седем пъти по-голяма от широчината – тя е около хиляда мили, докато широчината му заема на много места цели два градуса от земната ширина.

Нещо повече – от западния си край в областта Кабул до снишаването си на изток при бреговете на Брамапутра, Хималаите не представляват непрекъснат масив, за да могат да се нарекат „планинска верига“. Между двете крайни точки те са прорязани на много места от дълбоки долини, където са руслата на големите реки, които не протичат на изток и на запад, по посоката на самата планина, а текат напречно, често пъти право на север или право на юг.

Вярно е, че за пътешественик, който приближава Хималаите откъм която и да е част на голямата Индийска равнина, те изглеждат като

единна верига, която затваря целия кръгозор от изток към запад. Но това е само зрителна измама; защото Хималаите не са единна планинска верига, а сбор от планини, които заемат повърхност от двеста хиляди квадратни мили и се простират по всички посоки на компаса.

В огромното пространство на тия планини се срещат най-разнообразни климати, почви и продукти. Из най-ниските хълмове – в съседство с Индийската равнина, както и в някои от по-дълбоките долини във вътрешността, – флората е тропическа и субтропическа. Тук растат в изобилие палми, дървовидни папрати и бамбук. Малко по-нагоре се появява флората на умерения климат, гори от най-различни видове гигантски дъбове, смоковници, борове, орехи и кестени. Още по-нагоре са рододендроните, брезите, изтравничето, след които идва областта на тревистата растителност – цели склонове и дори плата, покрити с буйна трева. Колкото повече се отива към линията на вечните снегове, толкова повече се срещат криптогамните растения – алпийски лишеи и мъхове, каквито има и в полярните области, така че пътешественикът, който минава от индийските равнини към високите хималайски хребети или се изкачват от някоя дълбока долина към снежния връх, който стърчи над нея, може да мине в разстояние на няколко часа през най-различни климати и да се запознае с образци от растителността на цялото земно кълбо!

Хималаите не са ненаселени. Напротив, тук се намират едно доста голямо кралство (Непал) и твърде много по-незначителни държавици и области (Бутан, Сиким, Гурвал, Кумаон и прочутият Кашмир); някои от тях се радват на относителна политическа независимост, но повечето са протекторати на Англо-индийската или Китайската империя. Жителите на тези държавици са от смесен произход и нямат нищо общо с индусите. На изток – в Бутан и Сиким – те са главно от монголски корен и напомнят по бита си населението на Тибет, с което имат и еднаква религия – на ламаизма. В Западните Хималаи живее смесената раса на планинските жители гурки, индуси от южните области, сикхи от Лахор и мохамедани от някогашната монголска империя; тук се срещат също последователи на трите най-разпространени религии в Азия – мохамеданската, будистката и браминската.

Но населението е извънредно малобройно в сравнение с пространството, което заема; из Хималайските планини има цели области от хиляди квадратни мили, където човешки крак не стъпва и не пуши комин. Просторни области, главно по вечно заснежени върхове, не са били никога изследвани или са били съвсем рядко посещавани от някой смел

ловец. Някои от тях са съвсем недостъпни; излишно е да се каже, че най-високите върхове – като Чомолари, Кинчинджунга, Донкя, Давалгири и други – са недостижими и за най-безстрашния планинар. Никой може би не се е изкачвал досега на пет мили височина над морското равнище; под въпрос е дори дали човек може да оцелее там. Възможно е животът да е несъвместим с такава височина поради прекалено големия студ или извънредно редкия въздух.

При все че Хималаите са известни от най-раната историческа епоха – те се споменават в древните летописи под имената Емаус и Емодус, но едва през този век до Европа стигнаха по-определени данни за тия планини. Португалци и холандци – първите европейски заселници в Индия – са ни разказвали твърде малко за тях; и нашите англо-индийски писатели дори са мълчали дълго по този интересен въпрос. Преувеличени разкази за враждебното и жестоко държане на хималайските планински жители гурка са били пречка за частните изследователи; като се изключат пет-шест книги, които се отнасят главно до западната част на Хималаите и са сравнително малоценни поради това, че на авторите им липсват научни познания, тази просторна област е била почти *terra incognita* до наши дни.

Напоследък обаче ние сме вече по-добре запознати с тази интересна част от земната повърхност. Ботаникът, примамен тук от великолепната флора, ни разкри един нов растителен свят. Тази задача е била успешно изпълнена от Роили Хукър. Привлечен от разнородната фауна, зоологът ни запозна с нови видове животни. Хъдзън и Уолъс са първите, които са писали за тази област. Не по-малко дължим и на спортистите и ловците – на Маркъм, Дънлоп и на „планинаря“ Уилсън.

Но освен тези имена, станали прочути поради обнародваните описания на изследванията им, има и други, останали и досега неизвестни. Ловецът на растения, скромният, но ценен пратеник на предприемчивия пепиниерист, е успявал да стигне до Хималаите, прониквал е до най-отдалечените им проходи, изкачвал се е по най-стръмните им склонове, скитал е до предела на вечните снегове. Търсейки нови видове листа и цветове, той е минавал през мътни реки, не се е спирал пред бучащи порои, не се е плашел от опасни лавини; прескачал е страхотните пукнатини на блестящи глетчери; и при все че никаква книга не напомня неговите скитнически преживявания, той все пак е спомогнал да опознаем този огромен планински край. Неговите достижения могат да се научат в цветарника – от цветовете на пурпурната магнолия, на деодара и рододендрона. Могат да се намерят в парника в чудноватите цветове на

орхидеята, в необикновената форма на боровете или в градината – в различни ценни корени и плодове, които отдавна са станали любими десерти на трапезата. Нам се пада да опишем историята на една скромна експедиция от този род – приключенията на един млад събирач на растения, служител на добре известен из световните столици предприемчив „семкар“.

Глава II

ГЛЕДКА ОТ ЧОМО-ЛАРИ

Мястото, където се развива нашата история, се намира в самото сърце на Хималаите, в областта, която е най-малко изследвана от английските пътешественици, при все че не е най-отдалечена от англо-индийската столица Калкута. Почти право на север от този град, в участъка на Хималаите, който се намира в големия завой на Брамапутра, можем да открием точката, където ще се прикове вниманието ни. Тя може наистина да се нарече точка в буквалния смисъл на думата, ако я сравним по повърхност с необятната околна пустош от оловносиви голи хребети, блестящи глетчери и снежни върхове, които се извисяват едни над други или се притискат безредно едни до други като кълбести облаци в небето.

Сред тоя лабиринт от скали, ледове и снегове Чомо-лари издига своя величествен връх, увенчан и облечен в бяло, както подобава на свещената му личност. Наоколо се издигат неговите поклонници и прислужници, не така внушителни, но се пак грамадни планини, наметнати като него с одеждата на вечната невинност.

Ако бихте могли да застанете на Чомо-лари, бихте видели на хиляди стъпки под нозете си мястото, където ще се развият събитията от нашия разказ. Тази сцена не се различава много от амфитеатър – само героите са твърде малобройни, а зрителите напълно липсват.

Когато погледнете от върха на Чомо-лари към подножието на величествената планина, ще видите една съвсем необикновена долина – толкова необикновена, че ще прикове веднага вниманието ви. Ще забележите, че тя е с правилно очертание, оградена с дървета от край до край. Погледът ви ще прецени, че тези тъмни гранитни скали се издигат на неколкостотин фута от дъното на долината. Ако сте се случили на върха лете, ще можете да забележите, че от брега на долината се отделя едно тъмно възвишение, което се издига още по-високо и завършва в най-разнообразни върхове и хребети, извисени над линията на вечните снегове и затова покрити постоянно с неопетнената бяла мантия, с която небето ги е обвило.

Тези подробности ще се доловят още от пръв поглед, след това очите ви ще поблуждаят из долината и ще се задържат там, приковани от необичайната гледка и очаровани от меката и красота – пълно

противоречие на суровата околност, която току-що сте съзрявали.

Формата на долината напомня голям елипсоиден кратер на угаснал вулкан. Но вместо черната сярна сгурия, която бихте очаквали да видите пръсната по дъното ѝ, вие съзирате прекрасен, приветливо раззелен пейзаж, поляни, напомнящи цветни градини, разделени с горички и храсталаци, а тук-там някоя скалиста могила, поставена като че нарочно – за украса. Покрай скалите има пояс от тъмнозелена гора; средата на долината се заема от бистро езеро, чиято сребриста повърхност отразява в известни часове на деня част от снежния връх, на който сте застанали – конуса на самия Чомо-лари. С добър далекоглед бихте могли да различите разни видове четириноги, пръснати из зелените пасбища; и най-разнообразни птици, от които едни летят, а други плуват по повърхността на езерото.

Ще ви мине през ум да потърсите някой величествен замък, ще насочите погледа си във всички посоки с надежда да видите комини и кулички, които се подават над дърветата, но да не останете разочаровани. В единия край на долината, близо до подножието на обкръжаващите я скали, може би ще видите, че от земната повърхност се издига бяла пара. Но ще сгрешите, ако я помислите за дим. Тя не е дим, а само изпарение от горещия извор, който извира от скалите. Оттам се образува потоце, което свързва извора като сребърна нишка с езерото.

Очаровани от гледката на тази прекрасна долина, вие ще поискате да я посетите. Ще се спуснете по дългия склон на Чомо-лари и след уморително бродене из лабиринта на каменливите предпланински хълмове, които го заобикалят, ще стигнете до ръба на ограждащите я скали; но тук ще трябва да спрете. Никаква пътека не води надолу и ако все още желаете да стъпите на брега на това усмихнато езеро, ще трябва да се спуснете по скалите с въже или въжена стълба, дълга неколкостотин фута.

Ще можете да го сторите, ако имате другари да ви помагат; но когато слезете в долината, ще можете да излезете оттам само по същата въжена стълба: друг изход няма да намерите.

Възможно е да съзрете в единия край някаква пукнатина в скалите и да си въобразите, че оттам ще можете да пресечете планината. До тази пукнатина може да се стигне лесно по леко нанаягорнище; но когато минете през нея, ще откриете, че тя води само в проход, ограден като самата долина и от двете страни с отвесни скали. Този проход е наполовина зает от глетчер, по който можете да се спуснете до една пресичаща го пукнатина, стотина фута дълбока и толкова широка. Ако не

прехвърлите мост върху нея, не можете да продължите по-нататък; а ако успеете да направите мост; по-надолу ще се озовете пред нови, по-дълбоки и по-широки пукнатини, през които е невъзможно да минете.

Затова ще трябва да се върнете и да разгледате необикновената долина, до която сте стигнали. В нея ще намерите най-различни дървета, най-различни четириноги, най-различни птици, най-различни насекоми; ще намерите всякакъв вид животни, с изключение на човека. Но ако не намерите човека, може да откриете следи от него. Близо до горещия извор ще забележите до скалата първобитна колиба, напомняща заслон, построена от каменни блокове и измазана с тиня от дъното на поточето. Влезте в нея. Ще я намерите празна, студена, необитавана от живи същества. Никакви мебели. Каменни одри, покрити с раkitак и трева, върху които някога може би са лежали или спали хора, и два-три гранитни блока, на които са седели. И нищо друго. Няколко окачени по стените кожи и разхвърляни отвън кокали на животни дават представа за храната на обитателите. Те трябва да са били ловци. Такова заключение е напълно естествено.

Но как са стигнали до тази долина и как са излезли от нея? Като вас, разбира се: слезли са и са се изкачили отново с помощта на въжена стълба.

До това обяснение ще стигнете; и то би било задоволително, ако нямаше ново, току-що забелязано обстоятелство.

Докато оглежда фасадата на скалите, погледът ви е прикован от странна гледка. Вие съзирате една, или поточно няколко редици гъсти линии, които започват от подножието на скалите. Когато приближавате до тези странни предмети, откривате, че това са стълби, от които най-долната опира в земята и стига до една издадена тераса, върху която е закрепена втора стълба; тя стига до втора тераса, о която е закрепена третата стълба; и така нататък до шестата.

На пръв поглед ще ви се стори, че „довчерашните“ обитатели на колибата трябва да са напуснали долината по тия стълби; това убеждение щеше да е напълно естествено, ако не съществуваше едно обстоятелство, което не допуска мисълта за подобно изкачване: стълбите не стигат до върха на канарата! От най-горната стълба до горния ръб на канарата остава голямо пространство, за което биха били потребни още две-три такива стълби, иначе то не може да се мине. Къде са тези стълби?

Невероятно е да са били прибрани след изкачването; а ако са паднали в долината, щяха да са там и досега. Но никаква стълба не се вижда долу.

Излишно е да продължаваме тези предположения. Едно кратко оглеждане на канарата е достатъчно да ви убеди, че е невъзможно да се изкачите по нея със стълби. Терасата, о която опира върхът на най-горната стълба, е навярно много тясна и не може да задържи друга; или поточно издадените над нея скали не биха позволили да се закрепи стълба върху тази тераса. Очевидно е, че хората са се опитали и отказали от това намерение.

Самото естество на опита показва, че тези, които са го направили, трябва да са били в безизходно положение – затворени в тази оградена от скали долина, откъдето няма друг изход освен този, който сами биха могли да измислят.

Освен това след цялостно-разглеждане на местността вие не ще откриете никакво доказателство, че те са успели изобщо да излязат от странния си затвор. И можете само да се питате кои ли са били тия скиталци в непознатия, далечен край; как са влезли и излезли оттам и дали изобщо са могли да излязат. Тези въпроси ще се изяснят, когато прочетете историята на пълзачите по скали.

Глава III

ЛОВЕЦЪТ НА РАСТЕНИЯ И НЕГОВИТЕ ДРУГАРИ

Карл Линден, млад германски студент, изгонен като участник в революционните борби през 1848 година, бе намерил убежище в Лондон. И той, като повечето емигранти, беше без средства; но вместо да се отдаде на лоши навици, потърси и получи работа в един от великолепните „разсадници“, които човек среща в предградията на най-големия град в света. Познанията му по ботаника скоро привлякоха вниманието на неговия работодател; собственик на разсадника – един от ония предприемчиви и смели мъже, които, вместо да се задоволяват само с отглеждане на вече известни в нашите градини и парници дървета и цветя, изразходват големи суми, за да изпращат хора по всички краища на света, където тези пратеници ще открият нови редки и прекрасни видове, които ще донесат в родината.

Тези пратеници – колекционери ботаници, или така наречените „ловци на растения“ – са били и продължават да са при изпълнение на пряката си длъжност и изследователи на най-дивите и отдалечени области на земното кълбо – дълбоките тъмни гори покрай Амазонка, Ориноко и Орегон в Америка; горещите екваториални области в Африка; тропическите джунгли в Индия; богатите лесове на Източните острови; накратко казано, навред, където има изгледи да се открият и получат нови красиви видове горска и градинска флора.

Изучаването на Сикимските Хималаи от първокласния ботаник Хукър, разказано в пътепис, неотстъпващ по нищо на тоя на великия Хумболд, привлече вниманието към богатата и разнообразна флора на тия планини; поради това предприемчивият „семкар“, дал временно работа на Карл Линден в градината си, го повиши на по-висока и приятна длъжност, изпращайки го като „ловец на растения“ в Тибетските Хималаи.

Придружен от брат си Гаспар, младият ботаник замина за Калкута, откъдето след кратък престой продължи за Хималаите, като тръгна почти право на север от града, разположен по бреговете на Ганг.

Той бе избрал за водач един прочут индуски ловец, или „шикари“, по име Осару; този човек беше единственият спътник и другар на двамата братя освен доведеното от Европа едро ловджийско куче Фриц, от порода за лов на глигани.

Младият ботаник бе пристигнал в Индия с препоръчително писмо до управителя на световноизвестната ботаническа градина в Калкута. Посрещнат гостоприемно там след пристигането си в източния град, той прекара голяма част от времето си в тази градина. Освен това местните власти, заинтересувани от експедицията, му дадоха всички разполагаеми сведения за пътя, по който смяташе да тръгне, при все че тези сведения не бяха много, защото избраната от него Хималайска област беше по онова време terra incognita за англичаните дори в Калкута!

Не е необходимо да разказваме тук подробно всички приключения на нашия събирач на растения и неговите другари при пътуването им към Хималаите и след навлизането в големите проходи на тези планини. Достатъчно е да кажем, че при преследване на едно прекрасно зверче – мускусен елен – те се бяха покатерили по урва, изцяло покрита от често срещаните из Горните Хималаи големи глетчери; че преследването ги бе отвело далече нагоре, а след това в странна долина, прилична на кратер, която вече описахме; че след като стигнаха до тази долина, не видяха друг изход от нея по урвата, откъдето бяха дошли; а когато тръгнаха обратно, за най-голяма своя покруса видяха, че върху глетчера, по който бяха минали, се бе образувала през време на отсъствието им такава широка пукнатина, че излизането им от долината бе станало невъзможно!

Те решиха да преодолеят това препятствие и загубиха много време да правят мост от борове. Най-после успяха да преминат пропастта, но само за да намерят по-надолу нови, и то такива, при които никаква изобретателност не можеше да им помогне.

Принудени да изоставят мисълта за излизане оттук по тоя път, те се върнаха в долината, която – макар и прекрасна наглед – им бе станала омразна, щом се бе превърнала за тях в затвор.

При престоя си в нея те срещнаха най-разнообразни диви зверове. В долината имаше едно малко стадо „якове“ или грухтящи говеда, които бяха за известно време главната част от храната им. Макар и по-млад от Карл, Гаспар беше изкусен ловец, но все пак едва се спаси от стария мъжки як, опасно животно, което успя да убие. Осару пък щеше да бъде разкъсан от глутница диви кучета, които той избя след това до едно; пак Осару щеше да бъде погълнат от съвсем друг вид неприятел – от плаващите пясъци, в които краката му затънаха, когато се опита да измъкне една риба от мрежата.

И Карл не мина без премеждия – една мечка го подгони по терасата на канарата, откъдето му се наложи извънредно опасно спускане. Самата мечка се прибра в някаква пещера, където по-късно и тримата я

намериха и убиха с помощта на Фриц. Те се изложиха на голяма опасност с преследването на тази мечка, защото след като убиха грамадното животно, се загубиха в неизбродимата пещера, откъдето успяха да се измъкнат само след като изгориха прикладите на пушките си, за да направят свещи от мечата мас.

Докато преследваха мечката и се лутаха, за да намерят изход, нашите пътешественици бяха поразени от огромните размери на пещерата, която животното си бе избрало за леговище; и като се надяваха, че някой от големите проходи през нея може би води вън от планината и ще им даде възможност да се измъкнат, те си направиха факли и обходиха от край до край тази пещера – но напразно. И все пак те се отказаха от търсенето едва след като се увериха, че през пещерата няма изход.

Оттук нататък ще продължим много по-подробно описанието на опитите им да се измъкнат от своя планински затвор; а те бяха убедени, че това можеше да стане само ако се изкачат по скалите, които го ограждаха.

Глава IV

ПРИБИРАНЕ В КОЛИБАТА

Когато излязоха от пещерата след безуспешните търсения, Карл, Гаспар и Осару седнаха на камъните срещу скалите и доста време мълчаха. Погледите им изразяваха дълбоко и безнадеждно отчаяние. Една и съща мисъл минаваше през ума на всеки от тях. Една мъчителна мисъл – че са лишени от каквато и да е връзка със света и никога може би не ще видят други човешки лица освен своите!

Гаспар изказа пръв това мрачно предчувствие.

– О, братко – простена той, обръщайки се към Карл, който седеше до него, – о, каква ужасна съдба! Тук ще трябва да живеем и тук трябва да умрем, далеко от близки, далеко от света... сами... сами!

– Не – отговори Карл, дълбоко развълнуван от скръбта на брата си, – не, Гаспар, не сме сами; трима сме и ще си помагаме.

При все че в душата си може би признаваше справедливостта на тази мисъл, Гаспар не се насърчи от нея. Всъщност той не пропусна да забележи, че Карл бе изрекъл думите почти неуверено, само за утеха. Освен това личеше, че Карл прави усилие да изглежда весел и самоуверен, а това усилие още повече убеждаваше другите, че в душата му няма ни радост, ни надежда.

Брат му не отговори нищо на тези утешителни думи. Осару изяви мислите си, като поклати двусмислено глава.

– Ех, сахиби – каза той, говорейки и на двамата, – ако Великият сахиб от небето иска да излезем оттук – излезем; ако не иска – не излезем... нивга не излезем.

Макар и съвместими с една искрена вяра, думите на Осару не спомогнаха много за повдигане духа на тримата и те отново и задълго замълчаха.

Гаспар и Осару изглеждаха напълно сломени от новото разочарование. Карл изглеждаше по-малко склонен да се отчайва и очевидно обмисляше какво да прави.

Другарите му скоро забелязаха това, при все че не се опитаха да смутят размислите му, защото предполагаха, че каквито и да са, те ще им бъдат скоро съобщени.

Предположението им беше вярно, защото след няколко минути Карл наруши мълчанието и се обърна към тях.

– Хайде – каза насърчително той, – няма защо да се отчайваме толкова скоро. Да не се предаваме, докато не бъдем разбити по всички направления. Казах ви каква беше целта ми, когато се изкачих най-напред на онази тераса, откъдето открих пещерата и начумерената ѝ обитателка – мечката. Тогава мислех, че ако можем да намерим редица такива тераси, издадени една над друга и не много отдалечени една от друга, ще можем да наредим по тях подвижни стълби и да стигнем до върха. Виждате, че такива тераси има тъкмо пред вас. За нещастие, едно от разстоянията помежду им – хей там, където канарата е най-тъмна – е не по-малко от шестдесет-седемдесет фута. Пресметнах го, като го сравних с височината от земята до пещерата, а нея бях току-що измерил, когато срещнах мечката. Толкова дълга подвижна стълба не ще можем никога да направим, нито да издигнем дотам, ако я направим, така че трябва да изоставим всяка мисъл за изкачване по тази канара.

– А може би – прекъсна го Гаспар, залавяйки се за мисълта на Карл – в друг край на долината да има тераси, които са по-близо една до друга. Разглеждал ли си навсякъде?

– Не. Не можах да стигна по-далеко, защото срещнах Баба Меца; а както знаете, разправиите ни с нея и лутането из пещерата погълнаха всичкото ни време досега и всъщност съвсем прогониха от ума ми мисълта за стълбите. Но сега можем да се върнем към нея; следващата ни грижа ще е да обиколим долината и да видим дали няма да открием някое по-удобно място. Сега вече е много късно. Почна да се мръква, а за целта ни трябва дневна светлина. Да се приберем в колибата, да вечеряме нещичко и да си легнем. Ще се събудим може би по-бодри и още сутринта ще продължим издирванията си.

Нито Гаспар, нито Осару възразиха срещу това предложение. Напротив, и Двамата – много изгладнели скокнаха пъргаво, щом се спомена за вечеря, и всички тръгнаха – Карл напред, двамата след него, Фриц последен.

В колибата си сготвиха вечеря и я изядоха със сладост, каквато глътът придава и на най-жилавото месо; после изпълниха и останалата част от програмата, която Карл бе предложил: легнаха на постаните с трева нараве и се почувстваха отново обнадеждени.

Глава V

НЕКАНЕН СРЕДНОЩЕН ГОСТ

Бяха спали няколко часа, когато се събудиха внезапно от лая на Фриц. Нощем вярното животно обикновено спеше в колибата, където му бяха постлали суха трева. Щом чуеше някакъв необичаен шум навън, то изскачаше, обикаляше известно време и се връщаше спокойно в легището си едва когато се увереше, че наблизо няма неприятел.

Фриц не обичаше да вдига шум. Той имаше дълъг опит, насъбрал бе много мъдрост и не пилееше силите си в безполезен лай; обаждаше се само при изключителни, важни случаи. Но лаят, или по-точно воят му, беше в такъв случай ужасен.

При сегашния случай – настъпил тъкмо към полунощ, тримата заспали другари бяха събудени внезапно от силния му вой, който се носеше из цялата долина, повтарян непрестанно от ехото. След това предупреждение кучето изхвъркна от колибата, която нямаше врата, и продължи да лае някъде към езерото.

– Какво ли е? – се запитаха веднага и съвсем естествено тримата другари, така ненадейно събудени от Фриц.

– Нещо, от което Фриц се е уплашил – каза Гаспар, който познаваше по-добре от другите нрава на кучето. – Той не лае така по дивеч, с който може да се справи. Обзалагам се, че ще е някой едър звяр. Ако слонът беше още жив, щях да кажа, че е той.

– В тази долина може би има тигри; не бях помислял досега за тях – обади се Карл. – Но, като се сетя сега – продължи той, припомняйки си това, което бе чел по зоология, – виждам, че е много вероятно. Хората смятат, че тигрите живеят изключително в тропически и субтропически области. А това е погрешно. В тукашния материк (Карл се намираще в Азия) кралският бенгалски тигър стига до области, които са на еднаква северна ширина с Лондон. Среща се и покрай Амур, петнадесет градуса северна ширина.

– Господ да ни е на помощ! – прекъсна го Гаспар. – Може би наистина е тигър, а ние не се сетихме да турим дори врата на колибата си! Ако е тигър...

Предположенията на Гаспар приключиха внезапно поради един необичаен шум отвън, съпровождат воя на Фриц.

Този шум напомняше донякъде звук на тръба, само че беше по-

остър и писклив; всъщност приличаше повече на свирене с детска пиялка, отколкото с истинска тръба; но при все това вдъхваше ужас.

Явно беше, че е ужасил Фриц: защото кучето се втурна веднага в колибата, сякаш го гонеха цяло стадо рогати бикове и макар да продължаваше яростно да лае, нямаше никакво желание да се покаже пак навън.

В този миг необичайният шум – нещо средно между писък и подсвирване, се чу точно пред входа и още повече изплаши всички, защото каквото и да беше съществото, което го издаваше – птица, звяр или човек, то беше вече близо и все повече се приближаваше.

Само един от тримата другари бе чувал и по-рано такъв глас – само Осару. Старият шикари позна гласа още щом го чу; той много добре знаеше какъв инструмент го издава, но беше толкова изненадан и изплашен, като го чу тук, че доста време не можа да покаже познанията си.

– Кълна се в колелата на Джагърнаутовата колесница¹ – прошепна задъхано той. – Не може... не може; невъзможно той тук.

– Кой? Какво? – запитаха на един дъх Карл и Гаспар.

– Гледайте, сахиби! Той е... той е! – отвърна с бърз и дрезгав шепот индусът. – Всички загинем... Той е... той е... Божеството... могъщото... страшното...

В колибата проникваше само слабо отражение от луната, която светеше ярко навън; но нямаше нужда от светлина, за да се види, че бедният шикари е почти обезумял от страх. Другарите му разбраха по гласа му, че той е променил мястото си и се е отдръпнал към най-отдалечения ъгъл. И в същото време ги съветваше шепнешком да не мърдат и да мълчат.

При все че не знаеха каква е опасността, двамата се подчиниха, разбира се, на тези настойчиви съвети и се свиха безмълвни на леглата си. Щом изказа предупреждението си, Осару също замълча.

Странният звук отново стигна до слуха им; този път инструментът, който го издаваше, беше сякаш пред входа на колибата. В същия миг земята отвън, осветена досега от ярката лунна светлина, бе затъмнена от някаква огромна сянка като че царицата на нощта бе изчезнала внезапно зад плътен черен облак. Но над тази сянка беше все така светло и луната продължаваше да грее. Затъмнил я бе не облак, а някакво огромно тяло, което се движеше по земята и сега бе спряло пред входа на колибата.

На Карл и Гаспар се стори, че грамадно животно с огромни, дебели

1. Колесница, в която разхождат статуята на Кришна. – Б. пр.

нозе бе застанало отвън; появата му изплаши и тях толкова, колкото и самия Осару, макар и по друга причина.

Фриц изглеждаше изплашен не по-малко от хората и уплахата му подейства така, както и на Осару. Той не се обади вече. Свит в един ъгъл, Фриц мълчеше, сякаш беше от породата на безгласните динго.

Това безмълвно очакване повлия на сянката пред входа; след като нададе още един нисък звук, тя се отдалечи така безшумно, сякаш беше наистина само сянка.

Уплахата на Гаспар не можа да надделее голямото му любопитство. Щом разбраха, че странният неканен гост се отдалечава от колибата, той се промъкна до изхода и погледна навън. Карл не закъсня да го последва; и дори Осару се реши да излезе от скривалището си.

Някаква тъмна маса – напомняща огромно четириногло – се отдалечаваше към езерото. Тя се движеше в тържествено мълчание; но едва ли беше сянка, защото когато мина през рекичката близо до вливането ѝ в езерото, водата се разплиска под нозете ѝ, а по спокойната повърхност се появиха кръгове. Сянка не би могла да предизвика такова вълнение.

– Сахиби – каза тържествено и важно Осару – едно от две ще е. Бог Брама или...

– Или какво? – запита Гаспар.

– Или някой стар скиталец.

Глава VI

РАЗГОВОР ЗА СЛОНОВЕ

– Някой стар скиталец ли? – каза Гаспар, като повтори думите на индуса. – Какво искаш да кажеш, Осару?

– Това, дето вие, френци, сахиб, казвате скиталец слон.

– О, слон ли? – повториха Карл и Гаспар, успокоени от това естествено обяснение за нещо, което приличаше толкова много на свръхестествено видение.

– Наистина приличаше на такова нещо – продължи Гаспар.

– Но как би могъл слон да попадне в тази долина?

Осару не можа да отговори на този въпрос. Смаян от появата на огромното животно, той беше все още склонен да вярва, че са видели някое от лицата на триличното божество Брама, приело в случая образа на слон. Затова не се опита да обясни присъствието на такова животно в долината.

– Може би е дошъл от равнината – забеляза замислено Карл.

– Но как е могъл да влезе в долината? – запита отново Гаспар.

– Както влязохме и ние – отговори Карл, – по глетчера и през прохода.

– Ами пукнатината, която не ни позволява да излезем? Ти я забрави, братко. Слон може да я прескочи толкова, колкото и да хвъркне; значи не може.

– Не може, разбира се – съгласи се Карл. – И аз не казах, че е прескочил пукнатината.

– О, искаш да кажеш, че дошъл тук преди нас?

– Точно така. Ако това, което видяхме, е слон – а какво друго би могло да бъде? – продължи Карл, който вече не допускаше, че нощният им посетител е някакво свръхестествено създание, – той трябва да е дошъл в долината преди нас. Чудното е, че досега не сме забелязали никаква следа от такова животно. Ти, Гаспар, обикаляше повече от нас. Не забеляза ли при скитанията си никакви следи от слон?

– Никога. Пък и не ми е минавало през ум да се поогледам за такова нещо. Кой би помислил, че такъв грамаден слон може да се покатери до тук? Всеки ще сметне, че такова тежко животно е съвсем неспособно да се качва из планината.

– А това е погрешно; защото колкото странно и да изглежда, слонът

е чудесен катерач и може да стигне почти навсякъде, където може да стигне и човек. Известно е, че на остров Цейлон често се срещат диви слонове на Адамовия връх, а изкачването дотам е изпитание и за най-здравите пътешественици. Та не е чудно да намерим слон тук. Дори никак не е чудно и аз съм уверен, че това, което видяхме, е слон, щом не може да бъде нищо друго. Той може да е влязъл в долината преди нас, минавайки по глетчера и по скалния мост над пропастта; уверен съм, че е могъл да стори това, както го сторихме и ние. Или пък – продължи да обяснява Карл присъствието на грамадното животно – може да е дошъл тук много отдавна, още преди да се е образувала пукнатината. Нима не е възможно да е прекарал тук дълги години, дори целия си живот, което значи повече от едни век?

– Аз мислех – каза Гаспар, – че слонове могат да се срещнат само в равнините, където има разкошна тропическа растителност.

– И това е една от много разпространена заблуда – отговори Карл. – Слонът не само не обича тропически равнини, но предпочита да живее из високи планини; и щом има възможност, се изкачва там. Той обича сравнително хладен климат, където по-малко ще го измъчват мухи и други досадни насекоми; защото въпреки голямата му сила и дебела кожа, едно дребно насекомо като мухата може страшно да му досажда. И той като тигъра не е само тропическо животно, а може да живее отлично във високи, хладни местности или из северните области на умерения пояс.

Карл изказа отново учудването си, че ни един от тях не бе забелязал досега следи от това огромно четириногло, което е било навярно техният съсед още от самото начало на принудителното им пребиваване в долината. Това учудване не се споделяше напълно от Гаспар, а в много по-слаба степен и от Осару, все още склонен да поддържа суеверното си убеждение, че са видели не някое земно същество, а божествения образ на Брама или Вишну.

Другарите му не се опитаха да разсеят това безсмислено вярване и продължиха да търсят обяснения на странното обстоятелство, че не бяха срещнали досега следи.

– Най-после – подсказа Гаспар – в това няма нищо странно. Има още много обширни области в тази долина, неизследвани от нас; например онази широка гъста гора в горния ѝ край. Никой от нас не е минавал оттам след първите два дни, когато гонихме покрай нея елена, а след това тръгнахме да разгледаме скалите. Аз не се отклонявах никога нататък по време на лов, защото всякога намирах дивеч из откритата поляна

около езерото. А слонът може да се крие тъкмо в тази гора и само нощем да излиза от нея. Следи от него трябва да има предостатъчно, но на мене и през ум не ми е минавало да се вгледам за тях. Нали знаеш, братко, ние бяхме улисани да си правим дървения мост, после да огледаме пещерата, та не се сещахме за нищо друго.

Карл се съгласи с тези твърдения, защото беше наистина така, както казваше Гаспар. Откакто бе започнал престоят им в долината, съзнанието и на тримата, изпълнено с тревога за бъдещето, бе насочено само към откриване някаква възможност за измъкване оттам; и поради това те бяха обръщали много малко внимание на всичко, което не би подпомогнало целта им. И Гаспар дори не бе обходил дори половината долина, като отиваше на лов; пък и не бе ходил кой знае колко пъти на лов. Той бе успял да донесе за три-четири дни необходимото количество месо, което бе грижливо изсушено от Осару и беше главната съставка на всекидневната им храна. Много нарядко след това те използваха пушките си за доставяне малко прясно месо – някоя двойка диви патици от езерото или друг дребен дивеч, какъвто имаше всяка сутрин на един изстрел разстояние от колибата. Затова много местности в долината бяха останали непосетени; и затова беше напълно възможно един огромен слон да е бил тук през всичкото време и никой от тримата другари да не го е видял.

Увлечени в тези предположения, те стояха будни повече от час; но тъй като този, за когото размишляваха, си бе, както изглежда, окончателно отишъл, те стигнаха полека-лека до заключението, че той няма да се върне – поне тази нощ, и като си възвърнаха по този начин спокойствието, заспаха отново, решени за в бъдеще да бъдат по-бдителни към опасния съсед, който така неочаквано се бе представил.

Глава VII

НОВИ ПРИКЛАДИ НА ПУШКИТЕ

На другата сутрин и тримата станаха рано и излязоха от колибата още щом се съмна. Карл и Гаспар бързаха да узнаят нещо повече за слона, в чието съществуване Осару все още се съмняваше. Всъщност, като изключим това, че бе подсвирнало три-четири пъти, животното бе дошло и си бе отишло толкова тихо и тайнствено, че можеха наистина да сметнат цялата случка за сън.

Но такова огромно животно не може да се движи насам-нататък, без да остави следи от минаването си; а тъй като бе минало през рекичката или по-точно през едно малко заливче, в което рекичката се вливаше, несъмнено беше, че е оставило следи по пясъчливия бряг.

За това щом се развидели, и тримата тръгнаха към мястото, където слонът бе прекосил рекичката.

Когато стигнаха там, не остана никакво съмнение, че са били посетени от слон. Грамadni стъпки, големи почти колкото дъното на голямо буре, бяха отпечатани дълбоко в мекия пясък; а когато погледнаха отвъд „проливите“ (както бяха свикнали да наричат тясното устие на заливчето), те видяха също такива стъпки и по другия бряг, където животното бе излязло на сушата.

Осару не се съмняваше вече какво животно е оставило тези следи. Той беше ходил на лов за слонове из джунглите в Бенгал и познаваше всички особености на грамадното четириногло. Стъпки като тия, които бяха пред очите му, можеха да бъдат оставени не от някакво призрачно същество, а само от жив слон.

– И то от най-едрите – твърдеше, вече напълно уверен, индусът, като заяви в същото време, че може да определи точно височината му.

– Как я измери? – запита малко учудено Гаспар.

– Много лесно, млади сахиби – отговори Осару – трябва само измерим ходило на скиталец. Ей, така, сахиби. При тези думи индусът извади от джоба си едно въже, избра най-ясния отпечатък от ходилото на слона и наложи внимателно въжето по външния му край. По този начин узнаха обиколката му.

– Сега, сахиби – каза Осару, уловил с ръце двата края на онази част от въжето, която отмерваше обиколката на ходилото, – от земята до рамото на слона е два пъти по толкова; така разбра Осару, че слон голям.

Тъй като така измерената обиколка на ходилото беше почти шест фута, според установеното от индуса правило слонът трябваше да е висок почти дванадесет фута, а доколкото се простираха познанията на Карл, това значеше, че е от най-едрите. Карл не се усъмни в точността на извода, защото бе чувал често от ловци, на чиито думи можеше да вярва, че височината на слона е равна на удвоената обиколка на ходило-то му.

След като се бе отказал напълно от вярването, че слонът е някое преобразено индуско божество, Осару заяви уверено, че животното е скиталец. Нямаше нужда да обяснява на Карл какво значи това. Той знаеше, че слогът скиталец е стар sameц, който по някакви причини – навярно за лошо държане, си е навлякъл ненавистта и е бил изгонен от стадото. Отритнат от своите по-раншни близки, той е принуден да вози самотен живот, поради което става крайно необщителен и зъл, като не само напада всяко животно, което се изпречи по пътя му, но дори търси и други животни, за да задоволи сякаш отмъстителността си. Такива слонове има твърде много и в индийските, и в африканските джунгли; а тъй като в това чувство на омраза към всички е включен и човекът, слонът скиталец се смята за крайно опасен съсед в местността, където се е заселил. Има много известни и напълно достоверни примери как хора са станали жертвана яростта на тези исполински чудовища; има случаи, когато някой слон скиталец застава нарочно в засада до някой често посещаван път само за да убие непредпазливия пътник. В долината Дейра Дун такъв слон – някога опитомен, но след това избягал от робуването, отнел живота на двадесетина нещастници, преди да успеят да го унищожат.

Познавайки добре тези склонности на скиталеца; Осару препоръча още отсега и тримата да бъдат предпазливи при бъдещите си движения – съвет, който разумният Карл не отхвърли, а пък и смелият Гаспар не сметна за уместно да пренебрегне.

За това решиха, преди да продължат намисленото разглеждане на скалата, да прегледат и да турят в ред оръжието си, за да е готово за възможна среща със слона.

Трябваше да поставят нови приклади на пушките, нова дръжка на брадвата и на ловното копие на Осару, защото дървената част на всичките оръжия бяха изпочупени и изгорена при направата на свещи от мечата мас, с които намериха изход от пещерата.

Търсенето на тераси по скалите трябваше да се отложи, докато бъдат в състояние да го започнат съответно въоръжени и подготвени

срещу всеки противник, който би попречил на движението им!

Като взеха това благоразумно решение, те се върнаха в колибата, накладоха огън, закусиха и се заеха веднага да избират дървета за различните набелязани цели.

Не беше мъчно да си доставят тъкмо това, което им трябва, защото в гората имаше много ценни видове дървета; някои от тях, отсечени от по-рано за други цели, бяха изсъхнали и готови край колибата.

Те се заловиха здраво за работа, работеха усърдно от сутрин до вечер – а дори и през нощта и видяха, че ще успеят да свършат бързо тази всъщност дребна задача – да турят нов приклад на пушка или нова дръжка на ловно копие.

Глава VIII ОГЛЕЖДАНЕ НА СКАЛИТЕ

Два дни усърдно работене с ножовете беше достатъчно, за да направят пушките, брадвата и ловното копие напълно годни за употреба. Осару си приготви освен това нов лък и пълен кол чан със стрели.

На третата сутрин след закуска и тримата излязоха, твърдо решени да не оставят неизследвано нито едно кътче от скалите.

Карл бе огледал вече най-внимателно онази им част, която се намираще между колибата и пещерата; за това отидоха направо към мястото, докъдето бе стигнал по-рано и оттам започнаха новото оглеждане.

Вярно е, че те бяха огледали изобщо всичките скали; но това бе станало веднага след идването им в долината, и то със съвсем друга цел.

Тогава търсеха само място, откъдето биха могли да се покатерят, защото и през ум не им минаваше да правят стълби.

След като им хрумна този план, те започнаха второто оглеждане, за да се уверят дали е осъществим и възможен. Затова се заеха да търсят съвсем други данни – именно дали има по скалите тераски, намиращи се точно една над друга, и дали със стълбите, които биха могли да си построят, ще успеят да свържат тези тераски.

И тримата бяха уверени, че ако имат достатъчно време за тази цел – ще могат да си направят невероятно високи стълби. Те знаеха, че недалече от колибата им растат много тибетски борове – от същия вид, който бяха използвали, за да си направят мост върху пукнатината на глетчера; като изберат някои от най-правите, ще могат да ги използват почти както са застранични подпори на стълби, високи четиридесет до петдесет фута.

Ако можеха да намерят тераски с не повече от четиридесет фута отвесно разстояние помежду им, имаше голяма вероятност да се покатерят по скалите и да избягат от тази толкова приятна наглед долина, която им бе станала омразна като подземна тъмница.

И наистина, за най-голяма тяхна радост, пред погледа им се показва скоро такава поредица от тераски, които имаха, поне наглед, всички търсени качества. Разстоянието между тях не изглеждаше по-голямо от тридесет фута, а някои бяха и много по-близо една до друга.

Скалите, където се намираха тераските, не бяха тук толкова ниски, както при мястото, където Карл бе пресметнал височината им. Но и не

изглеждаха все пак по-високи от триста и петдесет фута – страхотна височина наистина, но нищожна, ако се сравни с други участъци от същите скали. За да стигне до върха, щяха да трябва повече от дванадесет стълби, всяка дълга от двадесет и пет до тридесет фута. Направата им щеше да изисква такъв непосилен труд поради несвършените сечива, с които тримата другари разполагаха, щото бихте могли да допуснете, че те ще се откажат от задачата си. Но трябва да си представите положението, в което се намираха – без никаква друга надежда да се отърват от своя планински затвор, – и тогава ще разберете защо биха били готови да се заемат и с още по-непосилен труд. Те не се надяваха, разбира се, да свършат работата си в един ден, в една седмица или дори в един месец; защото много добре знаеха, че за направата на необходимите стълби ще са потребни няколко месеца. След това идеше втората задача – всяка стълба да бъде закрепена на мястото ѝ; а това значеше да я изнасят по вече поставените стълби до съответната тераска. Да се изнасят по такъв начин стълби с тридесет фута дължина изглежда всъщност невъзможно – като се имат предвид силите и средствата на тримата другари.

Така би станало наистина, ако смятаха да направят стълби с обикновена тежест. Но, предвиждайки мъчнотията, те се надяваха да я преодолят, като си направят съвсем леки стълби – колкото да удържат човек.

Почти напълно убедени, че по този начин ще могат да се покатерят на избраното място и да се измъкнат от пропастта, те останаха да го разгледат по-подробно. След това смятаха да обиколят цялата долина, за да се уверят дали няма някое още по-удобно място за изкачване.

Мястото, където се бяха спрели, се намираше зад участъка на гъстата гора, за която бе говорил Гаспар и в която никой от тях не бе влизал досега. Между гората и скалите, които разглеждаха сега, имаше празно пространство, покрито с чакъл от откъртени от планината канари. Малко по-настрана имаше няколко грамадни обли камъни; един от тях, напomniaщ колона, беше двадесетина фута висок, а в диаметър нямаше повече от пет фута. Той приличаше донякъде на обелиск и можеше да се помисли, че е бил издигнат от човешка ръка. Но беше само една прищявка на природата и бе останал навярно от някой отдавнашен глетчер. От едната му страна имаше редица тераски, по които ловък катерач би могъл да стигне до върха му; и Осару се изкачи, отчасти за да се позабавлява, отчасти, както каза сам, за да види по-добре скалите. Той остана на върха само няколко минути и щом задоволи любопитството си, слезе пак долу.

Глава IX ПРЕКЪСНАТОТО РАЗУЗНАВАНЕ

При все че когато излязоха тази сутрин, тримата другари се страхуваха ужасно от слона и бяха твърдо решени да бъдат предпазливи в разузнаването си, радостта им от откриването на тераските и усърдието, с което ги разглеждаха, прогониха от съзнанието им всяка мисъл за огромното четириногло. Те мислеха само за тераски, за подвижни стълби и разговаряха шумно как ще могат най-добре да ги направят и издигнат.

Тъкмо по това време, по-точно, тъкмо когато Осару слизаше от скалата обелиск, скитаният между дърветата Фриц залая пак така страховито, както през нощта, когато слонът бе дошъл в колибата им.

В гласа на кучето се долавяше уплаха, сякаш лаеше по нещо, което го изпълва с ужас. И тримата предположиха веднага, че трябва да лае по слона, и се обърнаха едновременно към мястото, откъдето се чуваше кучешкия лай. И пак едновременно всеки от тях стисна по-здраво своето оръжие – Карл пушката, Гаспар двуцевката, а Осару Лъка с готова стрела.

Излишно е да кажем, че лицата и на тримата издаваха смущение, което не намаля, а се засили от появата на Фриц, изскочил внезапно от края на гората и хукнал презглава към тях с подвита опашка. Освен това лаят на Фриц приличаше вече твърде много на виене. Явно беше, че кучето е било подгонено от звяр, който го е принудил да побегне; а господарите му знаеха, че само някой огромен звяр би могъл да принуди Фриц да се държи така недостойно.

Съмненията им за самоличността на победителя и преследвача на Фриц не траяха дълго, защото зад него почти до бедрата му се показва нещо дълго, тръбообразно, сивосинкаво на цвят, което се подаваше между два жълтеникави сърпа, прилични на чифт огромни белезникави рога. Зад тях се появиха две големи уши, дебели като гъон; а зад тези две притурки се появи тежкото кръгло туловище на един огромен слон.

Тъпчейки покрайнините на гората, чудовището скоро се измъкна от ограждащите го дървета и се втурна през полянката, като размахваше страшния си хобот. Явно разярен, той вървеше право подир Фриц.

Щом се отърва от клоните на гъсталака, кучето хукна към господарите си и по този начин поведе към тях и самия слон.

Въпросът не беше сега да запазят Фриц от страшния му противник,

защото, виждайки трима неприятели по-достойни за бивниците му, слонът като че забрави напълно дребничкото четириногло, което го бе разярило, и веднага насочи нападението си срещу правите двуноги, решен сякаш да накаже тях за лошото държане на слугата им.

Застанали съвсем близо един до друг, тримата видяха веднага, че Фриц не е вече прицел за яростта на слона, защото огромното чудовище се насочваше сега право срещу тях.

Нямаше време за съвещание – никой не можеше нито да даде, нито да получи съвет. Всеки трябваше да постъпи по вътрешен усет и така именно постъпи всеки от тях. Карл изпрати един куршум точно между зъбите на настъпващия неприятел, а Гаспар изпразни двуцевката си право в очите на чудовището. Осару заби стрелата си в хобота на слона и още в същия миг си плю на петите.

Карл и Гаспар също хукнаха; защото би било детинска лудост да останат и миг дори в това опасно съседство. Справедливостта налага да кажем, че Карл и Гаспар избягаха всъщност първи, защото гръмнаха, преди Осару да изпрати своята стрела, и щом гръмнаха, хукнаха с все сила. Те успяха да избягат едновременно, а за тяхно щастие наблизо имаше огромно дърво с хоризонтални долни клонове, по които можеха лесно да се покатерят до върха.

Осару хукна миг след тях, но този миг определи предпочитанията на противника, който се втурна подир него.

И индусът би могъл да стигне до дървото, където се покатериха братята; но хоботът на слона бе вече така далеко прострян в тази посока, че сигурно щеше да го сграбчи, преди той да е успял да се покатери дотам, където слонът не би могъл да достигне. Изглеждаше, че Осару не знае какво да предприеме, сякаш обичайното му хладнокръвие го бе изоставило.

Протегнал огромният си хобот, откъдето стърчеше стрелата на Осару, слонът вървеше към него, като махаше бързо мъничката си опашка. Сякаш знаеше, че този човек именно е забил в хрущялния му хобот острата стрела, която му причиняваше може би повече болка от оловните куршумчета, приплескани от дебелия му кожа; и затова бе избрал именно него за първа жертва на отмъщението си.

Положението на Осару беше наистина толкова опасно, щото Карл и Гаспар, чувствайки се в сравнително по-голяма сигурност, нададоха едновременно уплашен вик, уверени, че верният им водач и помощник „ей сега ще свърши“.

Осару изглеждаше замаян от неизбежното. Че това е трая. Само миг

– само докато се двоумеше да се опита да стигне до дървото. Щом разбра, че няма изгледи да стигне благополучно дотам, той се обърна и хукна в противоположна посока. – Накъде? Към обелиска. Да, за щастие, каменната колона, от която току-що слязъл, се намиреше само на десетина крачки; а Осару взе разстоянието само с пет. Захвърляйки безполезните си оръжия, той се залови здраво за тераските на канарата и се покатери като катерица по нея.

Той използва сега напълно своята пъргавина. Още една – дори половин секунда още, и щеше да бъде твърде късно, защото едва бе стигнал до върха, на колоната, когато пръстеновидният край на хобота се пъкна под дрехата му; ако тя беше от по-здрава материя, Осару щеше да бъде хвърлен на земята много по-бързо, отколкото се бе покатерил.

Но памучният плат, изтънял още повече от дългото носене по дъжд и слънце, се скъса с шумно прашене; и макар долната половина на ризата да изчезна, като изложи на показ някои недотам прилични части на тялото му, индусът беше доволен, че с тази загуба можа да спаси живота си.

Глава X

ОСАРУ НА ОБЕЛИСКА

В следния миг Осару беше вече на върха на обелиска.

Но и там дори никак не се чувстваше в безопасност: защото противникът му не бе изгубил надежда, че ще успее да го достигне. Напротив, разочаровано от това, че платът на дрехата се бе оказал толкова слаб, разяреното животно захвърли с презрение откъснатото парче, после се изправи на задните си нозе, опряло предните високо о скалата.

Човек би могъл да допусне, че животното се готви да се покатери на обелиска; и то би го сторило наистина, ако имаше възможност. Но и така дори Осару не беше във от опасност; защото, застанал на задните си крака, слонът бе протегнал докрай хобота си, върха на който беше само на шест инча от ходилата на Осару.

Индусът стоеше неподвижен като статуя върху пиедестала си, при все че лицето му не беше безстрастно като на статуя. Напротив, то изразяваше най-голям ужас. И това не беше никак чудно; защото той можеше ясно да разбере, че ако слонът успее да протегне туловището си само с дванадесет инча, ще го помете като муха от върха.

Затова той стоеше ужасен, в очакване и наблюдаване усилията на чюловището да го достигне.

То извършваше тези усилия и разумно, и неуморно. Животното не само се изправи на задните си нозе и се протегна почти на пръсти, но като видя, че и така не може да достигне целта си, се отпусна на четири крака, за да направи опит да се протегне повече.

То повтори този опит няколко пъти – все от различни страни на скалата, сякаш се надяваше, че земята от някоя страна може да е малко по-висока и по този начин то ще спечели дванадесетте инча, които му бяха необходими, за да улови жертвата си.

За щастие на Осару, слонът бе достигнал най-голямата височина при първото си изправяне; и при все че продължи да обикаля скалата, отникъде не можа да достигне с върха на хобота си ръба на малката площадка, върху която бе стъпил индусът.

Осару бе започнал да се успокоява от този факт и би сметнал навярно, че се намира в безопасност, ако не го тревожеше едно обстоятелство. А именно, че застанал на такова малко пространство – диаметърът на неговия пиедестал почти не надхвърляше дължината на ходилото му,

– той успяваше с голяма мъка да запази равновесие. Ако беше на земята, това нямаше да е мъчно; но както бе кацнал на двадесет фута височина, работата беше съвсем друга; и тъй като нервите му бяха изпънати до крайност от ужасната опасност, той едва смогваше да запази равновесие.

При все че беше само един „мекушав индус“, Осару прояви голяма смелост; а тъй като е бил почти през целия си живот шикари, отдавна бе свикнал с мисълта, че може да го изгуби. Ако беше страхливец или невикнал с опасности като сегашната, вероятно би загинал, би се стропил от уплаха върху раменете на безмилостното чудовище, което очакваше да го погуби. Но въпреки смелостта си все пак едва успяваше да запази равновесие. За нещастие, той бе принуден при покатерването си на скалата да захвърли ловното си копие; иначе би могъл да се подпира с него. Но дългият нож беше още на пояса му и той го извади – не с намерение да го използва срещу противника си, а само за да се закрепи по-здраво. С удоволствие би резнал, разбира се, веднъж-дваж хищния хобот на слона; но не смееше да се наведе от страх да не загуби равновесие и да не се случи това, от което най-много се страхуваше – да политне от мястото си.

Не му оставаше никаква друга възможност, освен да се мъчи да стои прав; съзнавайки ясно това, той опъна здраво нервите си и застана прав и вкаменен като бронзова статуя.

Глава XI

ПРЕКАТУРВАНЕ ПРЕЗ ГЛАВА

В това положение той остана няколко минути, през които слонът продължаваше усилията си да го достигне. Седнали върху клоните на дървото, в което се бяха скрили Карл и Гаспар наблюдаваха от начало до край тази сцена: Ако не беше опасността, в която индусът се намираше, Гаспар би се посмял на твърде смешния му вид. Но опасността беше толкова очевидна, че вместо със смях, Гаспар го гледаше с дълбока тревога. Карл също се страхуваше за изхода. Но нито единият, нито другият можеше да помогне на Осару или да го измъкне от бедата, защото те и двамата бяха без оръжие – захвърлили го бяха, за да могат да се покатерят на дървото.

Казахме, че Карл се тревожеше за изхода не по-малко от брат си. А дори и повече. Не би могло да се каже, че той обича повече индуса или би окайвал повече съдбата му, ако Осару загинеше, сграбчен от хобота на слона. Не, Карл просто по-ясно разбираше опасността, в която се намираше индусът.

След кратко наблюдаване усилията на слона, Гаспар се убеди, че животното не ще може да достигне Осару, докато последният успява да запази равновесие на върха на скалата. В това бе убеден и Карл; затова двамата братя насърчаваха с викове индуса да се държи здраво. Но Карл забеляза скоро обстоятелство, още несъзряно от Гаспар, и то именно засили опасенията му. Той забеляза, че всеки път, когато слонът се изправяше и се облягаше на обелиска, скалата като че се залюляваше леко. Осару съзнаваше много добре това обстоятелство и се плашеше от него много повече от тях, защото така ставаше още по-мъчно да пази равновесие. Когато забеляза най-после поклащането на скалата, Гаспар не се обезпокои особено много от това, защото след всичко станало досега беше убеден, че Осару ще успее да се задържи. Той не се страхуваше, че индусът ще падне по този начин; Карл обаче се страхуваше от друго обстоятелство, още неосъзнато от по-малко умувания му брат.

Разклащането на скалата подсказва на Карл една опасна възможност. Каква? Това, което той каза в същия миг на Гаспар, ще ни я обясни.

– О, братко – извика той, щом забеляза опасността, – ако скалата падне.

– Няма такава опасност – прекъсна го Гаспар; тя се държи здраво.

Малко се клати наистина, но съвсем слабо и само когато, звярът я пораздруса. Мисля, че такава опасност няма.

– А аз се страхувам, че има – настоя все така разтревожено Карл. – Може и да няма – продължи той, – докато слонът постъпва, както досега; но той може и да не продължи все по същия начин. Тези животни са невероятно съобразителни и ако той забележи, че разклаща колоната с тежкото си тяло, може да му хрумне нова мисъл и тогава ще бъде свършено с Осару.

– Хм! Почвам да те разбирам – каза Гаспар, споделяйки тревогата на брата си. – Такава опасност наистина съществува. Какво да предприемем? Ако пушките ни бяха с нас, бихме могли да стреляме по звяра. И да успеем, и да не успеем да го убием, бихме могли поне да отклоним вниманието му от Осару и да му попречим да помисли за плана, който спомена. Ние бихме, могли да слезем и да вземем пушките си. Какво ни пречи?... Слонът е толкова улисан, че няма да ни забележи.

– Вярно... Отлично хрумване, братко Гаспар.

– Да го изпълним тогава. Аз ще слеза, а ти ела до най-ниския клон, за да ти подам пушките. Дръж се здраво, Оси, и не бой се! – добави повисоко младият ловец към индуса. – Ей сега ще го отклоним на друга страна... ще погъделичкаме с една-две унции олово дебелината му кожа.

С тези думи Гаспар започна да слиза бързо от клон на клон, последван по-бавно от Карл.

Гаспар бе стигнал вече до най-долния клон на дървото, а Карл до предпоследния, когато силен трясък, придружен от пронизителен писък накара и двамата да се спрат и а погледнат към обелиска. През краткото време, откакто бяха отделили поглед от него, странната картина се бе напълно променила. Вместо да стърчи право нагоре, двадесетфутовата каменна колона бе простряна почти хоризонтално на земята, а под върха ѝ се виждаха куп прекръшени стволоче и клони. Близо до основата ѝ, обърната почти отвесно, лежеше слонът, не вече на задните, нито на четирите си крака, а по гръб, като риташе във въздуха с огромните си копита и правеше невероятни усилия, да се изправи на краката си. Осару не се виждаше никъде!

Случило се беше това, от което се страхуваше Карл. Виждайки, че не може да достигне индуса с хобота си, и усетил, че скалата не е неподвижна, слонът бе стъпил най-после на четири крака, натиснал я бе с рамо и огромната тежест на грамадното му туловище я бе прекатурила върху растящия наблизо кестен, който се бе пречупил с трясък и се бе прострял на земята с цялото си стъбло, клони и вейки.

Самият слон, не очаквал, че работата ще се окаже толкова лека, бе паднал в същото време – защото огромното му тяло бе загубило равновесие от устрема, с който се бе насочил към това усилие. Накратко казано, от четирите отделни предмета в картината – скалата, дървото, четириногото и човека – никой не бе останал на мястото си, защото излишно е да споменаваме, че Осару бе паднал заедно с обелиска.

Но къде беше Осару? Този въпрос си задаваха и Карл, и Гаспар.

– О, братко! – простена Гаспар. – Страх ме е, че е убит:

Карл не продума; но гласно изказаната мисъл на Гаспар не остана без отговор. Още щом я изказа, откъм клоните на съборения кестен отговори глас, който изпълни с радост сърцата на двамата братя.

– Не, млади сахиби – отговори невидимия Осару, – аз нито убит, нито пострадал. Ако мога само заобиколя стария скиталец, остана здрав и читав. Ей сега хуквам!

В същия миг индусът изскочи изпод клоните, където бе заровен досега, и хукна с все сили към дървото, на което се бяха приютили двамата братя.

Осару се настани в безопасност между горните клони на голямото дърво, много време преди слонът да стъпи на крака; Карл и Гаспар също се покатериха, без да мислят вече за пушките си.

Глава XII ЦИРКОВО ПРЕДСТАВЛЕНИЕ

Тъй като дървото, където се бяха приютили, беше много голямо, нямаше защо да се страхуват от слона, колкото и да беше разярен; те можеха да го гледат отвисоко и да наблюдават в безопасност движенията му. Само Фриц се намираше опасно близо до ужасния хобот; но Фриц можеше вече да предугади злите намерения на грамадния звяр, а беше и достатъчно бързоног и съобразителен, за да остави широк простор между себе си и него.

Що се отнася до самия слон, той се изправи на нозе, постоя известно време, мърдайки огромните си уши, и явно не знаеше какво да стори – сякаш беше слисан от неочакваното произшествие. Но спокойствието му не трая дълго. Забитата в хобота му стрела му напомни намерението да отмъсти. Той размаха яростно опашка, изрева пронизително, втурна се към поваленото дърво и зарови хобота си между клоните, обръщайки ги един след друг, като че търси нещо; Търсеше индуса.

След някое време се отказа от това занимание и се огледа, явно изненадан, сякаш се чудеше какво е станало с човека. Той не бе го видял как се втурна към голямото дърво, защото индусът се бе измъкнал, докато животното лежеше по гръб. Тъкмо по това време се показва Фриц – клекнал под дървото, където се бяха подслонили господарите му, на които той очевидно завиждаше за безопасното настаняване.

Това беше достатъчно, защото именно Фриц бе разярил слона с навлизането си в гората и го бе довел до ужасната битка с куршуми и стрели. Затова, щом зърна кучето, яростта му не само пламна отново, но явно се удвои и той се нахвърли с вирната опашка срещу първоначалния си противник.

Ако нападателят беше глиган, а дори и бик, Фриц несъмнено би останал на място или само би отскочил настрана, за да отбегне удара и да нападне на свой ред. Но с едно четириногло, грамадно като цяла къща и при това съвсем малко познато, защото Фриц не беше от ориенталски произход, той не можеше да се бие; при това четириногло, което притежаваше ужасни оръжия – няколко фута дълъг език и също толкова дълги зъби, не е нито чудно, нито оскърбително за нрава му, ако кажем, че Фриц подви опашка и избяга. Той избяга толкова бързо, че след по-малко от двадесет секунди изчезна от погледа не само на господарите си,

кацнали на дървото, но и на противника си. Последният го проследи на разстояние, колкото пет-шест дължини на собственото си туловище, и като разбра, че преследването ще заприлича на лов на диви патици, се отказа да го гони.

Тримата на дървото се надяваха, че преследването на кучето ще отдалечи опасното животно и по този начин ще им даде възможност да слязат и да избягат.

Очакваше ги обаче неизбежно разочарование; защото след като се отказа от преследването на кучето, грамадното дебелокожо се върна към мястото, откъдето бе тръгнало; и като разрови отново с хобота си прекършените клони на поваления кестен, започна да обикаля съборения обелиск, описвайки правилни кръгове, сякаш се подготвяше за представление в арена.

Звярът продължи повече от час своята кръгообразна разходка, спирайки от време на време, за да изреве пискливо; но повечето време се движеше в сърдито мълчание. От време на време насочваше поглед, а веднъж-дваж и хобота си към клоните на поваленото дърво, сякаш все още предполагаше, че този, който му бе пратил острата стрела се е скрил там. От движенията му наистина личеше, че стои на стража тъкмо пред това място, за да не изпусне врага си. Стрелата бе успял вече да извади, като я бе затиснал ѝ дръпнал с големия си крак.

Фриц се бе промъкнал отново до края на гората, но така се бе свил, че слонът не можеше да го види.

Кацналите на дървото се ядосваха от продължителното задържане и започнаха да обмислят как да се измъкнат. Помислиха да скочат и да вземат пушките си, но такъв опит се стори твърде опасен на Карл. От тяхното дърво до мястото, където лежеше събореният камък, нямаше и двадесет ярда; а слонът въртеше непрекъснато очи и непременно щеше да ги види, като слизат по клоните. При все че се движеше с бавна и провлечена походка, тежкото животно можеше да препуска и като кон; а ако ги зърне навреме, надали биха избягнали хищния му хобот.

Освен това, ако ги види, дори да успеят да се покатерят пак на дървото, яростта му ще да пламне отново и ще го накара да се застои на това място.

И друго съображение им повлия да останат търпеливо там, където бяха кацнали. Те знаеха, че боеприпасите им са съвсем ограничени. Запасите им бяха оскъдни, затова бяха решили благоразумно да ги пестят. Карл имаше само два куршума и барут за два изстрела; не по-добре снабдени бяха и рогът и паласката на Гаспар. Те можеха да изстрелят

всичките си куршуми срещу слона, без да успеят да убият едно животно, което често пъти се отдалечава победоносно с двадесетина куршума в търбуха. Изстрелите могат само още повече да го разярят и да го накарат да стои кой знае докога на това място.

Слонът беше истински скиталец – както отдавна се бе произнесъл Осару – и при това „стар самец“. Беше следователно крайно опасно животно; затова, макар и да знаеха, че няма да са в безопасност, докато не го убият, те решиха единодушно, че ще е по-разумно да не го закачат, докато се яви някой по-удобен случай за премахването му.

Поради тези причини решиха да не мърдат от дървото и да дочакат търпеливо края на странното „цирково представление“, което старият самец все още не прекратяваше.

Глава XIII

ЕДНА СТРАННА ПОЯВА

Тримата на дървото трябваше да чакат търпеливо още цял час. През това време скиталецът продължи да обикаля скалата, докато най-последна пътека, напомняща циркова арена след вечерно представление.

Излишно е да кажем, че времето се стори много дълго на зрителите, особено на Фриц, който сигурно би се задоволил с по-кратка програма.

Що се отнася до хората, изминатият час можеше да бъде и по-неприятен, защото се случи така, че настъпи едно интермецо, толкова занимателно за всички, а особено за естественика Карл, че те забравиха за известно време близостта на свирепия обсадител и дори едва си припомнях, че са обсадени.

Положението, в което бяха попаднали случайно, им даде възможност да наблюдават една от ония гледки, които могат да се видят само сред дивите усамотени кътове на природата.

Недалеко от дървото, в което се бяха приютили, имаше друго, пак така голямо, но от съвсем друг вид. И Гаспар дори който нямаше особени познания по ботаника, можа да познае, че то е смоковница. Гладката кора, изпъстрена с бели и зелени петна, широките клони и листа не оставяха никакво съмнение в това. Беше смоковница, съвършено еднаква с европейския си събрат, наричан източен платан.

Това прекрасно дърво често образува хралупи. Те се срещат не само в най-долната част на стъблото, но дори немного по-високо – по главния ствол и по-големите клони. Дървото, за което става дума, се намираше на няколко ярда от това, върху което бяха кацнали Карл, Гаспар и Осару. То беше всякога пред тях, щом погледнеха в хоризонтално направление, а неведнъж, уморен да наблюдава еднообразните движения на слона, някой от тях поглеждаше право напред. Редките листа на смоковницата им даваха възможност да виждат безпрепятствено стъблото и повечето големи клони.

Щом погледна веднъж-дваж към това дърво, Гаспар видя, че то е някак особено. Защото младият Гаспар бързо забелязваше и схващаше всичко. Върху главния ствол на дървото, на около шест фута от първото разклонение, той забеляза някакъв предмет, който прикова веднага вниманието му. Този предмет наподобяваше рог на коза, а още повече

извит рог на носорог или зъб на съвсем млад слон. Подаваше се от дървото и беше обърнат с върха надолу. В никакъв случай не приличаше на клон от смоковницата или на каквато и да е част от нея.

Докато го гледаше, на Гаспар се стори веднъж-дваж, че това нещо мърда; но не беше уверен и не каза нищо, за да не му се смеят. Не за пръв път Карл, който знаеше повече, би се посмял за сметка на брата си.

Но вниманието на Гаспар бе приковано от странната поява и той продължи да наблюдава; не след много откри; че около този закривен израстък има кръгъл щит, осем до десет инча в диаметър и доста по-тъмен от кората на смоковницата. Щитът изглеждаше направен от материя, която нямаше нищо общо с дървото; и той, както и закривеният предмет с цвят на слонова кост, който се подаваше от средата му, не приличаше на част от дървото. Ако биха го запитали на какво прилича това нещо, Гаспар би отговорил, че напомня струпаната кал, с която лястовиците строят гнездата си – и като че всъщност беше именно, това.

Гаспар продължи да наблюдава двата странни предмета – израстъка, приличен на слонов зъб, и тъмния щит, от който този зъб се подаваше; едва след като се увери, че израстъкът е нещо живо, съобщи откритието на другарите си. А той се увери, когато видя, че извитият рог внезапно изчезна – сякаш някой го дръпна в дъното, и на негово място остана да се чернее само един кръгъл отвор. Не след много жълтеникавият рог се показа отново от отвора, издаде се навън и го запълни пак изцяло.

Гаспар беше толкова смаян от тази гледка, че не можа да премълчи необяснимата тайна, и съобщи веднага откритието си на Карл, както и на Осару.

И двамата се обърнаха едновременно към дървото, търсейки с поглед посоченото място. Карл бе изненадан не по-малко от Гаспар от тази странна гледка.

Само Осару не бе. Щом видя закривения жълтеникав рог и тъмния щит, той изрече с безгрижно равнодушие:

– Птица калао в нейно гнездо.

Глава XIV

ЧУДНОВАТО ГНЕЗДО

В същия миг видяха, че закривеният израстък се прибира в дървото, на мястото му остава тъмен отвор, очевидно вход на голяма хралупа. Карл видя сега с изненада това, което преди малко бе видял и Гаспар.

– Гнездо! – повтори Гаспар, учуден от твърдението на индуса. – Птиче гнездо ли разбираш, Оси?

– Тъкмо такава, сахиб. Гнездо на голяма, едра птица. Френци я наричат калао.

– Както и да е – съгласи се Гаспар, който не разбра нищо. От пояснението на Осару. – Много е чудна тая работа. Видяхме, че от дървото се показва нещо като рог, макар че прилича повече на слонов зъб, отколкото на рог. То може да е наистина клон на птица; но къде е, ако обичаш самата птица или гнездото ѝ?

Осару загатна, че гнездото е вътре в дървото, а птицата е в гнездото, точно зад човката, както си му е редът.

– Какво? Птицата да е в хралупата, откъдето видяхме да се подава онова бяло нещо? Та то запълваше целия отвор, а ако вътре има птица и това, което видяхме, е човката и, трябва да приемем, че тялото ѝ не е по-голямо от човката – иначе как би могла тази птица да влиза ѝ излиза през толкова малък отвор? А друг отвор положително не виждам. О, птицата може да е туکان.

Чувал съм, че някои от тях могат да се промъкнат навред, където могат да провират човката си. Дали е туکان, Осару?

Осару не можа да каже дали е туکانът, защото не бе чувал никога за такава птица. Орнитоложките му познания се ограничаваха само до птиците в Бенгал; а туکانът се среща само в Америка. Той повтори, че птицата в дървото била наричана от френците рогова човка; а някои я наричали и птица-носорог. Осару добави, че тази птица била голяма, колкото гъска, а при все че клонът ѝ изглеждал доста дебел, тялото било няколко пъти по-голямо.

– И ти казваш, че гнездото ѝ е в тази хралупа? – запита Гаспар, като посочи малкия кръгъл отвор, който не изглеждаше повече от три инча в диаметър.

– Сигурен съм, млади сахиб – отговори Осару.

– Да, сигурно вътре има живо същество, защото видяхме, че се

движи; а ако е птица, колкото гъска, ще ми обясниш ли как е влязла и как смята да излезе? Трябва да има по-голям отвор от другата страна на дървото.

– Не, сахиб – отвърна уверено Осару – това, дето виждате, е единствен път до гнездото на калао.

– Да си жив, Оси! Искаш да кажеш значи, че птица, колкото гъска може да влиза и излиза през такъв отвор? Та и едно врабче едва би се промъкнало оттам.

– Калао ни влиза, ни излиза. То седи вътре, доде малки пилета пораснат и напуснат гнездо.

– Хайде, хайде, Оси! – каза щеговито Гаспар. – Какво разправяш? Ти сигурно сам не мислиш, че ще ти повярваме? Да седи в гнездото, докато малките пораснат и го напуснат? А как ще стане това? Как ще измъкнат те майка си от това скривалище? Пък и те самите как ще излязат!? Защото предполагам, че ще стоят вътре, докато дораснат съвсем! Хайде, драги шикари, не увъртай повече, а ни обясни тия наглед необясними неща.

След тази молба индусът им даде исканите обяснения.

Когато дойде време да отглежда малките си, каза той, роговата човка си избира в някое дърво една голяма хралупа, където ще има място и за гнездото, което ще си построи, й за самата нея. Щом си построи гнездото и снесе яйцата, женската остава да ги мъти, и то не само докато пилетата се излюпят, но и дълго след това – всъщност докато им пораснат пера и започнат да се грижат сами за себе си. А за да бъде женската защитена по време на мътенето срещу невестулки, порове, ихнемони и други подобни гадини, мъжкият взема мерки, които са доказателство за чуден инстинкт или съобразителност. Щом другарката му се настани върху яйцата, той се залавя за зидарство; и като използва голямата си рогова човка най-напред за ръчна количка, а след това за мистрия, зазидва входа към гнездото, като оставя отвор само за човката на женската. Материалът, използван за целта, е струпана кал, която той донася от най-близката река или блато, същата кал, с която обикновената лястовица строи своите гнезда. Когато изсъхне, тази кал става извънредно твърда и устоява на зъбите и ноктите на всеки вероятен нападател, все едно дали е птица или четириноги; а когато роговата човка на женската се подаде навън, като затвори напълно отвора, и най-хлъзгавата дървесна змия не би намерила място да се промъкне до гнездото. И женската освободена напълно от страха да бъде нападната, продължава спокойно мътенето.

Осару бе стигнал дотук в обясненията си, когато Гаспар то прекъсна.

– Какво! – каза той. – Да седи така през всичкото време, предполагам цели седмици, без да излезе, без да поеме чист въздух? И как получава храна?

Още когато Гаспар задаваше въпроса, а Осару не бе успял да му отговори, до слуха им достигна шум, който идваше от небето над тях. Този шум явно целеше да вдъхне ужас у тях, които не са го чували досега или не знаят откъде идва. Този звук или по-скоро тази поредица от звуци напомняха търкаляне, трясък, непрекъснати пристъпи на силна буря.

Осару го позна, щом го чу и вместо да отговори направо на Гаспаровия въпрос, каза:

– Чакай малко, сахиб. Иде мъжка рогова човка; то ще покаже как женска получава храна. Едва бе изрекъл индусът тия думи, когато другарите му разбраха откъде идва странният шум. Първоизточникът му се появи пред тях в образа на едра птица, която прелетя над дървото, където те седяха, и се насочи към другото, където беше гнездото.

В следния миг тя кацна върху един остър израстък на стъблото, точно под отвора; нямаше нужда Осару да им каже, че кацналата птица е мъжката рогова човка. Големият клон, чийто край приличаше на онзи, който бяха вече видели и който отново се доказа и размърда – покрит с дълъг шлемовиден израстък, започващ от темето стигащ на няколко инча по ръба на горната половина на клюна и напомнящ донякъде втори клон, – беше отлика, каквато никоя друга птица освен роговата човка не притежава.

Глава XV РОГОВАТА ЧОВКА

При все че не бе виждал досега такава птица жива, Карл бе разглеждал в музеите препарирани екземпляри от нея, та не беше мъчно да я познае. Той можа дори да определи точно от кой вид е, защото има няколко вида „рогови човки“, известни под общото име *Vucerus*. Тази, която виждаха, беше *Vucerus rhinoceros*, или птица носорог, наричана още топау, а понякога и рогат индийски гарван, тъй като по форма и нрав прилича на добре позната птица със същото име.

Осару не беше преувеличил големината на тази птица, като я бе сравнил с гъска. Напротив, той бе по-скоро намалил размерите ѝ, защото тя изглеждаше много по-голяма и от гъска, и от гъсок. Беше дълга почти повече от три фута, от края на опашката до върха на извитата човка, дълга почти цял фут! Перата ѝ бяха черни по гърба и жълтеникаво-бели по корема, опашката беше съвсем бяла с широка черна ивица по средата. Клюнът, като този на женската, беше жълтеникавобял; горната половина беше червеникава в основата си, а шлемовидният израстък беше на бели и черни петна.

Осару трябваше да им разкаже почти всичко, което знаеше за тази чудновата птица, защото, при все че са няколко вида, индийските рогови човки не са много познати дори в собствената си родина.

Карл би могъл да им разкаже много повече за нейните видове и навици и сигурно би го сторил, ако не беше зает с друго. Но в положението, при което се намираха, обсадени на дървото от един разярен слон, който се бе загледал също в движенията на птицата, Карл не беше в настроение да държи лекция по орнитология. Той би могъл да им каже, че между учените съществуват разногласия по класификацията на роговата човка; някои я приравняват с туканите, а други твърдят, че принадлежи към вида на гарваните. На тукана тя прилича не само по невероятно дългата си човка, съвсем, несъразмерна с тялото. И тя като тукана се нахвърля на жертвите си още във въздуха, а ги улавя и нагълтва, когато ги повали на земята. Но за разлика от тукана, тя не може да се катери по дървета, така че не е от рода на катерачите. Казват, че е всеядна, и в това отношение прилича на враните и гарваните; но всъщност, както вече казахме, има няколко вида рогови човки и техните съвсем различни навици се смесват от повечето писатели. Видове от тази птица има в

Африка, Индия, Индийските острови, един-два вида има и в Нова Гвинея. Отделните видове се различават не само по големина, цвят, форма на клюна и на израстъка върху него, но и по храната си. Африканските рогови човки например, както и някой от азиатските видове, са месоядни и дори лешояди. Те са нечисти птици, перата и месото им миришат на граниво като на орлите лешояди. А в Индийските и главно в Молукските острови има видове, които се хранят само с индийско орехче и месото им е толкова вкусно, че се цени особено много на трапезите на източните епикурейци. След време по човката на тия видове се появяват нарязани и бръчки. Тъй като тези бръчки се срещат само у старите птици, холандските колонисти в Молукските острови смятат, че по тях може да се познае възрастта на птицата, като всяка бръчка показва една година. Поради това роговата човка се нарича от колонистите йерофогел, т.е. годишна птица.

Както вече казах, Карл беше добре запознат с всички тези данни от живота на роговата човка; но никак не мислеше тъкмо в този миг да ги сподели с другарите си, защото и тримата бяха улисани да наблюдават движенията на мъжкия. Явно беше, че той не е от вида, който се храни само с растения; когато се спусна, те видяха, че от човката му виси нещо кръгло, и скоро разбраха, че това е главата и част от тялото на умряла змия. Явно беше също, че и женската не е свикнала с растителна храна; по движенията на мъжкия зрителите разбраха, че разкъсаното влечуго е предназначено за нея. То щеше да бъде сигурно вечерята ѝ, защото приближаваше време за вечеря.

Тя нямаше да чака дълго. Щом кацна върху израстъка на стъблото, доставчикът отметна глава, подхвърли змията във въздуха, улови я при падането, и то не за да я глътне, а само по-добре да я сграбчи и по-ловко да я пусне в клюна на женската, който се бе подал вече през отвора и язпа, за да поеме храната.

В следния миг вкусното парче мина от клюна на мъжкия в този на женската, чиито жълтеникави щипци, стиснали здраво змията, изчезнаха в хралупата.

Мъжкият не се застоя нито миг на дървото. Донесъл вечеря на съпругата си, сега трябваше да ѝ донесе може би и десерт. Както и да е, той хвъркна веднага, пляскайки все така шумно с криле; но този път пляскането бе придружено и от тракане с клюна, напомнящо звук на кастанети, не само твърде странен, но и целящ да ужаси тия, които го чуват за пръв път.

Глава XVI

ЕДИН ЧЕТИРИНОГ КРАДЕЦ

След отлитането на птицата, която даде толкова интересен урок по естествена история на нашите млади пътешественици, вниманието им бе привлечено отново от слона. Не защото в движенията му бе настъпила някаква промяна – той обикаляше, както и досега, – а просто защото знаеха, че докато той е тук, и те ще трябва да стоят на дървото; затова твърде естествено обърнаха поглед към него, за да видят има ли изгледи да се махне. Но не забелязаха такова нещо. Нищо не показваше, че той възнамерява да се махне оттук.

Докато наблюдаваха обсадителя си, те не можеха, разбира се, да виждат и смоковницата; и надали биха се обърнали към нея – поне за известно време, – ако не бяха чули някакъв звук, който идваше откъм гнездото с роговата човка. Звукът беше тих и почти жален – съвсем не като гласа на птицата носорог и изобщо като глас на птица. Напомняше повече глас на някакво четириного, дори човешки глас, повтарящ многократно сричката „хуа“.

Щом чу първото „хуа“, Осару разбра, че това не е нито човек, нито птица. В това се убедиха почти веднага и другарите му, защото, поглеждайки към смоковницата, видяха, че върху израстъка, зает доскоро от роговата човка, имаше съвсем друго същество – чисто и просто едно четириного.

Ако се намираха в американска гора, щяха да сметнат, че животното е еног, и то твърде голям. Обаче при по-внимателно оглеждане щяха да съзрат не само много прилики, но и много разлики. И то имаше като миешката мечка плоски ходила, едро кръгло туловище и дебела рунтава опашка, кръгла като на американското животно; но вместо дълга и тънка то имаше къса, закръглена, почти котешка муцуна; а космите, или по-точно козината му, обвиваха с дебело, гладко и лъскаво покривало тялото, краката и опашката му. Общият му цвят беше тъмнокафяв, изпъстрен със златистожълти петна; щом го видя, Гаспар забеляза, че това е едно от най-красивите животни, които е виждал.

Естественикът Кювие бе забелязал същото много време преди Гаспар. Така каза Карл, когато чу преценката на брата си.

Осару знаеше, че животното е хуа, получило името си по звука, който издаваше, а понякога го наричаха и читуа, както и панда.

Като чу името от Осару, всъщност като го чу от самото животно, Карл можа да установи вида му и да му даде още едно име, с което го е удостоил Фредерик Кювие – *Ailurus*. Това е името на рода, което животното носи необезпокоявано от никого досега. Тъй като не е бил открит друг вид, името е останало само за него и не се нуждае от никаква добавка. Но такава му е била все пак дадена. Поради лъскавата козина са го нарекли *Ailurus fulgens*.

При все че, следвайки педантичните си склонности, кабинетните естественици са създали отделен вид само за това животно, то не се различава нито по външност, нито по навици от язовеца, енота, американската „нощна мечка“ и други подобни хищници. И то се храни с птици, с яйцата им и с по-дребни четириноги; и то като борсука умее и да се катери пъргаво по дърветата.

Обстановката, при която описваната от нас панда се появи пред Карл и Гаспар, доказва тази й способност. А действията й в следния миг доказаха колко много обича птичите яйца. Не бе минала и минута, откакто зрителите я наблюдаваха, когато се разбра, че тя е тръгнала на лов за яйца от рогова човка; а възнамеряваше може би да опита и месото на пазителката им.

Стъпила с плоските си задни ходила върху израстъка от стъблото, тя се изправи като мече и започна да дращи с предните си лапи по преградата, изградена от мъжкия с толкова дълъг и тежък труд. Ако я бяха оставили да продължи, много е възможно – и дори е твърде, вероятно, защото иначе едва ли би се заловила за тая задача – да успееше да си пробие път до гнездото. Но не я оставиха. Не защото мътачката отвърте би могла да й попречи, макар и да личеше по непрестанното подаване и отдръпване на клюна в отвора и по гневното съскане, че тя съзира опасността и знае, че крепостта й е нападната от неприятел.

Много е неприятно, че непрекъснатото драскане би успяло след някое време да събори глинената стена. Но преди да се случи това, откъм върха на дървото се чу шумно пляскане с криле и тракане с клон; в следния миг широките засенчващи крила на мъжкия заплющяха до ушите на четириногия крадец, а дългият клон, приличен на двуостър меч, пресече мигновено намеренията му.

Нападната изневиделица, пандата изквича още при първия щурм; защото и мъжката рогова човка, като всеки глава на семейство, който при връщане вкъщи намира пред прага си крадец, го нападна с всичкия устрем на неукротимата си ярост.

Но крадецът, явно свикнал, с подобни срещи, си възвърна скоро

самообладанието и вместо да напусне дървото, се настани по-здраво на израстъка, обърна се към пернатия нападател и се приготви за борба.

Борбата започна наистина веднага и от двете страни; птицата върх-литаше непрестанно върху противника си, като го удряше с тежките си крила и кълвеше с извития си клюн, а четириногото му отвърщаше със зъби и нокти, отскубвайки неведнъж по цяла стиска перушина от гърдите на крилатия си враг.

Глава XVII

НАМЕСАТА НА ФРИЦ

По въпроса как би завършила борбата, ако пандата и роговата човка бяха единствените участници в нея, могат да се правят само предположения. Най-вероятно е, че четириногото би победило двуногото, би успяло след това да влезе в гнездото, да измъкне мътачката оттам... да я убие и изяде... а след нея и яйцата.

Но в книгата на съдбата не е била предвидена такава развръзка за тази малка драма; защото в същия миг непредвидена случка промени изцяло борбата и, последвана от редица други, доведе цялата работа до съвършено неочакван край за всички участници и зрители.

Първата случка – която предизвика съществената промяна в условията на борбата – беше толкова забавна, че разсмя зрителите на дървото.

Изправена на задните си крака върху израстъка на стъблото, пандата бе вперила очи в малкия отвор, откъдето се влизаше в гнездото. Без да подозира някаква опасност от тази посока, крадецът се грижеше само да запази очите си от летящата рогова човка. Но мътачката, която можеше да види много добре какво става навън, не смяташе да бъде безучастен зрител; и щом забеляза удобния случай, прибра безшумно дългия си жълтеникав клон, подаде го отново с все сила и удари като с търнокоп пандата право в окото, където острият клон се заби почти до основата си.

Смъртно изплашено както от неочаквания удар, така и от причинената болка, четириногото изпищя и заслиза от дървото, като мислеше само как да избяга. И сигурно би успяло да го стори, отървавайки се само със загубата на едно око; но отдолу го дебнеше окото на друг неприятел, с когото трябваше да се справи. Застанал под дървото, Фриц се бе приближил, привлечен от шума на битката, и наблюдаваше с вдигната глава борбата. Едва ли би било възможно съчувствията на честния Фриц да не са на страната на невинната птица и против виновния звяр, но накъдето и да клоняха те, едно е сигурно: щом пандата слезе на земята, кучето скочи мигновено върху нея почна да я хапе като че животното беше някой от най-отдавнашните му и зли врагове.

Въпреки ненадейността на новото нападение – така неочаквано, както и ударът в окото, свирепата панда нямаше намерение да отстъпи

без борба. И при все че новият противник беше явно по-силен, много вероятно беше да му остави за спомен една-две драскотини, които той щеше да носи до гроб.

Но в този миг Фриц бе застрашен от друга опасност, много по-голяма от злото, което биха могли да му причинят ноктите на пандата; и ако случаят не бе му помогнал да обърне поглед в съответната посока – когато скочи да се намеси в борбата, би се озовал в лапите на противник, който би проявил към него тъкмо толкова милост, колкото сам той проявяваше към нещастната панда.

Но случаят му помогна, защото насочи погледа му към по-страшния противник – слона, и то тъкмо когато последният бе тръгнал стремглаво към него, пламнал от безгласна мъст и проточил хобот, за да го сграбчи. При тези обстоятелства Фриц прецени веднага какво трябва да стори. Той пусна незабавно пандата, сякаш четириногото беше отрова и хукна в посока, противоположна на тази, откъм която приближаваше слонът; след двадесетина секунди само крайчецът на опашката му се мярна пред гората и изчезна.

От всички участници в тази любопитна борба най-голямо съжаление заслужаваше навярно горката панда. Тя бе във всеки случай най-нещастна, защото едновременно с драмата приключи и животът ѝ. Тя срещаше само врагове и най-после се озова пред неприятел, който я довърши. Този неприятел беше слонът. Когато се втурна към Фриц и видя как той му се изплъзва, огромното животно реши, че този път няма да мине без жертва. Вместо да изпълни първоначалното си намерение – да последва Фриц в гората, то промени внезапно плана си и насочи враждебните действия срещу пандата. Слонът видя, че може да я достигне, защото, полуослепяла от клюна на роговата човка и почти до смърт изхапана от кучето, тя не забеляза като Фриц приближаването на слона. Може би и да съзря опасността, но едва когато слонът беше вече толкова близо, че нямаше възможност да избяга.

Тя не бе успяла да направи и най-малкия опит да се махне, когато слонът я обви с хищния си хобот и я издигна като перце във въздуха. След това безмилостното чудовище направи няколко крачки към падналия обелиск и там, избрал подходящо място за намерението си, остави на земята пандата, която още се бореше, стъпи върху нея с огромните си предни крака и започна да я тъпче ту с единия, ту с другия, докато най-после от смазаното животно остана само една безформена маса от козина и месо.

За тези, които гледаха от дървото, зрелището беше мъчително, но

то бе последвано от друга гледка, приятна и за тримата; те видяха, че слонът тръгна към гората с явното намерение да напусне полесражението.

Ни един от тримата другари не би могъл да каже дали слонът е задоволил жаждата си за мът с убийството на пандата или тръгва да търси Фриц, но каквато й да беше подбудата, едно беше сигурно – че тя отдалечи скиталеца от досегашното му местопребиваване и прекрати обсадата, която започваше да става крайно досадна.

Глава XVIII „СМЪРТ НА РАЗБОЙНИКА“

Щом слонът се изгуби от погледа им, обсадените започнаха да се съвещават дали да слязат. Те бяха страшно изморени и измъчени от положението, в което бяха принудени да седят толкова време, защото да седиш, яхнал някой корав клон, може да е приятно за кратко, но за повече време е не само неприятно, а дори непоносимо. Гаспар понасяше най-зле това досадно бездействие и най-много се гневеше на скиталеца, който им го бе наложил. Той беше неведнъж готов да напусне мястото си и да слезе за пушката, но Карл забелязваше всеки път намерението му и благоразумно го убеждаваше да се откаже от него.

Всички чакаха с нетърпение да слязат от дървото и биха напуснали местата си още щом ужасният неприятел се отдалечи, ако бяха сигурни, че окончателно си е отишъл; но те се страхуваха да не би отсъствието му да е временно – да е само хитрост от страна на скиталеца, който иска да ги подмами да слязат, известно е, че такива слонове вършат същите хитрости, каквито биха извършили и хора с разбойнически нрав.

Докато се съвещаваха как ще е най-добре да постъпят, Осару прекрати разискванията, като предложи да слезе пръв и да се промъкне донякъде по следите на слона, за да се увери дали той действително си е отишъл, или се е скрил в засада в края на гората.

Тъй като индусът умееше да пълзи из храстите безшумно като змия, би могъл да изпълни без особена опасност предложението си, стига да не се отдалечава много. Не беше необходимо да се приближи до слона, за да го види; ако пък чудовището се обърне и го подгони, той можеше отново да избяга на дървото, което им служеше за крепост.

Без да дочака съгласието на другарите си, щом му хрумна тази мисъл, той заслиза от клон на клон, а след това се промъкна бързо, но предпазливо в посоката, по която бе тръгнал слонът.

Карл и Гаспар останаха още няколко минути на дървото, и тъй като индусът се забави, почнаха да се безпокоят и също слязоха.

Първата им работа беше да приберат пушките и да ги напълнят отново; после избраха място, откъдето биха могли лесно да се покатерят отново на дървото, ако бъдат нападнати ненадейно, и зачакаха завръщането на Осару.

Мина доста време, без да видят или чуят индуса. Не чуваха

всъщност нищо: наоколо им владееше пълна тишина, нарушавана от време на време само от мъжката птица носорог, която пляскаше с крила около гнездото и сигурно се чудеше какви необясними случайности я бяха отървали така бързо от противника ѝ.

Движенията на птицата не представляваха вече никакъв интерес за Карл и Гаспар, които се тревожеха все повече и повече от продължителното отсъствие на Осару.

Но не след много тревогата им мина, защото видяха, че индусът излезе от гората и тръгна бързо по поляната. Нещо повече – видяха с радост, че подир него върви и Фриц. Кучето бе отишло при Осару, когато той се бе скрил от слона в храстите пред гората.

Когато Осару наближи, и Карл, и Гаспар разбраха по изражението и по бързия му ход, че има да им съобщи нещо важно.

– Казвай, Оси – заговори пръв Гаспар, – какви новини носиш? Видя ли пак разбойника?

– Разбойник, наистина! – отвърна Осару с глас, в който се долавяше таен страх. – Истина казваш, сахиб, разбойник и по-лош от разбойник!

– Защо? Какво има? Видя ли нещо?

– Как да не видял, сахиби? Къде мислите отишъл сега?

– Къде?

– Отишъл към колиба.

– Към колибата ли?

– Право там. Ех, сахиби – продължи индусът тихо, със суверен страх, – това животно много умно, много добре знае тия места. Страх ме е, че то не е слон, а сам сатана, взел образ на слон. Защо пак отива там?

– Защо, питам се и аз! – каза Гаспар. – Мислиш ли - добави той, – че се надява да ни намери там? Ако целта му е такава – продължи той, без да дочака отговор, – няма да имаме мир, докато е жив. Или ние ще трябва да го убием, или той ще ни пречука.

– Сахиби – отвърна индусът, като поклати многозначително глава, – ние не можем убием него, такъв слон не мре.

– Глупости, Оси, как може да помислиш такова нещо! – възрази Гаспар, отхвърляйки презрително суеверието на индуса. – Ще го убием, то се знае, стига да го улучи куршумът ни, и честно слово, колкото по-скоро свършим тая работа, толкова по-добре. Щом е отишъл пак към колибата, ясно е, че има лоши намерения. Сигурно си спомня, че Фриц го нападна най-напред оттам и като смята навярно, че кучето се е прибрало, отива да го търси. О, Фриц, мили, ти няма защо да се плашиш. Защото можеш всякога да се изплъзнеш от него. Но господарите ти, братче,

са по-заstrasени от тебе.

– Сигурен ли си, Осару – каза Карл, който бе размислял мълчаливо през това време, – сигурен ли си, че е отишъл към колибата ни?

Осару не твърдеше, че е видял слона при колибата, но след като вървял по следите му до самата гора и се покатерил на едно дърво, зърнал огромното четириногло, което отивало към колибата. Осару не се съмнявал, че то отивало именно там, макар и да не знаел с какви намерения – защото суеверният страх не му позволяваше да прави никакви предположения.

– Едно е ясно – каза Карл, като помисли още малко – безполезно е да продължаваме започнатото оглеждане на местността, докато не се отървем от слона. Това, което каза, братко Гаспар, е съвсем вярно. След като знае, че сме тук, а още повече след като го разярихме с раните, които му нанесохме, той едва ли ще забрави станалото и ние не можем да се надяваме на мир и безопасност, докато не го премахнем. Няма защо да отлагаме тая работа; напротив, трябва веднага да я свършим. От премахването на слона зависи самият ни живот, който не ще бъде в безопасност, докато не премахнем това зло.

– Да тръгваме тогава! – се провикна Гаспар. – И да извикаме: „Смърт на разбойника!“

Глава XIX РАЗРУШЕНИЯТ ДОМ

Нашите пътешественици тръгнаха веднага към колибата, и то по същия път, откъдето бе минал и слонът; те разбраха това по следите на стъпките му, които индусът откриваше с опитното си око и показваше на своите другари. Грамадните стъпки личаха в пръстта, там, където почвата беше по-мека; другаде, където не личаха стъпки, се виждаха току-що прекършени вейки, обрулени листа, дори пречупени големи клони, отнесени и захвърлени доста надалеко, сочейки ясно на Осару пътя, откъдето разбойникът бе минал.

Осару бе вървял често по дирите на диви слонове из бенгалските джунгли и познаваше много добре как се движат те. Затова можеше да обясни на другарите си, че слонът не се е спирал да пасе – по вейките й листата нямаше следи от зъбите му, а се е движел бързо-напред, към определена цел. Изпочупените клони изглеждаха прекършени повече от яд за претърпените наранявания и от разочарование, че не е успял да си отмъсти.

Не беше необходимо Осару да препоръчва предпазливост на другарите си. Те знаеха не по-зле от него, че един разярен слон, все едно дали е скиталец-разбойник или почтен, не е никак безопасен гост; а за яростта на именно този слон имаха достатъчно зрителни и слухови доказателства.

Затова напредваха извънредно предпазливо, като се оглеждаха и ослушваха на всички страни и вървяха, без да продумат, или разменяйки си само шепнешком по някоя дума.

Пътеката, по която се връщаха, не беше същата, по която бяха минали сутринта. Оглеждането, на скалите ги бе отвело доста далеко в окрайнините на долината, но като вървяха сега по пътеката, избрана от слона, те отиваха, както Осару бе вече установил, право към колибата.

Когато приближиха първобитното си жилище, те разбраха по известни признаци, че врагът е все още пред тях. И като знаеха, че близо до горещия извор и до самата колиба няма големи дървета или други сигурни убежища, където биха могли да се подслонят, ако бъдат нападнати отново, тръгнаха още по-предпазливо. От пътеката, по която приближаваха, колибата можеше да се види едва когато стигнат на сто и петдесет, двеста ярда от нея. Трябваше да изминат един пояс от сравнително

високи джунгли и едва тогава щяха да я зърнат.

Когато тръгнаха през джунглите, за най-голямо свое неудоволствие, забелязаха скорошни следи от стъпките на слона. Сега вече се увериха, че той е минал отгук преди тях и е отишъл право към колибата.

Какво ще търси всъщност там? Ето въпроса, който и тримата си зададоха почти неволно. Можеше да се допусне, че отива да търси именно тях! След като бяха изчезнали от погледа му на полесражението, може би смяташе, че са се върнали у дома си и идеше да продължи доброто съседство.

След досегашните си наблюдения те бяха принудени да признаят, че огромното четириногло има необикновен разум. Макар и неоформено, това предположение им вдъхна твърде мъчителни опасения. А гледката, която, видяха, щом излязоха от джунглите, не само засили тия опасения, но ги превърна веднага в истински ужас.

Колибата, която би трябвало вече да видят на не повече от двеста стъпки пред себе си, не съществуваше! Виждаха се само развалините ѝ: Грамадните обли камъни, с които бяха изградени стените, гредите ѝ чимовете, служещи за покрив, пластовете трева, служили за постеля, грубите, набързо направени сечива и покъщнина – всичко беше разхвърляно по земята; ни следа от къща или колиба, нищо, което да покаже, че на това място са живели хора!

Да... Там, където беше доскоро първобитното им жилище, нашите пътешественици видяха сега само развалини... От дома им не бе останал и камък върху камък!

Не само изплашени, а просто ужасени, те гледаха всичко това. Езичникът, боготворящ Брама или Вишну, не беше вече сам в суеверните си фантазии. Неговите другари християни бяха почти готови да повярват в свръхестествени сили. Те разбираха много добре на какво се дължи разрушението на къщата. При все че злосторникът не се виждаше никъде, знаеха много добре, че е слонът. Друго обяснение не можеше да има; и те се ужасяваха не толкова от самото дело, колкото от чисто човешкия, или по-точно от чисто сатанинския разум, който бе довел животното дотук и му бе внушил тази отплата, може би предисловие на друга, още по-голяма.

При все че опустошението не изглеждаше извършено много време преди пристигането им, слонът като че си бе отишъл. Или поне не се виждаше наблизо, а излишно е да кажем, че го търсеха най-внимателно. Докато наблюдаваха отдалеко развалините, тримата другари се криеха в храстите, като се страхуваха от опасното му присъствие, и едва след

доста време се решиха да излязат на открито, за да преценят напълно размера на бедата.

Когато най-последно го сториха, разбраха, че разрушението е пълно. От колибата не бе останала ни следа – и стените, и покривът бяха изравнени със земята. Но това, което съкруши много повече останалите без дом ловци на растения, беше загубата на малкия им запас от припаси – барутът, който така грижливо пазеха, докато бяха затворени в колибата си, беше безвъзвратно пръснат из отломките. Те го бяха скътали в голяма, нарочно приготвена за целта кратуна, която разяреното животно бе стъпкало заедно с другите домашни вещи. Изсушените храни бяха измъкнати от скривалищата и стъпкани в пръстта. Но тази загуба не беше толкова горчива. Други храни те можеха да си доставят, макар и не така лесно. Сега, когато барутът им беше унищожен, не можеха да го възстановят.

Глава XX НОВО ПОКАТЕРВАНЕ НА ДЪРВО

Те биха останали по-дълго тук, за да оплакват непоправимата загуба, ако не се страхуваха, че слонът може да се върне. Накъде ли бе тръгнал, се питаха те, а очите им шареха в различни посоки и погледите издаваха безпокойството им.

Разбойникът трябва да е бил тук само допреди няколко минути: тревата, която бе утъпкал, беше още влажна от собствения си сок, изстискан от огромната тежест на слона. Тримата другари можеха да огледат местността на четвърт миля наоколо, защото наблизко нямаше никаква горичка, където такова грамадно животно би могло да се скрие.

Така мислеха Карл и Гаспар, но Осару беше на друго мнение. Разбойникът би могъл да се скрие в малките джунгли, откъдето бяха минали, каза той, добавяйки, по спомени от ловджийския си опит, че колкото и да е голям, слонът може невероятно изкусно да се потули зад най-малкото прикритие; съобразителността му го учи да си избира най-добро скривалище и макар да не се стгушва и да не кляка, той успява да убегне от погледа и на най-бдителния ловец, защото е една съвсем безформена маса, която умее да не мърда. При все че Карл и Гаспар не му вярваха, Осару, твърдеше, че слонът не само би могъл да се скрие в малките джунгли, но е действително там.

За нещастие, доводите на Осару бяха твърде скоро подкрепени от факти, които не оставяха никакво съмнение в достоверността им. Докато тримата наблюдаваха зорко джунглите, напрегнали в същото време слуха си, за да доловят и най-малкия шум оттам, върховете на високите дървета в джунглите се поразмърдаха, а в следния миг двойка прекрасни фазани отлетяха оттам с пърхане и изплашен писък.

Бягайки от джунглите, птиците прелетяха над главите на нашите пътешественици и вдигнаха такава олелия, че Фриц ги подгони с несихващо лаене.

Било, че неприятелят им се бе скрил просто в засада, очаквайки удобен миг да ги нападне, било, че познатият омразен глас на кучето, чуто от слона, бе събудил отново жаждата му за мът, изплашените другари не бяха успели да разменят нито дума, когато дългият виещ се хобот и грамадните, тежки плеци се показаха от редките джунгли: очевидно беше, че чудовището идва право към тях с привидно тромав ход,

който придвижва огромното четириногло със скоростта на галопиращ кон. – Нашите пътешественици останаха за миг на мястото си, без да възнамеряват, разбира се, да дочакат нападението или да го отблъснат, а само, защото не знаеха в каква посока да избягат.

Те бяха така смутени от приближаването на врага, че минаха няколко секунди, преди някой да предложи план, представящ изгледи за спасение. Карл и Гаспар вдигнаха по-скоро машинално, отколкото съзнателно пушките си срещу неприятеля; защото имаха съвсем слаба надежда, че оловото от малокалибрениите им пушки би могло да спре устремното му нападение.

И двамата гръмнаха едновременно; след това Гаспар даде и втори изстрел, но както предполагаша, слонът продължи да напредва.

За тяхно щастие, индусът не бе опънал тетивата на лъка. Опитът го бе научил, че при подобни обстоятелства стрелата е безполезно оръжие. Все едно би било да ритне слона или да забие карфица в хобота му; и в двата случая би го наранил толкова, колкото и със стрелата си, само че би го разярил по-малко.

И затова вместо да се занимава с лъка си или да губи време в мисли за съпротива, индусът използва няколкото мига, останали за размисъл, за да огледа набързо околността и да види има ли някаква възможност за спасение.

Трябва да признаем, че близката околност не обещавахе нищо. По скалите нямаше тераски, където биха могли да се покатерят, за да не ги достигне слонът; джунглите можеха да им дадат само временно убежище; те бяха скрили наистина слона от погледите им, но не биха скрили тях от един толкова хитър противник. Освен това той се намираше между тях и джунглите, така че да избягат в тази посока, значеше да тичат право срещу хобота му!

За щастие, в този миг на неувереност и нерешителност индусът зърна едно спасително убежище – единственото близко дърво. Същото дърво, което бе използвал вече за спасяване; то беше до малките „проливи“, където Осару бе пуснал мрежите за риба и откъдето Гаспар бе успял да го измъкне от плаващите пясъци.

Дървото беше много голямо, а тъй като растеше усамотено, клоните му се бяха разпрострели по всички посоки и засенчваха почти целите „проливи“.

Осару не пропиля в безполезни размишления ценните мигове, а викна към младите сахиби, даде им знак да последват, примера му и се втурна с все сили към дървото; едва когато се покатери на третия или

четвъртия клон; той се обърна да види дали са послушали съвета му.

Младите сахиби бяха възприели незабавно предложението му, без да се запитат дали е уместно, и се покатериха на дървото почти едновременно с индуса.

Глава XXI

БЕЗПОЩАДНИЯТ ОБСАДИТЕЛ

Фриц бе избягал заедно с господарите си и бе застанал под дървото; той не можеше да секатери и не можа да ги последва по-нагоре. Но като не можеше да се качи на дървото, не възнамеряваше и да остане под него, защото разбираше, че не ще може да се спаси от отмъщението на слона. Затова се хвърли веднага във водата, преплува „проливите“, излезе на отсрещния бряг и се втурна да се скрие в ракитака покрай брега на езерото.

Този път слонът не обърна внимание на кучето. Очите му бяха втрещени само в ловците, към тях бяха насочени и намеренията му за мъст. Той беше почти по петите им, когато те тичаха по полянката, и видя ясно, че се покатериха на дървото. Слонът беше наистина толкова близо, че Карл и Гаспар трябваше пак да изоставят, пушките си, за да могат да използват и двете си ръце при катеренето. Иначе щяха да се забавят, а и най-малкото закъснение можеше да бъде гибелно за единия или за двамата.

Карл се покатери последен и тъкмо когато вдигаше крака си от един клон, за да стъпи на по-горен, скиталецът обви първия клон с хобота си и го прекърши като тънко ракитово стъбло.

Но не можа да настигне Карл и другарите му, които си честитиха новото измъкване от смъртна опасност.

Слонът изглеждаше сега още по-разярен. Не само че пак не бе успял да си отмъсти, но бе получил още три рани от куршум; при все че бяха само драскотини по кожата на огромната му глава, те му причиняваха все пак достатъчно силна болка, която го вбесяваше. Той изрева остро и размаха високо хобот, след това започна да кърши като съчки всички клони, които можеше да достигне.

Твърде скоро многобройните ниски клони на дървото – до двадесет фута от земята – бяха изпочупени и всичко наоколо бе покрито с вейки, листа и прекършени клони, смазани като слама под широките тежки стъпала на огромното животно, което продължаваше да ги тъпче.

Недоволен от изпочупването на клоните, старият семец сграбчи с хобота си стъблото и започна да го дърпа, сякаш се надяваше да го изкорени.

Като разбра, че този подвиг не е по силите му, той прибра хобота

си и започна нов опит – да бутне дървото с тялото си.

При все че успя да го разклати, скоро се убеди, че дървото е много яко и ще устои на силата му, колкото голяма и да е тя; това убеждение го накара най-после да се откаже от опита.

Въпреки това той не проявяваше никакво намерение да напусне мястото; напротив, застана под дървото, явно решен да не мърда оттук.

Макар и уверени, че се намират в безопасност, нашите пътешественици не бяха в блестящо настроение. Те разбираха, че безопасността им е временна; при все че ужасният им неприятел щеше след някое време да си отиде и да им даде възможност да слязат, те знаеха, че няма да са в безопасност за в бъдеще. Надеждата им да унищожат този силен враг бе намаляла, защото имаха барут само за едно напълване на пушките, съвсем недостатъчно за погубването на слона. Разпиляването на барута им приличаше на стратегически удар от негова страна и ги поставяше пред мрачна и неразрешима задача. Какъвто подслон и да си съградяха, щяха да бъдат толкова защитени от слона, колкото и ако са на открито, защото разбойникът бе доказал, че може да разруши, и най-яките стени, които те биха могли да изградят; а за да не може да ги достигне, би трябвало да се крият постоянно по върховете на дърветата и да живеят като маймуни или катерици – нещо твърде неприятно.

Тъкмо тогава на Гаспар хрумна една мисъл, която можеше да ги спаси от подобно съществуване. Той се сети за пещерата, където бяха убили мечката. Дотам можеше да се стигне само по стълба, така че този подслон щеше да е недостъпен за слона. Щом се отърват от сегашната мъчнотия, щяха да потърсят убежище там.

Глава XXII

СНАБДЯВАНЕ С ВОДА

Хрумването за пещерата беше много сполучливо и поуспокои малко нашите нещастни пътешественици.

Но не беше пак кой знае какъв успех, защото, при все че щяха да са в безопасност в пещерата, не можеха да вършат нищо. Липсата на светлина там щеше да пречи за изработването на подвижните стълби, а докато изсекат дърветата, от които щяха да ги правят, и докато ги работят навън, щяха да бъдат изложени всеки миг на нападения от страна на безпощадния си неприятел.

Тези изгледи бяха доста обезсърчителни – дори при съзнанието, че пещерата е едно безопасно убежище, където могат да се скрият при всяко нападение.

Тъй като слонът кротува доста време, вниманието им бе погълнато изцяло от мисли за бъдещите действия. Уверени, че засега са на сигурно място, те не се страхуваха от никаква незабавна опасност.

Но тази увереност започна скоро да ги напуска. Колко време щеше да ги задържи той на дървото? Този въпрос си задаваха те и започнаха постепенно да се тревожат.

При все че никой не можеше да отговори на тоя въпрос, и тримата разбираха, че обсадата ще бъде продължителна – може би по-продължителна от първата, защото, изпълнен от дълбока и безмилостна ярост, скиталецът издаваше със сърдития си поглед своето решение да стои още много време тук. Виждайки това, нашите пътешественици още повече се разтревожиха. Не само че беше уморително да седят, яхнали тънките клони, но ако обсадата би продължила, щяха да бъдат изложени на опасността за всички обсадени – на глада. И тримата бяха вече изгладнели като вълци. Не бяха хапнали нищо след леката си закуска, защото нямаха, време да си приготвят обяд. Отдавна бе минало пладне и ако врагът им останеше тук и през нощта, трябваше да си легнат без вечеря. Какво лягане всъщност? Тази нощ нямаше да има нито лягане, нито сън – как можеха да заспят върху тия корави клони? Задремат ли дори за миг, щяха да се прекатурят право върху будния обсадител!

А пък и да се вържат за дървото, и дума не можеше да става за сън върху такива тесни легла.

Така че нямаше изгледи нито за вечеря, нито за спане през нощта.

Но друго ги измъчваше сега много повече от глада и нуждата за сън. Жаждата. Усилията, които бяха принудени да вършат още от сутринта – катерене по дървета и промъкване из непроходими джунгли, и вълненията от многократното излагане на смъртна опасност се съпровождаха неизбежно от жажда, която беше – вече твърде мъчителна. И вместо да намалее от гледката на блесналата вода долу, се засилваше и ставаше почти, непоносима.

Те търпяха до някое време мъчението без надежда, че ще могат да се отърват от него; и като гледаха как езерото блести пред очите им в ясната слънчева светлина, а водата струи полека из „проливите“ под тях, можеха не само да си въобразят, но и да изпитат ужасните мъки на нещастния Тантал.

Търпели бяха вече доста време това мъчение, когато едно възклицание на Гаспар привлече вниманието на другарите му.

– Гръм и мълния! – извика той. – Къде ни е бил умът досега? И тримата се мъчим от жажда, а реката е до нас!

– До нас ли? Добре би било да е до нас, Гаспар – обади се унило Карл.

– Разбира се, че е до нас. Я погледни!

Докато говореше, Гаспар извади своята празна медна барутница. Карл все още не разбираше.

– Какво ни пречи да я пуснем долу – запита Гаспар – и да я изтеглим пълна с вода? Нищо! Имаш ли въженце, Оси?

– Имам, сахиб – отвърна бързо индусът, извади от пазвата на памучната си риза една конопена връв и я подаде на младия ловец.

– Ще стигне, дълга е – каза Гаспар, като взе връвта и върза веднага с нея барутницата. После изпразни в паласката си останалия барут, пусна барутницата във водата, почака, докато се напълни, изтегли я и я подаде радостно на Карл, като му каза да пие, колкото иска. Карл изпълни нареждането, без да се двоуми.

Барутницата бе изпразнена набързо; след това я пуснаха и напълниха отново, изпразниха я пак и повтаряха операцията дотогава, докато всички утолиха жаждата си.

Глава XXIII

ОГРОМНАТА ПРЪСКАЧКА

Като се напиха с вода благодарение на остроумното Гаспарово изобретение, obsадените почувстваха, че ще могат по-леко да издържат отегчителното положение. Те се бяха примирили философски с него, когато за най-голяма своя изненада, получиха много повече вода, отколкото им трябваше, и то от твърде странен и неочакван източник.

Мъчно е да се каже дали това хрумване мина през ума на слона, след като бе видял потапянето на барутницата във водата или без да му бъде подсказано от нещо. Но щом изтеглиха за последен път пълната барутница, още преди уталожването на браздите по повърхността на водата скиталецът скочи в езерото и потопа дълбоко хобота си като че ще пие.

Той постоя така няколко мига, докато напълни сякаш с течност огромния си стомах.

Нищо чудно, че бе ожаднял като тях; зрителите от дървото помислиха, че едрото четириногло бе влязло в езерото само за да утоли жаждата си.

Но движенията му и начинът, по който всмукваше водата, издаваха друго намерение, потвърдено след малко от действия, което при други обстоятелства би разсмяло зрителите. Но тъй като сега жертви на шегата – ако можем да я наречем шегата, бяха самите зрители, нито един от тримата не изпита желание да се засмее. Ето как постъпи слонът.

След като напълни хобота си с вода от рекичката, той го вдигна, насочи го към дървото със спокойствие и точност, с каквито астрономът би нагласил телескопа си, и започна да пръска обилно с вода лицата на obsадените. И тримата, насядали съвсем близо един до друг, станаха едновременно и наравно жертви на този неочакван потоп; преди да преброят до двадесет, те бяха измокрени от глава до пети, сякаш бяха стояли с часове под пороен дъжд!

Но слонът не се задоволи да ги окъпе само с един душ. Щом първият му запас от вода се свърши, той потопа пак гъвкавата си помпа, напълни я отново, прицели се точно и я изпразни пак в лицата им.

По този начин чудовището продължи да черпи вода от реката и да я изхвърля с огромната си мускулна пръскачка, докато ги окъпа десетина пъти.

Положението на нашите пътешественици не беше никак завидно, защото независимо от неприятната баня, изхвърляна срещу тях като с пожарникарска помпа водна струя, почти ги изхвърли от неустойчивите седалки.

Мъчно можеше да се отгатне какво преследва слонът с тази странна постъпка. Може би се надяваше да ги принуди да слязат или да ги събори от клоните; а може би просто искаше да влоши още повече положението им и да задоволи по този начин поне донякъде злобата си.

Мъчно може да се каже също докога би траяло това занимание. Може би още дълго време, защото запасите от вода бяха неизчерпаеми; но то бе прекратено ненадейно както за самото огромно дебелокожо, така и за тия, които бе удостоило с окъпването.

Глава XXIV

ПЪЛНО ПОТВЪВАНЕ

Тъкмо посред представлението, когато пръскаше усърдно и злорадо вода от помпата си, той прекрати внезапно това забавление. След това огромното му тяло започна да се люшка, едното му рамо се показваше над водата повече от другото, а дългият хобот се въртеше във въздуха и вместо вода издаваше остър рев от болка или ужас.

Какво значеше това? Четириногото беше очевидно поразено от внезапен страх; но какъв неприятел го бе изплашил, се питаха мислено Карл и Гаспар. Още преди да изрекат въпроса, индусът им отговори.

– Ехее! – извика той. – Хубаво! Чудесно, хубаво! Слава на бога на великия Ганг! Вижте, сахиби, разбойник пропада... пропада... потъва в плаващия пясък, дето щеше глътне Осару! Ехее, потъва, потъва!

Карл и Гаспар разбраха веднага смисъла на тия радостни възгласи. Щом се наведоха да погледнат звяра и да проследят движенията му, те разбраха, че индусът има право. Слонът действително потъваше в подвижните пясъци!

Бяха забелязали, че когато бе влязъл в реката, водата стигаше едва до коленете му. Сега беше вече до хълбоците и бавно, но постепенно се издигаше все по-нагоре. Освен това отчаяните му усилия – последователното, вдигане на плещите, изплашеният рев, хоботът, който се протягаше бързо ту на една, ту на друга страна и се мъчеше да се залови о нещо – всичко доказваше истинността на Осарувото твърдение: слонът потъваше в подвижните пясъци. И то твърде бързо. Не бяха минали и пет минути, откакто зрителите го наблюдаваха, а водата плискаше вече гърба му и се издигаше все по-нагоре инч след инч и фут след фут, Докато покри най-последно кръглите му рамене и на повърхността остана само главата и дългото ѝ тръбовидно продължение.

Не след много раменете престанаха да се движат; цялото огромно тяло вече не мърдаше, само се смъкваше полека, притегляно безвъзвратно към земните недра!

Само хоботът продължаваше още да се върти и ту разпенваше яростно водата, ту се люшкаше уморено, издавайки непрестанно последните си вопли.

Водата погълна най-последно и вирнатата глава с гладките изпъкнали бузи; над нея остана да стърчи само хоботът, приличен на огромен

болонски салам. Не се чуваше вече никакъв рев, само шумно дишане, прекъсвано от глухо хъркане.

Карл и Гаспар продължаваха да седят на дървото, загледани със страхопочитание в необикновеното зрелище. Но индусът не беше вече при тях. Щом видя, че слонът е притиснат в смъртоносната прегръдка на подвижните пясъци, които щяха да погълнат без малко и собствената му скъпоценна личност, индусът се спусна пъргаво по клоните.

Той поседя няколко мига на брега да наблюдава напразните усилия на животното да се освободи, като го обиждаше и го подиграваше, все още възмутен от загубата на наметалото си. Когато най-после над повърхността на водата останаха само дванадесетина инча от дългия хобот, индусът не можа да изтрае. Стиснал дългия си нож, той се хвърли във водата и само с един замах отдели месестата маса от основата ѝ, както сърп би повалил някое сочно стъбло.

Отделената тръба потъна веднага; по повърхността се появиха няколко червени мехурчета – последен знак, че грамадният слон е изчезнал от лицето на земята. Потънал бе дълбоко в пясъка, за да се вкамени и да бъде изровен може би един ден след много векове от лопатата и търнокопа на някой изненадан каменар.

Това необичайно произшествие отърва нашите пътешественици от един неприятен съсед, или по-точно от един опасен враг, от когото кой знае как биха могли да се отърват без подобна случайна помощ. И дума не можеше да става да го застрелят. Разсипването на барута бе осуетило тази възможност, а трите изстрела, които все още можаха да дадат с малкалибрентите си пушки, бяха съвсем недостатъчни за целта.

Няма съмнение, че такива храбри ловци като Гаспар и Осару и такъв остроумен изобретател като Карл щяха да измислят с времето някакъв начин да надхитрят слона и да го погубят. Но те бяха все пак много доволни от странното обстоятелство, което ги освободи от необходимостта да се справят сами с неприятеля и си честитиха щастливия изход.

Щом ги чу, че разговарят, и забеляза, че не са вече на дървото, Фриц, който се гушеше през цялото време на няколко крачки от мястото, изскочи от скривалището си и изтича към тях. Докато плуваше през рекичката, за да отиде при господарите си, Фриц едва ли подозираше, че огромното четириногло, което толкова пъти го бе гонило, беше в тоя миг близо до него и че докато пореше водата с лапите си, само един инч го делеше от ужасния хобот, превърнат в жалка останка от предишния си вид!

Но макар и да не знаеше странната случка, станала през време на отсъствието му, и може би се чудеше къде е отишъл неприятелят, щом видя червените петна по водата или по-вероятно щом помириса кръвта по нея, Фриц разбра, че е имало кръвопролитие, и заджавка възбудено, порейки с устрем вълните.

И нему честитиха освобождението. При все че вярното животно се бе оттегляло при всяко нападение, никой не смяташе да хвърли петно върху кучешката му смелост. То бе проявявало само благоразумна сдържаност, защото какви изгледи за успех би имало срещу такъв страхотен противник? Постъпило бе следователно по-добре, като си плю на петите, защото, ако бе останало да се съпротивлява глупаво при обелиска и бе било убито още в първата схватка, слонът щеше да е жив може би и досега и щеше да ги държи още обсадени на дървото. Освен това Фриц им бе дал първото предупреждение, а по този начин и време да се подготвят за посрещане на неприятеля.

И тримата другари смятаха, че Фриц заслужава награда, и Осару реши да му я поднесе във вид на вечеря от хобота на слона. Но когато нагази отново във водата, индусът видя с огорчение, че доброто куче ще остане разочаровано, защото парчето, отрязано така изкусно от него, бе последвало частта, от която беше отделено, и бе потънало доста надълбоко в пясъка.

Осару не направи опит да го изрови. Той се страхуваше ужасно от предателската почва и побърза да се върне с предпазливи стъпки на брега, за да последва своите сахиби, тръгнали вече към разрушената колиба.

Глава XXV КЕДЪРЪТ

Хрумването да се приберат в пещерата им се стори сега безпредметно. То им бе внушено от опасната близост на слона, а тя не съществуваше вече. Не беше вероятно в долината да има и втори слон скиталец. Осару ги успокои в това отношение, като каза, че две животни от този вид не могат никога да живеят в един и същ район, защото две същества с толкова зъл нрав сигурно биха враждували до смърт. Наблизо имаше може би други животни, не по-малко опасни от слона. Имаше може би пантери, леопарди, тигри или дори втора мечка, но срещу кое да е от тия животни пещерата не би била сигурно убежище – не по-сигурно във всеки случай от досегашната им колиба. Те можеха да я построят много по-здраво, да ѝ направят и дебела врата, за да се запазят от всеки среднощен нашественик. И за тази именно задача се заловиха, щом обядваха и изсушиха дрехите си, измокрени от огромната пръскачка на потъналия слон.

Възстановяването на колибата заедно със значителните подобрения им отне няколко дни. Зимата бе вече настъпила и въпросът за отоплението ставаше много важен; затова не само запълниха с дебел пласт глина всички цепнатини, но си направиха огнище, комин и дебела врата.

Те знаеха, че направата на подвижните стълби ще изисква много време – стълбите щяха да бъдат повече от дузина и трябваше да са леки като тръстика и прави като стрела.

През по-меките зимни дни щяха да работят навън. Всъщност по-голямата част от работата трябваше да се извърши вън от колибата. Но подслон все пак им беше необходим както за нощуване, така и за опазване от бури и студ.

Благодарумието им налагаше да бъде предвидливи, затова преди да пристъпят към осъществяване на намерението си да се покатерят по скалите, те подредиха жилището си.

Те не се страхуваха от зимния студ – не им липсваха нито дрехи за през деня, нито завивки за през нощта. Имаха няколко добре запазени кожи от якове и от други животни, повалени от двуцевката на Гаспар, достатъчни за топло дневно облекло и за завивки през нощта.

Повече ги тревожеше въпросът за храната им през зимата. Слонът бе успял не само да унищожи средствата, с които си доставяха храна, но

бе унищожил и запасите им, като ги бе стъпкал в калта. Останалите парчета изсушено месо от дивеч и якове, които звярът не бе успял да опропасти напълно, бяха събрани и скътани на сигурно място; но като предполагаша, че е вероятно да не могат да си доставят нови храни, тримата другари решиха да си определят дажби, съобразени с времето, което ще им се наложи да прекарат в своя обграден със скали затвор. Въпреки изчерпването на припасите си, те не бяха изгубили надежда да прибавят нещичко към хранителните си запаси. Осару имаше още стрели и не се нуждаеше от барут или куршуми. С капани и ями биха могли да уловят доста диви животни, затворени като самите тях в самотната странна долина.

След продължително оглеждане на издадените тераски, открити оня паметен ден, продължиха да търсят други и обиколиха така цялата долина. Ни един фут от стените на пропастта не бе отминат без най-старателно оглеждане; двете скали, които се издигаха в пролома с глетчера, бяха разгледани, разбира се, заедно с всички други.

Оказа се, че нямаше по-удобно място за покатерване с подвижни стълби от това, което бяха вече открили; и при все че не можеше да се каже с положителност дали ще успеят да изпълнят това огромно начинание, те решиха да се опитат и се заловиха да приготвят подвижните стълби.

Първата стъпка беше да изберат и отсекаат необходимия брой високи стволоче. Щяха да се насочат към прекрасния тибетски бор, който бяха използвали, за да си направят мост през пукнатината на глетчера, но откриха друго дърво, еднакво красиво и по-подходящо за целта – именно кедъра (*pinus deodara*). Осару почна пак да се вайка, че не вижда любимия си бамбук, като настояваше, че със съответен брой бамбукови стволоче би смогнал да направи подвижни стълби за покатерване по скалата четири пъти по-бързо, отколкото от борове. Той не преувеличаваше, защото стъблото на високия бамбук може да послужи за странично дърво на подвижна стълба още щом го отсекаат без допълнителна обработка; трябва само да се издълбаят дупки за поставяне напречните стъпала. Освен това бамбукът е лек и подхожда за потребните в случая подвижни стълби повече от, кое да е друго дърво, защото много по-лесно щяха да изнесат стълбите до тераските по скалата – едно начинание, което плашеше особено много нашите пътешественици с трудностите си. Но при все че в долината растеше тръстиката, наричана от планинските жители „бамбук рингал“, стъблата ѝ не бяха нито достатъчно дълги, нито достатъчно яки за целта. Осару въздишаше за високия бамбук

от тропическите джунгли, който бяха срещали из по-ниските вериги на Хималаите, идвайки насам. Там имаше цели гори от бамбукови дървета, които достигаха до сто фута височина.

При благоприятни условия и кедрът достига големи размери; из планините се срещат често дървета с десет фута в диаметър и до сто фута височина. Няколко стъбла от тоя вид много биха скъсили и улеснили работата им.

При липсата на бамбук те избраха втория по качество материал, който гората им предлагаше – високия деодар. Това дърво, наричано от англо-индуските жители на хималайските области „кедр“, е отдавна пренесено в английските паркове и разсадници под името „деодар“ – специфичното му име в ботаниката. То е истински бор и се среща из повечето хълмове и долини на Хималайската планинска верига, където расте при най-различни височини и почви – и в топлите ниски долини, и на границата на вечните снегове. Негово любимо местожителство са обаче ниските хълмове; той е не само много красиво дърво, но е ценен и поради голямото количество смола, която се получава от соковете му.

Ако растат нагъсто, кедровите дървета извисяват високо островърхите си стъбла с къси клони и конусообразна форма. Ако растат поотделно или издалеко един от други, имат съвършено друг изглед. В такъв случай те простират нашироко тежки клони; а тъй като и вейките, и листата им растат хоризонтално, всеки клон образува съвсем плоска повърхност. Деодарът достига често до сто фута височина.

Дървесината на деодара се цени във всички страни, където се среща. Тя е превъзходна за строителство, работи се леко, не гние, лесно се цепи на дъски – необходимо изискване за страни, където трионите са почти неизвестни. Мостовете в Кашмир се правят от нея; а дълготрайността на някои от тях е доказателство за здравината ѝ. Много от тия мостове се намират под водата повече от шест месеца през годината и при все че някои са близо стогодишни, те са напълно запазени и минаването по тях е безопасно.

Когато го подложат на обработка, чрез която от другите борове се получава смола, деодарът изпуска течност, много по-рядка от смолата, с тъмночервен цвят и остра миризма. Тази течност, наричана „кедрово масло“, се употребява от планинските жители като лекарство против кожни болести и против скрофулни заболявания у добитъка.

Деодарът расте много бавно, затова в Европа го засаждат само за украса на паркове и градини.

Нашите пътешественици избраха деодара за направата на

странични подпори за подвижните стълби именно защото той може лесно да се цепа на талпи или леки дъски. За нашите неопитни дърводелци би било непосилен труд при несъвършените сечива, които притежаваха, да разцепват стволовете на тежки дървета до дебелината, нужна за леки подвижни стълби. Единствените техни сечива за целта бяха джобните им ножчета и брадвичката на Осару. А тъй като деодарът можеше да се разцепва с клинове, то беше най-подходящото дърво при тия обстоятелства.

Докато избираха потребните деодарови дървета, нашите пътешественици забелязаха друг вид бор, тъй наречения „чил“.

Ако не беше Карл, другите можеха да го видят и да не му обърнат особено внимание, но Карл прегледа листата му, изследва ги като ботаник и откри, че стъблото на чила има качества, много ценни за тях при сегашните условия. Карл знаеше, че стъблото на чила е напоено с терпентин и може да служи за направа на отлични факли. Той бе чел, че тъкмо за тази цел го използват жителите на Хималаите, за които то замества напълно свещите и лампите. Карл каза също на другарите си, че терпентинът, който сълзи от живото дърво, се употребява от хората като мазилка за рани и е бърз и сигурен лек против напукани ръце. Този вид бор расте почти винаги заедно с деодара, особено, когато последният е главната съставка на гората.

Карл ги осведоми също, че деодарът и чилът не са единствените видове бор, които растат из Хималаите. Той би могъл да спомене още няколко вида, например мурата, огромно красиво дърво с много тъмни листа, най-високото от всички иглолистни, достигащо често невероятната височина двеста фута; бора рай, висок почти колкото мурата и още по-красив; както и колина или обикновения бор, който образува обширни гори по планинските вериги, високи от шест до девет хиляди фута, над морското равнище. Последният расте най-добре в суха, скалиста почва; чудно е на какви места може да поникне и расте. Големи дървета от този вид могат да се видят по отвесните страни на гладка гранитна канара. В канарата е имало някаква малка пукнатина. Там е попаднало някое семе от този бор, поникнало е и с време е станало голямо дърво, което расте може би от столетия върху място, където няма нито шепа пръст да го подхранва и където то се храни от самата канара!

Карл се зарадва много, като видя, че толкова наблизко расте чил. Той знаеше, че от него ще си направят чудесни факли, и то колкото им трябват; така че, вместо да седят без работа през тъмните зимни нощи поради липса на осветление, ще могат да работят до късно в колибата,

Пълзачи по скалите

за да правят „стъпалата“ на подвижните стълби и други необходими дребни домашни вещи.

Глава XXVI

ПОДВИЖНИТЕ СТЬЛБИ

Отсичането на дърветата не им отне много време. Те избраха най-тънките и същевременно най-дългите стълба. Най-добри бяха дърветата, високи до петдесет фута; защото и след като отсекат най-слабата им горна част, все пак оставаха тридесет фута. А ако бяха само няколко инча в диаметър, много лесно ги приготвиха за странични подпори на стълбите – трябваше само да им махнат кората и да ги разцепят на две през средата.

Направата на стъпалата беше също лесна работа, но изискваше доста време, защото те бяха твърде многобройни.

Най-мъчната част на работата, както бяха предвидили, щеше да бъде издълбаването на дупки за поставяне на стъпалата; тя се оказа най-бавна, като им отне повече време от отсичането и изработването на страничните подпори.

Ако имаха свредел или длето за дълбане, работата щеше да е лесна. Но те не можеха да намерят, разбира се, нито едно от тия сечива, нито какво да е друго, с което биха могли да издълбаят гнездо дори за крайчеца на малкия си пръст. А трябваша стотици дупки; как щяха да ги направят? С джобните си ножчета можеха да издълбаят съвсем плитки гнезда, и то с голяма мъка и губене на време, колко време и труд щяха да са потребни в такъв случай за издълбаването на четиристотин? Защото щяха да им трябват най-малко толкова. Досадна и почни нескончаема работа, дори ако предположим, че ще могат да я свършат; но и това беше твърде съмнително. Ножчетата им щяха да се изхабят или счупят много време преди да издълбаят необходимия брой гнезда.

Ако имаха достатъчно гвоздеи, биха могли да минат, разбира се, и без гнезда. Щяха да заковат стъпалата о подпорните стълбове, вместо да ги вмъкват в жлеbove. Но и гвоздеи имаха толкова, колкото и други сечива. Единствените гвоздеи в долината бяха тия, с които бяха подковани подметките им или обковани прикладите на пушките им.

Не може да се отрече, че те бяха изправени пред неразрешима задача. Но Карл бе предвидил тази мъчнотия и бе намерил средство да се справи с нея още преди да започнат отсичането на дърветата. Всъщност тоя въпрос му бе минал през ум още, когато започна да обмисля по-внимателно намерението да направят подвижни стълби и той го бе

разрешил задоволително. Само на теория наистина; но когато приложиха по-късно теорията му на практика, оказа се, че тя – за разлика от много други теории е в пълно съответствие с практиката.

Теорията на Карл беше да издълбае дупките с огън – с други думи, да ги издълбае с нажежено желязо.

Но къде щяха да намерят такова желязо? Това изглеждаше толкова непреодолима мъчнотия, колкото липсата на свредел или длето за дълбаене. Обаче изобретателността на Карл преодоля и нея. Той имаше случайно малък едноцевен джобен пистолет; цевта му беше около шест инча дълга, без мушка или шомпол. Карл възнамеряваше да нагрее до зачервяване тази цев и да я използва като свредел. Така и постъпи: нагрях стотици пъти, допря я пак стотици пъти до страничните подпори и приготви по две гнезда за всяко стъпало.

Излишно е да се каже, че тези издълбавания не бяха извършени на „един дъх“, нито за един ден. Напротив, те отнеха на Карл много часове и много дни и той се изпоти неведнъж, докато проби тия четиристотин гнезда. Не малко сълзи проля събирачът на растения – не от скръб, а от дима на горящото кедрово дърво.

След като Карл привърши необикновената задача, с която се бе заел, остана съвсем малко работа: само да подредят две по две страничните подпори на стълбите, да вбият стъпалата, да ги завържат здраво – и стълбата беше готова.

Така ги приготвиха и занесоха една след друга до подножието на скалата, по която нашите пътешественици щяха да направят опит да се покатерят.

Мъчно ни е да кажем, че щяха да направят само опит; а още по-мъчно ни е да добавим, че този опит не сполучи.

Стълбите бяха изправени една след друга на съответните площадки и по този начин стигнаха до три четвърти от общата височина на скалата; но тук катеренето приключи поради едно непредвидено досега обстоятелство. Когато стигнаха до четвъртата площадка отгоре надолу, те откриха с огорчение, че вместо да започва малко по-навътре, както всички дотук, скалата се издаваше няколко инча извън площадката. Върху тази скала не можеше да се закрепят и задържат никаква стълба. Не направиха и опит да я изправят. При все че не бе видял издадеността отдолу, Карл, застанал на най-горното стъпало на последната поставена стълба, видя с око на инженер, че новата мъчнотия е непреодолима. Да закрепят стълба върху тази злополучна площадка беше все едно да се опитат да хвърчат; с това дълбоко заседнало убеждение младият ловец

на растения слезе бавно и загрижено на земята, за да съобщи на другарите си неприятното откритие.

Излишно беше Гаспар или Осару да се качат повторно. Те бяха стигнали вече до същата площадка и до същото убеждение. Съобщението на Карл само окончателно го затвърди.

Всичката им изобретателност беше победена... Всичкият им труд беше отишъл напразно... Времето им беше пропиляно... надеждите им – разрушени... небосклонът на бъдещето им – затъмнен от най-черни облаци... само поради това непредвидено обстоятелство.

Както на връщане от пещерата – след търпеливото, но безплодно лутане, – те насядаха по скалите и се наведоха един към друг огорчени, обезсърчени и отчаяни.

Те седяха така, ту приковали поглед в земята, ту загледани унесено в скалите и накъсаната черна линия на дългите стълби, напомнящи огромна паяжина и закрепени с толкова труд, по които се покатериха само веднъж и нямаше да се покатерят вече!

Глава XXVII ПРАЗНИЯТ КИЛЕР

Дълго седяха те така, потънали в дълбоко мълчание. Беше много студено, защото беше вече посред зима, но никой като че не чувстваше студа. Дълбокото разочарование и горчивата мъка, изпълнили съзнание-то им, не им позволяваха да почувстват физическите несгоди; и ако някоя лавина би се плъзнала в този миг към тях от снежния връх, ни един от тримата не би се помръднал, за да избяга от нея.

Те бяха така изморени от този открит затвор... така ужасени от възможността той да трае вечно... или поне до края на живота им, че и смъртта дори не би могла да увеличи тоя ужас...

Сламката, в която се бяха вкопчили така продължително и с толкова любов, се бе изплъзнала От ръцете им. И те започнаха да потъват.

Те стояха почти час така, мрачни и унили под пурпурните отблясъци, които започнаха да трептят по повърхността на вечните снегове над тях, им напомняха, че слънцето се е спуснало вече твърде ниско и приближава да се мръкне.

Карл съзна пръв това и пръв наруши мълчанието.

– О, братя! – каза той, включвайки в тоя зов и Осару, под влияние на общото нещастие. – Да тръгваме! Безполезно е да седим още тук! Да се приберем у дома!

– У дома ли? – повтори с тъжна усмивка Гаспар. – Ох, Карл! По-добре да не бе казал тази дума!. Толкова приятна някога, тя прозвуча сега в ушите ми като неземан отзвук. У дома ли? Уви, мили братко, ние няма да се приберем, никога у дома!

Карл не отговори на тия отчаяни думи. Не можеше да каже нищо, за да обнадужи или утеши брата си; и предпочете да мълчи. Той бе вече станал, другите последваха примера му и тримата тръгнаха унило по най-прекия път към първобитното жилище, което сега – повече от всеки друг път – трябваше да смятат свой дом.

Когато се прибраха в колибата, откриха нов повод за безпокойство. Те пестяха най-старателно запаса от провизии, оцелял след опустошителното нападение на слона. Но като не можеха да губят време за никакво друго занимание, докато правеха подвижните стълби, в килера не бе добавено нищо – ни риба, ни дивеч, ни птици. Напротив, запасите се стопяваха непрестанно и когато тримата тръгнаха тази сутрин да

поставят стълбите по скалата, в колибата бе останало само едно-единствено парче сушено месо от як – горе-долу колкото за едно ядене.

Изгладнели след безполезната дневна умора, те си представяха и почти предвкушаха с радост как ще се навечерят с него; защото природата предявява своите права при всички обстоятелства и гладът не може да бъде задушен дори от най-мъчителното душевно страдание.

Когато приближиха колибата, а особено, когато я видяха и зърнаха грубата ѝ, но гостоприемна врата, която ги чакаше..., когато, възнеши от студа, зърнаха покрива от чимове, който щеше да ги приюти, и си представиха подредената, приятна обстановка вътре..., когато, чувствайки остро мъките на студа и глада, си представиха как в огнището ще запращи буен огън от съчки, а месото на яка ще засъска и зацвърти на пламъка, настроението им започна да се подобрява; и в държанието им започна да се съзира, ако не радост, то все пак нещо твърде прилично на бодрост.

Такава е човешката душа, и може би е добре, че е такава. Неин първообраз е небето – облаци и слънце, слънце и облаци.

За нашите пътешественици тъмният облак бе отминал засега и слънчев лъч бе озарил отново техните сърца.

Но не му бе отредено да ги грее дълго. Драснаха кибрит, запалиха огън, който пламна бързо. Едно желание бе вече задоволено. Можеха да се стоплят: Но когато трябваше да задоволят много по-мъчителното желание, когато потърсиха парчето сушено месо, с което трябваше да се навечерят – не го намериха.

Някакъв крадец бе идвал в тяхно отсъствие. И бе нападнал килера. Окаченото сушено месо не беше вече там.

Някакъв див звяр – вълк, пантера или друг хищник, бе влязъл през отворената врата, останала отворена поради вълнението при изпълнението с надежда тръгване и намерена отворена врата при връщането им; а сега нямаше и смисъл да я затварят – като вратата на обор, откъдето жребецът е бил откранат.

Нямаше вече ни късче, ни хапка... нито от сушеното месо, нито от каквато и да друга храна; и тримата пътешественици, а заедно с тях и Фриц, трябваше да си легнат без вечеря.

Глава XXVIII

ПОХОД ЗА ТЪРСЕНЕ НА ЗАКУСКА

Те бяха толкова изморени от усилията да пренасят и изкачват стълбите, че заспаха, макар и съвсем гладни. Но сънят им не бе нито дълбок, нито продължителен; ту един, ту друг се пробуждаше от време на време и лежеше буден, размишлявайки за злата участ, която ги бе сполетяла, и за жалкото бъдеще, което ги очакваше.

Нямаха дори утеха, че ще могат да закусят сутринта. И знаеха, че ще трябва да си потърсят закуска в гората. Трябваше да търсят, да намерят, да убият нещо и едва тогава да хапнат.

А имаха основания да се съмняват дали ще могат да си доставят не само закуска, но дори обяд и вечеря, дали изобщо ще могат да се снабдят за в бъдеще с храна. Обстоятелствата се бяха променили. Килерът, който се пълнеше досега от ловното майсторство на Гаспар, беше вече съвсем празен; ако не бяха унищожени припасите му, той би могъл бързо да го напълни отново. Но силата на Гаспар бе изчезнала заедно с барута му; елените и другите четириноги, все още твърде многобройни в долината, както и крилатите й гости, можеха да се надсмиват сега на всеки Гаспаров опит да ги смущава с двуцевката си. Отсега нататък пушката не струваше повече от една желязна пръчка.

Барут им бе останал само за едно напълване на двуцевката й на пушката. След като го изстрелят, никакъв изстрел нямаше вече да прокънти из тяхната долина и да събуди ехото на околните скали.

Но те още не предполагаха, че не ще могат да убият ни едно от дивите животни, които изобилстваха из тия места. Ако го допускаха, щяха да бъдат толкова нещастни и разтревожени, че не биха могли да мигнат тая нощ. Но те не гледаха толкова мрачно на бъдещето. Надяваха се, че и без пушки ще могат да се снабдят с достатъчно дивеч за храна, и когато се събудиха на разсъване, започнаха да разговарят какво да правят.

Осару все още се уповаваше на лъка и стрелите си; ако не успееше да свърши работа с тях, оставаше мрежата за риболов; ако изтегли и нея празна, опитният шикари знаеше още много други способности за подмамване зверовете, птиците и рибите. Карл каза, че е решил, щом се запролети, да започне да отглежда някои корени и растения, които растяха пръснати тук-там из долината и при по-грижливо отглеждане биха им дали достатъчно храна. Освен това решиха да съберат и годните за

храна диви плодове, за да се осигурят срещу бъдещи гладни месеци. Не-успехът на неотдавнашния им опит с подвижните стълби възобнови у тях твърдото и ужасно убеждение, че им е отредено да останат в тая планинска долина до края на живота си... да не минат никога отвъд границата на тая огромна тъмнична стена, която ги ограждаше.

Когато тази мисъл ги завладя отново, те започнаха да обмислят как ще се изхранят и сега, и в най-близко бъдеще! Така прекараха последните часове преди разсъмване.

Когато първите утринни лъчи озариха снежните върхове, които се виждаха през вратата на колибата, и тримата излязоха да се приготвят за важното начинание. То можеше да се отгатне лесно от вида на приготвленията. Гаспар пълнеше двуцевката си, и то много грижливо, защото щеше да даде последния си изстрел.

И Карл се бе заел да пълни пушката си, а Осару се въоръжаваше по своему, като преглеждаше тетивата на лъка и пълнеше със заострени стрели малкия зимбил, който му служеше за колчан.

От това личеше, че възнамеряват да тръгнат веднага и едновременно на лов. Отиваха всъщност да си потърсят закуска; и ако острият апетит би могъл да осигури успех, опитът им едва ли би пропаднал. Защото и тримата бяха гладни като вълци.

Фриц беше гладен не по-малко от тях и изглеждаше решен да им помогне, колкото може, в намирането на обяда. Ако някой звяр или птица би имал нещастieto да се озове тая сутрин пред яките му челюсти, надали би могъл да им се изплъзне.

Решиха да тръгнат в различни посоки; по този начин изгледите да намерят някакъв дивеч се утрояваха, а тъй като си търсеха закуска, трябваше да я намерят колкото могат по-скоро. Ако Осару успееше да убие нещо с лъка си, щеше да изсвири на другите да се върнат в колибата; ако те успееша да убият нещо, изстрелът им щеше да е знак за всички да се приберат.

След като се споразумяха и се пошегуваха кой ли ще е щастливецът, и тримата тръгнаха – Гаспар надясно, Осару наляво, а Карл, последван от Фриц, направо.

Глава XXIX ГАСПАР В ЗАСАДА

След няколко минути тримата ловци вече не се виждаха един друг; Карл и Гаспар тръгнаха по двете срещуположни страни на езерото, като се криеха из шубраците; а Осару се промъкна покрай подножието на скалата, смятайки, че там ще има по-голям успех.

Гаспар се надяваше да срещне някой „какур“, или лаещ елен. Тези животни бяха най-многобройни в долината. Едва ли се бе случвало досега да излезе на лов и да не срещне някой от тях; неведнъж какурът бе съставял едничкия му лов. Той се бе научил да ги подмамва в обсега на пушката си, като се скриваше и почваше да лае като тях. Гласът им наистина прилича на лисичи лай, само че е много по-силен. Щом усети наблизо неприятел, какурът почва да лае на пресекулки, докато сметне, че опасността е минала, или сам избяга от нея. Простодушното преживно животинче не съзнава, че този лай, с който иска може би да предупреди близките си, се превръща много често в негов предсмъртен зов, защото издава местонахождението му на ловеца и на другите му смъртни врагове. Не само човекът, но и тигърът, леопардът и други хищници използват този глупав навик на лаещия елен, промъкват се неусетно и го губват.

За човека е много лесно да научи този лай; и само след един урок както Гаспар, така и Карл, който подочу отдалеко как Осару учи брат му, вече лаеха като елени.

Гладът караше Гаспар да търси именно какур, защото беше най-вероятно да го намери. В долината имаше и други четириноги, имаше и птици, които бяха по-подходящи, защото имаха по-вкусно месо, а месото на лаещия елен не е от най-хубавите. Но наесен и до късно зиме то не е много лошо, при все че никога не е особено вкусно.

Тази сутрин обаче Гаспар не беше придирчив, а знаеше, че и другите няма да бъдат придирчиви, защото гладът бе притъпил вкуса им. Така че и месото на лаещия елен щеше да им се стори чудесно, ако би могъл да им го достави. Затова тръгна в определена посока, вместо да се лута насам-нататък, както ловците постъпват, когато търсят дивеч.

Той знаеше къде може да намери какури. Недалеко от единия край на езерото, точно срещу брега, където беше построена колибата им, имаше една приятна пресека, заобиколена с гъсти, вечнозелени храсти.

Не бе се случвало да влезе в тази просека – а той бе минавал неведнъж през нея, и да не види някой какур, който пасе по зелената морава или лежи на сянка под храстите около нея. Редно беше следователно да предполага, че и тази сутрин ще намери такъв дивеч на полянката.

Той вървя, без да се спира, докато стигна на няколко десетки метра от мястото, където се надяваше да намери месо за закуска, после навлезе в гъсталака и тръгна по-бавно и по-предпазливо. За по-голяма сигурност дори коленичи и запълзя като котка на четири крака! Така стигна до края на полянката – като се криеше през цялото време зад разлистените храсти, за да него забележи нито какур, нито някое друго животно, което би се намирало в просеката.

Когато стигна до края на гъсталака, той се спря, понадигна предпазливо рамене и надникна между разлистените клони.

Минаха няколко секунди, докато огледа цялата полянка; но след огледа лицето му се помрачи от разочарование, Никакъв дивеч нямаше тук – нито какур, нито друго животно.

Откритието, че полянката е пуста, огорчи младия ловец; не само защото нямаше да занесе месо за закуска, а защото от ловджийско самомнение се надяваше, че познава най-добре местността и пръв ще намери нещо за ядене.

Той не се отчая от това разочарование. Какури нямаше на полянката, но може би имаше из храстите около нея, и ако започнеше да лае като тях, можеше да подмами някой на открито.

С това намерение той клекна до самия край на хралалака и залая като какур.

Глава XXX ВЗАИМНО ПОДЛЪГВАНЕ

Доста време мина, преди да чуе насърчаващ отговор или да разбере, че наблизно има някакво животно.

Той повтори няколко пъти лая, като замълчаваше за кратко време, и най-после беше готов да повярва, че не само на полянката, но и в храстите няма нищо.

След като излая още веднъж най-примамливо, той се готвеше вече да тръгне в друга посока, когато истински лай на какур му отговори откъм другия край на полянката.

Гласът беше много слаб като че животното се намираше много далече; но Гаспар знаеше, че ако този лай е отговор на неговия, скоро ще се приближи. Затова залая отново още по-примамливо и наостри слух, за да чуе отговора.

Вягърът донесе нов лай на какур, повторен многократно и така напоянящ неговия собствен, че ако не бе познал наистина гласа на елен, Гаспар би могъл да го вземе за ехо на собствения си лай. Без да губи ни минута, той залая отново многократно, с все същата примамливост.

Този път за изненада на ловеца не последва никакъв отговор. Той се ослуша, но не чу никакъв звук или отзвук.

Той излая отново и пак се ослуша. Както и по-рано, дълбока, пълна тишина.

Не, не беше пълна. Ако не от глас на какур, тишината бе нарушена от друг шум, еднакво приятен за слуха на младия ловец. Шумоляха храстите от отсрещната странична полянката, а това може би значеше, че там се промъква някакво животно.

Когато погледна към мястото, откъдето мислеше, че идва звукът, Гаспар видя или му се стори, че видя как някои вейки се раздвижват. Не, не бе му се сторило; защото в следния миг не само видя, че вейките се движат, но забеляза и нещо възкафяво зад тях. Не можеше да е друго освен тялото на какур. При все че беше много близо, защото полянката нямаше повече от двадесет ярда широчина, а еленът се намираше зад първия ред храсти, които я ограждаха, Гаспар не можа да забележи добре животното. Закриваха го листата, а още повече може би утринният здрач. Достатъчно светло беше все пак, за да може да се прицели, и тъй като вейките пред животното бяха съвсем тънки, Гаспар не смяташе, че

ще попречат за точността на попадението. Нямаше защо следователно да се бави. Кой знае дали щеше да му се представи по-добър случай; а ако чака още или излае отново, какурът може да разбере измамата и да се скрие в храсталака.

– Хайде! – промълви Гаспар, застана на едно коляно, вдигна пушката и дръпна ударника.

Затворът върху дясната цев на Гаспаровата пушка имаше едно превазходно качество – при дръпване на ударника се чуваше щракване, което показваше, че пружината е в изправност.

Това щракване прозвуча толкова ясно в дълбоката тишина на утринния въздух, че можеше да се чуе не само отвъд полянката, но и много по-далеко; Гаспар дори се страхуваше, че то може да изплаши елена, и не отделяше поглед от него, докато, връщаше, спусъка. Животното не мръдна; но почти едновременно с щракването на пушката ухото на ловеца долови друго щракване – като ек на първото, което идваше откъм мястото, където беше какурът.

Щастие бе за Гаспар, че пружината му щракна толкова ясно, щастие бе и това, че чу този предполагаем ек; иначе или той би убил брата си, или брат му него, или и двамата биха се застреляли един друг!

Второто щракване накара Гаспар да скочи и да се изправи; в същия миг от отсрещната страна на полянката се бе изправил и Карл и двамата братя, стигнали здраво в ръце пушките си, се гледаха, като хора, готови за смъртоносен двубой! Ако някой ги бе видял в този миг и в това положение, би зърнал във възбудените им погледи потвърждение за предположението си; доста време трябваше да мине, преди някой от тях да опровергае с държанието си това ужасно предположение, защото няколко мига ни един от братята не можа да заговори и да изрази общата им изненада.

Не беше всъщност само изненада, а ужас – дълбоко и трагично чувство на неописуем ужас, отстъпил постепенно място на сърдечна благодарност към щастливата случайност, която бе открила всекиму от тях присъствието на другия и ги бе спасила от взаимно братоубийство.

Като вече казахме, няколко мига никой не продума; след това треперещите им устни издадоха едно и също кратко възклицание. Под влияние на един и същ подтик и двамата захвърлиха пушките си на земята втурнаха се през полянката, прегърнаха се и останаха няколко мига в тази братска прегръдка.

Обяснения не бяха нужни. След като бе заобиколил езерото от другата му страна, Карл бе тръгнал случайно към полянката. Когато я

наближил, чул лай на какур, но не му минало през ум, че това може да е примамка от страна на Гаспар. Той отвърнал нагласа и като разбрал, че какурът стои все на същото място, тръгнал към просеката с намерение да го издебне. Щом наближил, престанал да лае, защото се надявал, че ще намери елена на просеката. Тъкмо когато стигнал до границата на просеката, Гаспар така чудесно и настойчиво лаел като какур, щото Карл не можел вече да се усъмни нито в гласа, нито в местонахождението, на животното. Възтъмното петно между вечнозелените листа можело да бъде само тяло на елен; но тъкмо когато се готвел да дръпне ударника на пушката си, щракването на Гаспаровата двуцевка прозвучало зловещо в ухото му и довело за щастие една развръзка, съвсем различна от непоправимия завършек, който без малко би могъл да настъпи.

Глава XXXI

СИГНАЛЪТ НА ИНДУСА

Изпратено сякаш да ободри и разсее съзнанието им от ужаса, който все още ги владееше, остро изсвирване на Осару се понесе откъм езерото, а скалата, до която бе стигнало, върна ехото му. След малко сигналът се повтори по-отстрана, което показваше, че индусът е успял да улови дивеч и се връща в колибата.

Щом чуха сигнала, Карл и Гаспар се спогледаха многозначително.

– И така, братко – каза със странна усмивка Гаспар, – виждаш как Осару ни е изпреварил с малкия си лък и стрели. Да бе го изпреварил поне един от нас!

– Или и двамата! – отвърна Карл. – Ах, братко Гаспар – добави той и потрепера, – та ние едва не се погубихме един друг! Изтръпвам само като си помисля!

– Тогава да не мислим вече за това! – каза Гаспар. – А да се приберем веднага и да видим каква закуска ни е донесъл Осару. Дивеч ли е или птица. Сигурно едно от двете – продължи след кратко мълчание той. – Предполагам, че е птица, защото когато минах покрай езерото, чух някакво странно писукане хей там, край оная скала, към която тръгна Осару. Трябва да е била птица, но такава писукане не съм чувал досега.

– Аз пък съм чувал – каза Карл – и аз го чух и мисля, че зная коя птица пици така неприятно; ако Осару е убил такава птица, ще имаме царска закуска, на каквата й Лу-кулус би се радвал. Но хайде да се отзовем на сигнала на нашия шикари и да видим дали сме били толкова щастливи.

Бяха взели вече пушките си. Сега ги нарамиха и напуснаха полянката, която щеше да стане без малко тяхно лобно място, заобиколиха края на езерото и тръгнаха бързо към колибата.

Когато я наближиха, видяха, че индусът седи на камъка пред входа и държи на коленете си една прекрасна птица – най-прекрасната от всички, които хвърчат, плуват или ходят – един паун. Не опитоменият, приличен на пуйка паун, който се разхожда из стопанските дворове – защото и той е по-красив от всяка друга птица, – а дивият индийски паун, строен и изящен, с пера, блестящи като скъпоценни камъни, и – нещо много по-важно сега за нашите пътешественици – с месо, по-вкусно и от

най-вкусния дивеч. Явно беше, че именно това качество на пауна е най-ценно за Осару. Той бе унищожил вече прекрасната осанка на птицата, а сега скубеше и захвърляше като най-обикновена перушина блестящите пера. От всичките му действия личеше, че дългите пера на опашката и разкошното пурпурно „колие“ струват за него колкото перата на коя да е гъска или пуйка, попаднала в ръцете му.

При все че Осару не продума, когато погледна крадешком приближаващите с празни ръце млади сахиби, в погледа му пролича известна гордост – колкото да се разбере, че се радва на успеха си. Не беше необходимо да ги погледне, за да разбере, че само той е сполучил да убие нещо. Ако някой от братята бе успял да повали някой дивеч или дори само да го намери, Осару щеше да чуе изстрел, а никакъв изстрел не бе събудил тази сутрин ехото на долината. Затова Осару знаеше, че се връщат само две празни ловни чанти.

За разлика от младите сахиби той не можеше да разкаже някакво особено приключение. Неговата „пусия“ бе минала съвсем безшумно и като повечето пусии бе завършила със смъртта на издебнатото животно. Когато чу, че старият паун пици на върха на някакво високо дърво, той се промъкна на хвърлей стрела дотам, удари го право в разкошните гърди и птицата тупна на земята. Той вдигна тогава прекрасната птица с грубите си ръце, улови я за краката и повлече по земята зацапаните ѝ криле, сякаш носеше на пазара в Калкута някаква най-проста птица.

Карл и Гаспар не намериха за уместно да губят време сега и не му разказаха как щяха без малко да го оставят единствен безспорен владетел на самотното жилище и околността му. Гладът ги накара да отложат разказа за по-късно, а сега да помогнат на Осару в готварските занимания: С тяхна помощ бе запален огън и паунът, макар и не дотам изчистен, започна да се пече на пламъка, докато Фриц се разправяше набързо с дреболиите.

Глава XXXII ДИВАТА КОЗА

При все че паунът беше голям, от него не остана много нещо след тази закуска на крак! Останаха само костите; но и те бяха така старателно оголени, че ако Фриц не бе се нагостил с дреболиите, не би имало какво да гложди от тях.

Вкусното печено допринесе много за възстановяване бодростта на тримата другари, но все пак беше невъзможно да забравят колко малко изгледи има да си доставят нови запаси от храна – толкова много условията се бяха променили, след като останаха без барут.

Оставаха им лъкът и стрелите на Осару. Ако лъкът се счупи, можеха да си направят друг. Всъщност Гаспар бе вече решил да направи един и за себе си, за да се упражнява под ръководството на ин ду са в стрелане с лък и да се научи да нанася смъртоносни удари с това старомодно и всеизвестно оръжие.

С право можем да го наречем старомодно, защото съществуването му се губи из най-ранните исторически дни; а също така и всеизвестно, защото и в най-отдалечените краища на земното кълбо ще видите в ръцете на дивака лък, който не е направен по никакъв образец, не е внесен отвън, а е явно самобитна творба на страната и на племето, сякаш това оръжие е било дадено в ръцете на човека още когато е бил създаден!

И наистина, наличността на лъка и на необходимата му добавка – стрелата, у диви племена, които живеят съвсем отделно едно от друго и очевидно никога не биха могли да си съобщят това изобретение, е едно от най-чудноватите обстоятелства в историята на човечеството. Единственото предположение, което може да го обясни, е, че изгласкващата сила при дръпването на силно опъната връв трябва да е било едно от първите явления, привлекли вниманието на човека; затова именно лъкът, и стрелата са местно, самобитно изобретение в много страни в света.

Лъкът и стрелата са безспорно едно от най-старите и най-разпространени оръжия в света. Подет от някой вещ етнолог, този въпрос може да стане крайно интересна глава в историята на човечеството. Както вече казах, след като изядоха пауна, нашите пътешественици бяха в подобро настроение; но въпреки това не знаеха как ще си доставят храна за в бъдеще. Умението на Осару ги бе снабдило със закуска, но какво

щяха да обядат? А след това да вечерят? Дори ако се случи да намерят нещо за следващото ядене, за третото може да не бъдат толкова щастливи, а това несигурно съществуване – да живеят, както се казва, ден за ден, значеше да са изложени непрестанно на опасността да гладуват.

Затова, щом изядоха пауна и още докато Осару продължаваше да оглозгва „кълките“ му, те почнаха да разговарят как ще напълнят отново килера с храни; и тримата бяха съгласни, че набавянето на нови запаси е засега най-важният въпрос. Затова решиха да се отдадат изцяло на тази задача, като използват всички средства за лов на дивеч, с които разполагаха, и измислят нови, ако тези се окажат недостатъчни.

Най-напред и най-важно беше следователно да решат какво ще уловят за обяд? Риба ли, дивеч или птица? Не мислеха, че може да имат трите неща; защото в сегашното си положение не мечтаеха за разкошен обяд. Едно ядене им стигаше и щяха да са преблагодарни, ако могат да си осигурят поне него.

Още не бяха решили дали да отидат за риба с мрежата на Осару, да потърсят друг паун, фазан-аргус, чифт брамински патици или да тръгнат из гората за по-едър дивеч, когато една неочаквана случка реши въпроса за обяда им. Без никакво усилие от тяхна страна – без да пропилят ни един куршум и ни една стрела, те се снабдиха с месо не само за днешния обяд, а за изхранване през цялата седмица, с достатъчно дажди и за Фриц. Излезли бяха от колибата и седяха, както неведнъж досега, на големите камъни отсреща. Беше хубаво, ясно утро; при все че на сянка беше студено, слънчевите лъчи, отразени от снежните върхове на планините над тях, ги грееха и топлеха приятно. Поради това, а пък и за да избягат от дима в колибата, където бяха пекли закуската си, те предпочетоха да се нахранят навън, където останаха и да се съвещават какво да предприемат.

Докато обмисляха това, чуха нещо като блеене на коза. Звукът идваше сякаш от небето; но те разбраха, че е глас на животно, което се нарича някъде из скалите над тях.

И щом погледнаха нагоре, го видяха. Не само по глас, но и по външен вид това животно приличаше твърде много на коза.

Беше наистина коза. Но не обикновена, а дива коза (ibex).

Карл се прояви и този път повече от другарите си. Познанията по естествена история му позволиха да установи вида на животното. Той заяви още от пръв поглед, че това е дива коза, при все че никога досега не бе виждал жива дива коза. Но приликата с обикновената коза, рошавата му козина, а главно големите пръстеновидни рога, извити право

назад към плещите, бяха отличителни белези, които Карл бе вече виждал на картини или у препарирани диви кози в музеи.

Осару също каза, че животното е коза, и то навярно дива коза. Но тъй като не бе идвал никога толкова нависоко из планината, където се среща дивата коза, Осару не бе я виждал досега. Предположението му, че това трябва да е дива коза, се основаваше на общата ѝ прилика с козата, а това бе забелязал не само Осару, но и Гаспар.

Те можеха да видят животното от глава до пети, застанало величествено на най-издадения край на скалата; и при все че в действителност беше много по-голямо от обикновената питомна коза, то беше толкова далеко от тях, че не изглеждаше по-голямо от яре. Застанало бе в профил към тях, така че те можеха да вият свършено ясно очертанията му върху фона на синьото небе и да забележат голямата извивка на рогата му.

Първата мисъл на Гаспар бе да грабне пушката, с намерение да прати един куршум към животното; но двамата му другари се противопоставиха, като изтъкнаха, че на такова голямо разстояние е невъзможно да го улучи. Макар и да изглеждаше, че е много по-близо, дивата коза беше на много повече от сто ярда от тях; защото краят на надвисналата над пропастта скала, върху който тя бе застанала, се издигаше почти на четиристотин фута от земята.

След като поразмисли, Гаспар се разубеди и още в следващия миг се чудеше как е могъл да допусне такава глупава мисъл – да изпрати на халос един куршум – при това предпоследния, който имаше – към животното, което се намира на цели петдесет ярда въвн от обсега на пушката му!

Глава XXXIII КОЗИ И ОВЦЕ

Тъй като дивата коза стоеше на същото място без никакви изгледи да се оттегли или дори да мръдне, те продължиха да я наблюдават. Но не в мълчание; и докато животното стоеше така, като че чакаше да го нарисуват, Карл го обрисува с думи, говорейки на двамата си другари, но главно за сведение на Гаспар.

– Дивата коза – каза той – е отдавна известно животно, за което кабинетните естественици са писали много глупости, както за почти всички животни по света. Въпреки всичко разправяно за него, то си е една обикновена коза – дива наистина, но все пак само коза, която прилича твърде много по навици и външност на опитоменото животно със същото име.

Всеки знае, че има толкова различни породи питомни кози, колкото са страните, където те се срещат. Всъщност видовете кози са дори повече от страните, където те се срещат, защото нерядко в пределите на една и съща страна се намират три-четири различни породи, както е в самата Великобритания. Тези породи се различават помежду си почти толкова, колкото различни породи кучета, затова зоолозите са правили най-различни предположения от какъв вид дива коза са произлезли всичките.

– Според мене – продължи ловецът на растения – питомните кози, които се срещат у различни породи по света, не произлизат само от един първоначален вид дива коза, а са потомци на няколко вида диви кози, както и питомните овце произлизат от няколко вида диви овце, при все че мнозина зоолози отричат и този всеизвестен факт.

– В такъв случай трябва да има различни видове диви кози, така ли? – запита Гаспар.

– Има – отговори ловецът на растения, – при все че не са особено много, може би не повече от дванадесетина. Досега на зоолозите не са известни и толкова, тоест установени и описани като отделни видове са по-малко от една дузина. Но несъмнено е, че когато областите в Средна Азия и Африка с огромните им планински вериги бъдат изследвани от учени естественици, ще се установи поне този брой.

Умуващите систематизатори, които определят родовете и видовете по някой мъничък израстък върху зъб, са създали вече чудесна бъркотия в рода на козите. Като не се задоволяват да причислят всички кози към

един и същи род, те ги подразделят на пет рода – При все че към всеки род причисляват само по един вид! – като увеличават по този начин без полза наименованията, а заедно с това усложняват и затрудняват изучаването на въпроса.

Няма съмнение, че и дивите, и питомните кози – включително ибексът, който е истинска дива коза, съставят отделно семейство в животинското царство, което се различава лесно от елените, антилопите и говедата. Дивите кози приличат твърде много на дивите овце и двата вида не могат да се различават по това, че козите са покрити с козина, а овцете с вълна, както е при питомните породи. Защото в диво състояние и козите, и овцете са покрити с козина; а в много случаи козината и на двата вида е къса като козина на елен или антилопа. Дори когато дивите кози не могат да се различат по никакви външни признаци от някои видове диви овце, родът може да се установи по известни отлики в нрава им. Козата е по-смела и по-дръзка; и дори в диво състояние козата има навици, съществено различни от тия на овцата.

Животното, което виждаме над нас – продължи Карл, като погледна застаналото на скалата четириногло, – е чисто и просто една дива коза. Тя не е единствения вид дива коза, която живее в Хималаите, защото тук се среща итахир – много по-едро и по-силно животно от нея. Предполага се, че когато тия огромни планини бъдат изцяло претършувани (Карл се усмихна на употребената от него не съвсем научна дума), ще се открият още един-два вида.

А тази дива коза не е единственият познат досега вид – продължи той, – защото в Европейските Алпи се среща един вид, познат под името „щайнбок“; друг, наричан тур, се среща в Пиренеите, трети, наричан цак, в Кавказ; единдва други вида се срещат в Африка.

Що се отнася до животното, което е пред или по-точно над нас – продължи Карл, – то се различава твърде малко от другите от същия род, а тъй като и външността, и навиците му са били много сполучливо описани от – един известен ловец и същевременно съвършен естественик, най-добре ще е просто да ви предам неговото описание, което дава почти всички достоверно установени подробности за хималайската дива коза.

Мъжката дива коза – пише уважаваният автор – е голяма почти колкото тахира (той има предвид другия добре известен вид хималайска дива коза, много по-голяма от всички видове питомни кози). По времето, когато се сменя, козината ѝ има сив отенък, а през останалото време е жълтокафява. Убивал съм обаче млади животни – и мъжки, и женски,

на които козината беше червеникава като на елен. Но никога не съм видял обаче възрастна мъжка дива коза с козина от този цвят, навярно защото тя живее много по-високо и сменя козината си в много по-късно годишно време. Козината е къса, а влакната ѝ са като у дивия овен или у дивите овце; в студените месеци е примесена с много мека и пухкава вълна и се сменя през май и юни; в участъците, където по това време има стада, всички храсти и островърхи скали са покрити с падащата зимна козина. Красивата външност на дивия козел се дължи главно на благородните рога, с които природата го е надарила. У възрастните животни красиво извитите назад рога са от три до четири фута дълги, а окръжността им в основата достига до единадесет инча. Много нарядко рогата достигат повече от четири фута кина, но чувах, че е имало до четири фута и триадите им, дълги от шест до осем инча, са черни и редки. Женските, със светла сивокафява козина, са на ръст само една трета от мъжките; рогата им са кръгли и заострени, от десет инча до един фут дълги. Те са, общо взето, чистички, пъргави и нежни.

През лятото обикалят навред по най-високите достъпни места, където могат да си намерят храна – често на няколко прехода от зимните им местожителства. Това преселение започва още щом се стопят снеговете и се извършва постепенно – животните минават от един хълм на друг, като престояват навсякъде по няколко дни.

През това време мъжките стоят на големи стада отделно от женските; понякога в такова стадо могат да се видят до стотина козли. През деня се движат нарядко. Обикновено почиват и спят – било в снежни леговища в доловете, било по скалите или каменистите склонове на голите върхове, извън растителната зона. Понякога, но много нарядко, лягат по тревистите участъци, където са пасли. Привечер тръгват да пасат, често на няколко мили от мястото на почивката. Отначало се движат бавно, но ако им предстои да изминат значително разстояние, скоро ускоряват ход и твърде често цялото стадо почва да тича така, че едва стъпва на земята. От разкази на туземци можем да заключим, че дивите кози остават по високите места до края на октомври, когато започват да се събират с женските и слизат постепенно към зимните си местожителства. Женските не скитат толкова много и толкова далеко – някои остават на едно и също място през цялата година, тези, които посещават далечни хълмове, спират много по-долу от мъжките и съвсем нарядко минават извън растителната зона. Те раждат малките си през юли и обикновено близнят; но и те, като други стада животни, остават често ялови. Дивата коза е хитро животно, надарено с много остро зрение и силно развито

обоняние. Тя е много подвижна и толкова плашлива, щото само един изстрел по някое стадо понякога стига, за да го прогони от хълмистата местност, където се е намирало. Дори без изстрел, самата поява на човек около свърталищата им има често същите последици. По време на нашите скитания сме се натъквали на много такива примери, един от които ни бе даден от първото стадо възрастни самци, което срещнахме. Те бяха в началото на долината Асрунг и ние ги зърнахме тъкмо когато слизаха по хълма, за да пасат – едно прекрасно стадо от стотина самци. Беше на мръкване, а до стана ни беше далеко. Благоразумието подсказваше: „Не ги закачайте до утре“, но възбуждението надделя и ние се опитахме да ги издебнем. Тъй като оставаше много малко до мръкване, трябва да сме поизбързали и да сме се приближили недотам внимателно, както бихме постъпили, ако имахме повече време. Както и да е, не сполучихме, защото много време преди да стигнем до мястото, откъдето бихме могли да стреляме, някои ни бяха усетили и цялото стадо избяга, без да можем да дадем нито един изстрел. Като не бяхме стреляли и изобщо не бяхме ги изплашили с нищо, ние се надявахме, че ще ги намерим на другия ден; но и този ден, и още няколко след него минаха безплодни търсения. Козите бяха напуснали окончателно тази област.

Всички читатели на естествена история са запознати с чудната способност на дивите кози да се катерят и скачат. И при все че не могат (както се разправя в някои книги), да подскочат и да се задържат на рогата си, докато успеят да стъпят отново на земята, тези, наглед тежки животни, могат да минат като по чудо из най-недостъпни места. Нищо сякаш не може да ги спре, нито да попречи на минаването им. Човек мъчно може да забрави, ако е видял това, как стадо, по което е бил даден изстрел, хуква направо из някоя наглед непроходима местност: по голата повърхност на почти отвесна скала, след това по страхотен склон или нанадолнище, покрито с пясък и чакъл, който се свлича от най-малкото докосване, как потъва в пропасти, от които бихте казали, че няма изход, и излиза почти веднага на отсрещния им бряг. То не се отклонява ни на косъм от поетата посока, а в същото време се носи над земята със скорост от петдесетина мили в час. Твърде малко, а може би и никои животни не могат да се мерят по издръжливост и бързина с дивата коза.

Глава XXXIV БОРБА МЕЖДУ КОЗЛИ

Карл току-що бе млькнал, когато, за да подчертае сякаш още повече нрава на дивата коза, с животното, в което бяха втреничили поглед, се случи странно произшествие.

То не беше вече само; докато го наблюдаваха, на скалата се появи втори ибекс, който тръгна към първия. Новодошлият беше също sameц, както личеше от грамадните извити като ятаган рога, но по ръст и във всяко друго отношение той приличаше на първия, като че бяха братя. Но едва ли беше тъй. В държането на втория във всеки случай нямаше ни следа от братско чувство. Напротив, поведението му ясно доказваше, че е тръгнал с враждебни намерения. Той бе навел дотолкова глава, че брадата му почти докосваше гърдите, а върховете на рогата, обикновено сочещи назад, когато животното е исправено, стърчаха нависоко и право нагоре. Освен това късата опашка, която беше вирната и се въртеше бързо и неспокойно, показваше, че козелът е замислил нещо лошо. Зрителите можеха да разберат това въпреки голямото разстояние, защото фигурите и на двата ибекса се очертаваха толкова ясно на небесния фон, че и най-лекото им помръдване можеше съвършено ясно да се забележи.

Новодошлият се промъкваше отначало крадешком, сякаш възнамеряваше да извърши подло убийство, като бутне другия от скалата. Същност, както се разбра по-късно, такова е било истинското му намерение и ако другият бе останал само шест секунди още в първоначалното си положение, нападателят несъмнено би успял веднага в коварното си намерение.

За съжаление, трябва да кажем, че той успя – макар и след борба и опасност, да извърши сам гибелния скок, който бе предопределил за противника си.

Изглежда, че гласът на Гаспар му попречи да изпълни незабавно подлото си намерение, при все че то бе отложено, уви, твърде за кратко. Виждайки коварното приближаване, Гаспар нададе предупредителен вик. Дори и да не можеше да го разбере, заплашеният ибекс се сепна от унеса си и се огледа. При това оглеждане той забележа опасността и в същия миг взе мерки да я отклони. Изправи се незабавно на задните си крака, завъртя се и застана отново на четири крака точно срещу противника си. Той не прояви никакво желание да се оттегли, а прие

нападението като нещо съвсем редно. Всъщност при положението, в което се намираше, за него беше невъзможно да мисли за безопасно оттегляне. Скалата, над която стоеше, беше нещо като нос, издаден много по-напред от общата линия на канарите, а пътят към горния планински склон беше вече преграден от нападателя. Отзад и встрани зееше пропаст. Единственият изход беше да се бори или да се остави и да го повалят. Решението му да не отстъпва се дължеше следователно не на свободен избор; а на неизбежност.

Едва бе успял да вземе решението, си и да застане в отбранително положение, когато противникът му се втурна срещу него. И двете животни едновременно извръщяха и се изправиха едно срещу друго на задните си крака като двойка двуноги. Зрителите видяха в случая точно такава борба, каквато водят помежду си и обикновените кози, защото и ибекът показва по същия начин храбростта си. Вместо да се втурнат хоризонтално, с главата напред и да се изблъскват взаимно назад, както правят боричкащи се овни, дивите кози се изправят, след това се спускат с рогата напред, използвайки за двигателна сила тежестта на своето тяло, и се мъчат да смажат противника си, като го притиснат о земята с тежката си снага.

Противниците повториха няколко пъти това изправяне и втурване с вирнати рога, но скоро стана ясно, че нападателят ще бъде победител. Неговата позиция беше по-удобна, защото противникът му не можеше да избяга от площадката, която не му даваше възможност за по-устремни движения, а опасността да се подхлъзне от скалата очевидно го изпъваше със страх и съдръжаност. Нападателят, който имаше предостатъчно място за движение, можеше да се оттегля и да атакува, както иска; той се отдръпваше стъпка по стъпка, втурваше се напред, изправяше се и нападале отново. Във всяко негово нападение имаше подновен устрем, който се дължеше на неговото по-изгодно място на полесражението, както и на съзнанието, че ако не сполучи този път, ще трябва само да повтори втурването; докато за противника му неуспехът при удар или дори при отбрана щеше да е почти неизбежно предисловие за гибелта му.

Било че беше по-слаб от другия, било че мястото на борбата беше неизгодно за него, скоро стана явно, че нападателният ибекс не ще може да се справи с нападателя. Още отначало пролича, че той смята само да се отбранява и ако пътят беше открит; по всяка вероятност щеше веднага да си плюе на петите.

Но той нямаше никаква възможност за бягство при започването на

борбата, а не изглеждаше, че такава възможност ще му се представи и до края ѝ. Единствената възможност за бягство, която можеше да измисли, беше да направи един отчаян скок и да прескочи през рогата на противника си.

Изглежда, че най-после му дойде именно такава мисъл, защото той изостави ненадейно отбранителното си положение и рипна високо във въздуха, сякаш искаше да прескочи през рогата на неприятеля си и да се скрие на по-безопасно място из планинските преспи.

Ако намерението му е било такова, то претърпя жалък неуспех. Докато той се носеше из въздуха, вдигнал високо над земята и четирите си крака, грамадните рога на неприятеля му се забиха със страхотна сила в неговите ребра и го подхвърлиха като топка през ръба на скалата!

Ударът бе нанесен с такъв устрем, че подхвърленото тяло се завъртя из въздуха и се сгромоляса в дъното на долината, откъдето подскочи още веднъж на цели шест фута, преди да падне мъртво.

Няколко секунди минаха, докато зрителите се опомнят от изненадата пред това странно произшествие, при все че то може да се наблюдава често от хора, които скитат из дивите хималайски чукари, където битки между диви кози, тахири, диви хималайски овни от исполинската порода амон са твърде обикновено явление.

Тези битки се водят често по ръба на надвиснали над пропасти скали, защото тези породи животни живеят именно из такива места, и не нарядко изходът на битката е такъв, какъвто видяха нашите пътешественици – един от борещите се бива хвърлен или бутнат от скалата.

Но това не значи, че изваденото от строя животно е непременно убито. Напротив, ако пропастта не е ужасно дълбока, дивият козел, тахирът или овенът може и след това страшно падане да се изправи на крака, да избяга или да се отдалечи с куцане от мястото, да оздравее и да си опита силата и щастието в нова битка със същия противник. Един крайно забележителен пример от този род е описан от наблюдателния ловец полковник Маркъм, който твърди, че лично го е наблюдавал. Предаваме дословно разказа му:

„Бях свидетел на най-невероятен подвиг, извършен от един възрастен тахир. Стрелях по него, когато той се намираще на осемдесетина ярда над мене, върху една издадена скала. Той се хвърли право надолу от тази височина, но на петнадесет ярда от земята подскочи във въздуха и едва тогава падна. Мислех, че е станал на пита, но той скочи и избяга; и при все че по следите от кръвта му го проследихме на твърде голямо разстояние, не можахме да го намерим!“

Моите млади читатели ще си спомнят може би, че са известни много подобни подвизи, вършени из Скалистите планини в Америка от тъй наречения бигхорн – див овен, който обитава тия планини и прилича толкова много на *ovis ammon* от Хималаите, щото някои естественици смятат, че принадлежи към същата порода. Американските ловци твърдят, че бигхорн скача безстрашно от високи скали, опирайки се на рога-та си, после подскача във въздуха като гумена топка и застава на крака невредим, дори незамайан от този страхотен скок с главата надолу!

Няма съмнение, че в тези ловджийски разкази има много преувеличения, но вярно е все пак, че повечето породи диви кози и овце, както и някои породи скални антилопи – например сърната и козерогът – могат да правят изумителни скокове, каквито човек, който не познава навиците на тия животни – не би допуснал за възможни. Не е лесно да се разбере как тахирът на полковник Маркъм е могъл да падне от осемдесет ярда – равни на двеста и четиридесет фута, без да говорим за допълнителните четиридесет и пет фута – и да не стане „на пита“. Но при все че можем да се поколебаем дали да повярваме на подобно невероятно твърдение, не е уместно да го отречем направо. Кой знае дали в костите на тия животни няма съставка, която им придава такава жилавост, че могат да устоят на последиците от подобни падания?

В бита на животните има много постъпки и прояви, които още не са достатъчно проучени; а известно е, че природата е надарила своите създания със свойства и навици, отговарящи на условията, при които ще живеят. Възможно е следователно тези диви кози и овце – блондените и леотаровците от света на четириногите, да са надарени с такава способност да скачат и с такива свойства, които липсват напълно на други животни, нямащи нужда от тях. Така че би било неправилно, докато не се изучат свойствата на животинския организъм, да се отрича твърдението на един почтен познавач, какъвто е полковник Маркъм – особено като се има предвид, че то е било направено добросъвестно, без намерение да се преувеличава.

Нашите пътешественици не разискваха по този въпрос, докато наблюдаваха падането на дивата коза. Пък и нищо не можеше да ги отведе към подобни изисквания, защото животното бе паднало от такава височина на земята и така бе тупнало върху твърдата почва, щото никому не мина и през ум, че може да е останало живо.

И наистина не беше; при падането на земята след повторното подскачане животното се бе простряло с отпуснати, безжизнени и неподвижни крайници – като истински труп.

Глава XXXV БЕРКУТИЗ

Нашите пътешественици си честитиха тази неочаквана плячка, паднала им от небето като манна.

– Ето го обяда! – извика радостно Гаспар, щом чуха тупването на дивата коза. – И вечерята! – добави той. – И много повече дори! Такова голямо тяло ще ни даде месо за цяла седмица.

Те станаха и когато тръгнаха да приберат падналия дар, откъм скалите или по-точно от планината, която се извисяваше над тях, долетя и се повтори остър писък.

Дали беше тържествуващият вик на победителя? Не, не беше неговият глас. Не беше изобщо глас на четириногото. И зрителите не помислиха нито за миг, че е той. Те погледнаха нагоре и видяха животно или по-точно животните – бяха две, надали двукратния писък.

Победителят беше още на скалата. Докато вниманието на зрителите бе отвлечено на другаде, той съзерцаваше жестокото си разрушително дело и се радваше може би на победата над своя нещастен съперник. Във всеки случай той бе отишъл до най-издадения край на скалата – тъкмо там, където бе стоял доскоро противникът му.

Но писъкът, отекнал в долината, бе достигнал едновременно, а може би и по-рано и до неговия слух; когато погледнаха нагоре, тримата другари забелязаха, че той се бе стреснал от него и се оглеждаше, явно уплашен. Само на няколко ярда над него се виждаха два черни предмета; лесно можеше да се познае, че са птици. Бяха много големи, почти черни, размахали остро очертаните си крила, отлика на грабливите птици Несъмнено беше, че са орли, известни в Хималаите и тибетските степи с името беркути.

Те се виеха в къси остри спирали, като повтаряха от време на време острите си едновременни писъци, а възбудените им движения доказваха ясно целта на тези шумни прояви. Готвеха се да нападнат неприятел и този неприятел беше дивият козел.

Личеше, че животното разбира напълно намерението им, но не можеше да реши изведнъж как да постъпи. Вместо да заеме смело нападателно положение, каквото бе заело преди малко към противник от своята порода, то стоеше разтреперано, явно сковано от страх. Хищниците целяха именно това с писъците си и постигнаха напълно целта си.

Зрителите не отделиха поглед от действащите лица в новата драма, като наблюдаваха с дълбок интерес всяко действие на птиците и на животното. Всички желяеха да го видят наказано за току-що извършеното жестоко дело, което според тях миришеше твърде много на братоубийство.

Съдбата бе отредила желанието им да се изпълни и сам убиецът да бъде убит. Те очакваха да наблюдават продължителна борба, но бяха разочаровани. Битката беше толкова кратка, колкото и подготовката ѝ. Преди да минат и десет секунди от първия писък, беркутите се спуснаха на скалата и нападнаха едновременно дивия козел, удряйки го последователно с клюнове и нокти.

Известно време животното бе почти изцяло закрито от огромните тъмни крила на птиците, но и когато можаха да го съзрат, зрителите виждаха, че то не прави особено енергични усилия да се защити. Внезапното нападение на тия врагове като че обърка напълно дивия козел, които изглеждаше все още скован от уплаха.

След няколко мига той се посъвзе, изправи се и започна да удря с рогата си. Но беркутите бяха нащрек; при всеки опит на животното да пристъпи напред те отбягваха лесно удара, като отлитаха ту на една, ту на друга страна. После се обръщаха бързо и го нападаха изотзад. Борбата продължаваше по същия начин: дивият козел се стараше да се задържи на мястото, където бе нападнат, като се въртеше непрестанно със събрани един до друг предни крака или се изправяше на задните, използвайки ги за опорна точка при въртенето си.

За дивия козел би било по-добре да стои и на предните си крака, защото в това положение би могъл да се задържи дълго на мястото си – било докато успее да прогони крилатите нападатели, било като ги измори с продължителната си отбрана.

Но той не бе свикнал да се бори „на четири крака“. Това беше противно на неговите семейни и родови традиции, защото всички представители на рода му бяха свикнали от незапомнени времена да се борят изправени на задните си крака.

Следвайки този навик, той се бе изправил почти отвесно и се готвеше да удари с глава гърдите на беркута, който го нападнаше фронтално, но в това време вторият, отстъпил малко назад, за да се засили, връхлетя, със скоростта на стрела, сграбчи бързо и здраво с ноктите си козелата под брадичката ѝ така силно отметна главата му назад, че животното загуби равновесие и се преметна през скалата. В следния миг козелът беше във въздуха и започна да пада... да пада от същата страшна

височина, от която току-що бе паднала собствената му жертва.

Зрителите гледаха как ще падне на земята, необезпокояван вече от крилатите нападатели. Но не стана така. Тъкмо когато той бе стигнал на половината път до земята, вторият орел се спусна като светкавица след него и още във въздуха го удари отново, отклонявайки го по този начин от отвесно падане. Най-после козелът падна – доста по-далеко от мястото, където бе паднал първият, а заедно с него падна и орелът, закривайки го с крилата си, сякаш все още го стискаше с нокти!

Не можеше да се разбере защо беркутът продължава да държи козела в ноктите си; животното беше очевидно умряло още преди да падне на земята. В това държане на птицата, както и в начина, по който се спусна през последните четиридесет-петдесет ярда, имаше нещо странно. От начина, по който бе разперила крила, след като бе ударила жертвата си, и от това, че още продължаваше да ги размахва, зрителите започнаха да смятат, че това странно спускане и закачване за трупа не е доброволно.

Истината скоро се изясни и доказа това предположение; докато продължаваше да пляска или по-скоро да размахва с буйни и неравномерни движения крилата си, стана ясно, че той иска не да остане при трупа на жертвата си, а се мъчи с все сила да се махне оттук! Това се потвърди и от многократните му диви крясъци, които изразяваха не ярост или заплаха като по-раншните, а само ужас!

Наскачали вече от местата си, зрителите изтичаха към него, предполагайки, че го е сполетяла беда.

Когато наближиха птицата, която продължаваше да крещи и да размахва крила, разбраха това, което изглеждаше отначало неразбираемо.

Те видяха, че беркутът е в безизходица; ноктите му бяха така здраво забити в тялото на козела, щото въпреки силата на мускулестите си крака, подпомогнати от жилавите крила, той не можеше да се освободи!

Нападайки дивия козел при падането му, птицата бе забила извитите си нокти дълбоко в мекия корем на животното, но когато се бе опитала да ги извади, бе открила – за най-голямо свое огорчение, разбира се, че гъстата козина на козела се е омотала около краката ѝ; и колкото повече пляскаше с крила и се въртеше в усилието си да се освободи, толкова по-яко я стягаше въжето, омотано от прочутата вълна за кашмирски шалове.

Несъмнено беше, че положението на беркута е отчайващо; при все че бе освободен твърде скоро от козинявото въже, той бе свързан още по-здраво с друго, извадено от джоба на Осару.

Вторият беркут се бе спуснал след първия, решен да го освободи от ръцете на похитителите му, срещу които налиташе с диви крясъци и ги заплашваше с дългите си остри нокти.

Тъй като бяха с оръжие в ръка, те успяха да задържат на разстояние разгневената птица; поизпати си само Фриц, който стана също жертва на яростните и нападения, а нямаше друго оръжие освен зъбите си.

Но те едва ли можеха да бъдат достатъчна защита срещу ноктите на орел и Фриц щеше да изгуби едното, а може би и двете си очи, ако Осару не бе забил една стрела в нея. Като я гледаше как се търкала в праха, кучето сигурно изпитваше голямо желание да я сграбчи. Но виждайки яката извита човка и прострениите към него остри нокти, Фриц разбра лесно, че трябва да стои благоразумно на по-голямо разстояние, като остави на индуса да довърши беркута с дългото си ловно копие.

Глава XXXVI НАДЕЖДА ДА ИЗПОЛЗВАТ БЕРКУТА

Тази неочаквана плячка им падна буквално от небето. Те гледаха с любопитство не само двете диви кози, но и двата орела, защото и четирите животни бяха скитали доскоро на свобода извън стените на този планински затвор и бяха, тъй да се каже, пристигнали от външния свят, с който тримата другари жадуваха да се свържат. Какво ли не би дал всеки от тях, за да има чифт крила като тия на още живия беркут? Ако имаха крила, лесно биха се измъкнали от тази долина – за тях долина на сълзите и от снежните планини, които я ограждаха.

Докато разсъждаваха така, в съзнанието на философстващият Карл проблесна мисъл, от която лицето му се проясни малко. Съвсем малко, защото мисълта, която му хрумна, не беше особено блестяща. Но беше все пак нещо и както давещият се се лови за сламка, така и Карл се залови за тази странна мисъл, която съобщи на другарите си, след като я пообмисли.

Тази мисъл бе предизвикана от беркута. Птицата беше истински орел с яки крила и мишци като всички птици от неговата порода, а освен това беше и един от най-силните от своя вид. Тя можеше да литне като стрела към небето. За няколко минути, дори за няколко секунди, можеше да се устреми до върховете на снежните планини, които се извисяваха над тях.

– Какво ще му попречи – запита Карл, като посочи птицата да отнесе...

– Какво да отнесе? – каза Гаспар, прекъсвайки въпроса на брата си, който говореше неуверено и колебливо. – Във всеки случай не нас, нали, Карл? – продължи малко шеговито той. – Предполагам, че нямаш предвид такова нещо?

– Не нас – отговори сериозно Карл, – но въже, което ще може да отнесе нас.

– А-а! – извика Гаспар със светнало от радост лице.

– Това е друго нещо.

Радостно възклицание издаде в същия миг и Осару, еднакво заинтересуван от разговора.

– Как мислиш, шикари? – запита сериозно Карл.

Осару не изрази никаква особена надежда. Но все пак посъветва да

направят опит. Опитът нямаше да им струва особен труд. Трябваше само да приготвят ново въже от коноп, който се намираще в изобилие, да го вържат за крака на беркута и да го пуснат на свобода. Нямаше съмнение накъде ще отлети птицата. Тя се бе наситила на долината и още при първа възможност щеше да се опита да излети от нея.

При първото повърхностно обсъждане планът изглеждаше напълно приемлив; но при по-внимателно разглеждане на подробностите се оказаха две големи мъчнотии – толкова големи, че почти унищожиха така внезапно и леко възникналата надежда.

Първата мъчнотия беше, че въпреки силата на своя полет беркутът не ще успее може би да отнесе въже, което би могло да удържи някого от тримата. До върха на скалата и дори по-нататък той би могъл да отнесе много лека връв; но връв, а дори и тънко въже, нямаше да им свърши работа. Потребно беше здраво въже, годно да удържи човек, и то човек, който да прави усилие да се катери. Въжето щеше да е много по-дълго – повече от двеста ярда, а всеки ярд би увеличил тежестта, която орелът трябва да носи.

Не бива да се предполага, че те възнамеряваха да се катерят с ръце по това въже. Всеки от тях би могъл да стори такова нещо по въже от десетпетнадесет ярда. Но за да стъпят на върха на канарата, би трябвало да се катерят поне сто и петдесет ярда; а и най-ловкият моряк, който се е катерил някога по въжето на централната мачта – и самият Синдбад дори, не би могъл да измине така и половината от това разстояние. Те предвидиха още отначало тази мъчнотия и, както ще видим по-нататък, изобретателният Карл намисли веднага как ще я отстрани.

Вторият въпрос беше – ако се приеме, че беркутът може да отнесе въже, което би могло да удържи човек, ще успеят ли да закрепят това въже на върха?

Всичко това зависеше, разбира се, не само от тях: много нещо оставаше на случая. Но те се надяваха, че случаят може да се яви. Докато лети над планината, за да се измъкне, птицата щеше да омотае може би въжето около някоя скала или просто около някоя издадена заледена преспа. Тази възможност щеше да се потвърди само с опит но вероятност за успех не съществуваше.

Първата мъчнотия, свързана със здравината и тежестта на въжето, изискваше обсъждане и пресмятане. Имаха установени и предполагаеми, но все пак достатъчно точни данни за предварителни изчисления. Знаеше се каква приблизителна дебелина трябва да има въже, на което всеки от тях би могъл да увисне и да се задържи, докато се катери по

канарата. С твърде голяма точност би могла да се пресметне и издръжливостта на орела, а несъмнено беше, че беркутът ще напрегне всичките си сили, за да се измъкне от долината. След изтърпените досега тежки преживявания той не се нуждаеше от никакъв особен подтик, за да използва всичките си сили.

След като обсъдиха от разни гледища тоя въпрос, за всички стана ясно, че най-важното нещо е направата на въжето. Ако могат да го направят достатъчно тънко, за да не тежи на беркута, и същевременно достатъчно яко, за да може да удържи човек, първата мъчнотия щеше да бъде преодоляна. Затова въжето трябваше да бъде от най-добър коноп, всяка нишка усукана с еднаква дебелина, всяка част от въжето изработена най-старателно.

Само Осару можеше да изработи такова въже. Той можеше да преде коноп така равно, както биха го изпрели в манчестърска предачница. И най-взискателното око не би могло да открие дефект във въже, изработено Осару.

Решиха най-после да започнат направата на въжето. Осару щеше да бъде ръководител, а другите щяха да бъдат повече негови прислужници, отколкото помощници.

Но преди да започнат работа, намериха за благоразумно да си осигурят храна, като приготвят за сушене месото на двата диви козли. Беркута щяха да изядат още сега, та нямаше нужда да го сушат.

И наистина го изядоха. Така птицата на Юпитер им послужи за обяд, както птицата на Юнона им бе послужила за закуска!

Глава XXXVII

С ТЕЖЕСТ НА КРАКА

Щом закачиха месото на двата ибекса да се суши и разпростряха одраните кожи да съхнат, нашите пътешественици се заловиха да правят въжето, с което смятаха да се измъкнат от затвора си. За щастие, имаха под ръка голямо количество коноп, готов за усукване. Този запас беше скътан от Осару още по времето, когато бе изработил рибарската си мрежа; и тъй като бе прибран в една суха пещерка в скалата, конопът беше съвсем запазен. Имаха под ръка и едно дълго въже, за жалост, недостатъчно за предстоящата им цел. То им бе послужило, когато прехвърлиха през пукнатината моста от стволоче; те бяха отмотали отдавна от дънерите и прибрали в колибата си това въже. То беше тъкмо толкова дебело, колкото им трябваше; по-тънко едва ли би могло да удържи човек, а като се има предвид на каква страхотна опасност се излагаха, докато висяха пред канарата, необходимо беше да са съвсем сигурни в здравината на въжето. Можеха да го направят достатъчно дебело за да не се страхуват, че ще се скъса. Но в такъв случай изникваше друга мъчнотия – за силата на орловите крила. Ако въжето се окажеше толкова тежко, та беркутът да не може да го отнесе над скалата, всичкият им труд щеше да отиде напразно.

– Защо да не установим това, преди да правим въжето?

Предложението бе направено от самия Карл.

– Как ще го установим? – възрази Гаспар.

– Мисля, че ще можем да свършим някак тая работа – отвърна ботаникът, явно зает с някакви пресмятания.

– Аз не мога да измисля нищо – каза Гаспар и погледна въпросително брата си.

– А пък аз, струва ми се, мога – рече Карл. – Какво ни пречи да пресметнем приблизително тежината на въжето и да видим дали птицата може да носи такава тежест?

– Но как ще пресметнеш тежината на въжето, преди да го направиш? Нали знаеш, че тъкмо от това искаме да се спасим – да не го правим и после да видим, че е било безполезно.

– О, колкото до това – възрази Карл, – не е необходимо да го завършим, за да узнаем колко ще тежи. Ние, знаем каква приблизително дължина ще ни трябва. Като претеглим готовото въже, ще можем да

пресметнем тежината на всяко друго.

– Ти забравяш, братко Карл, че ние нямаме възможност да претеглим и най-дребната вещ. Нямаме нито рамена и блюда за везни, нито грамове.

– Уф? – възрази Карл със самоувереността на човек, който знае повече. – Не е мъчно да си ги приготвим. Всяка права пръчка може да ни послужи за рамо на везни, а блюда можем да намерим също така лесно.

– Ами грамове? – прекъсна го Гаспар. – Тях от какво ще направим? Рамената и блюдата на везните ти ще бъдат без полза, струва ми се, ако нямаме грамове. Липсата на грамове ще ни спъне.

– Изненадам съм, Гаспар, че си толкова неразсъдлив и позволяваш на простодушието си така лесно да те обезсърчи и изплаши. Аз мисля, че мога да си направя поредица от грамове, където и да попадна, стига да имам подръчен материал – парче дърво и достатъчно камъни.

– Как, братко? Кажи, моля ти се!

– Най-напред аз зная колко тежа сам.

– Съгласен. Но това е само една мярка. Как ще намериш по-малките – фунтове й унции?

– С теглилката, която ще построя, аз ще измеря тялото си с купчина камъни. След това ще ги разделя на две части, които също ще изравня. Така ще получа мярка, равна на половината ми тегло. Ще помните, че това е известна величина. Като разделя и тази част, ще получа по-малка мярка; и така нататък, докато получа и най-малката потребна мярка. По този начин ще получа фунт, унция или каквато мярка ни дотрябва.

– Много вярно и много остроумно си го намислил, братко – отговори Гаспар. – Планът е несъмнено добър, като изключим едно обстоятелство, което ти като че не си взел под внимание.

– Какво именно?

– Съвсем точни ли са данните ти? – запита направо Гаспар.

– Данните ли?

– Да, първоначалната мярка, от която смяташ да започнеш и върху която ще основаваш изчисленията си. Имам предвид собственото ти тегло. Знаеш ли го?

– Разбира се – каза Карл. – Тежа точно 140 фунта².

– Ох, братко – отвърна Гаспар, като поклати неуверено глава, – ти тежеше 140 фунта в Лондон – и аз зная, това, – а приблизително толкова тежах и аз; но забравяш, че и двамата сме отслабнали от вълненията и

2. Един фунт е равен на 453,5 грама. – Б. пр.

грижите в сегашното жалко съществуване. Да, мили братко, виждам колко си изгънял, откакто заминахме от Калкута, а и ти сигурно забеляваш същата промяна в мене. Така е, нали?

Карл беше принуден да отговори утвърдително на този въпрос и същевременно да признае, че забележката на брат му е права. Данните му не бяха точни. Собственото му тегло, което не беше неизменна величина и щеше да е всякога несигурна мярка, не можеше да им послужи в сегашния случай. А пресмятанията, които искаха да направят, бяха толкова важни, че не можеха да ги установят върху такава несигурна основа. Карл разбираше напълно ясно това, но не се обезсърчи и не се отказа от намерението да направи замисления опит.

– Добре, братко – каза той, като погледна усмихнато Гаспар, сякаш се радваше на прозорливостта му, – признавам, че твоите доводи бяха този път по-правилни; но това не е основание да се откажа от плана си. Има още много начини да се установи теглото на един предмет и ако помисля малко, сигурно ще измисля нещо друго; но, за щастие, няма защо да се тревожим по този въпрос; струва ми се, че имаме подръка една съвсем точна мярка.

Каква? – запита Гаспар.

– Някои от оловните куршуми на пушката ти. Нали казваше, че тежат по една унция?

– Шестнадесет куршума тежат наистина един фунт, значи всеки тежи по една унция. Имаш право, Карл; тази мярка положително ще ни свърши работа.

Въпросът не се нуждаеше от никакви по-нататъшни проучвания и те се заловиха незабавно да установят колко ще тежи въже, дълго двеста ярда. Скоро направиха теглилка, която уточниха така внимателно като че щяха да теглят злато с нея. Готовото двадесетярдово въже бе измерено с камъни, на който теглото беше предварително изчислено чрез измерване с куршум, а след това бе превърнато във фунтове и унции. Като умножиха осем пъти това число, установиха колко ще тежи едно сто и шестдесет ярдово въже, каквото щеше да им бъде необходимо.

След като установиха това, оставаше да се уверят дали орелът ще може да отлети с такъв товар. Не беше необходимо, разбира се, птицата да отлети с цялото въже; част от него щеше да остане отначало на земята; но ако успее да достигне и най-ниския край на канарата, на крака й все пак ще тегне поне едно сто-ярдово въже; а ако излети по-високо, тежестта ще бъде съответно по-голяма.

Естествено беше да се предположи, че беркутът ще избере при

отлитането най-ниската част на канарата, особено като усети, че полетът му се спъва от странната тежест на крака; ако това предположение се окажеше правилно, ще остане да отнесе много по-малката тежест. Всъщност те ще могат чрез самото въже да насочат беркута към най-ниската част на канарата, защото, като държат в ръка въжето, ще могат да попречат на птицата да отлети в друга посока.

Като взеха предвид тези обстоятелства и се поободриха от това, което изглеждаше в тяхна полза, те се заловиха да опитат издръжливостта на орела.

Нямаше какво да решават още; но съзнавайки голямото значение на изхода от този опит, те го започнаха със съответно обмисляне.

Взеха един пън и го окастриха, докато го изравниха по тегло с въжето, което щяха да използват. За този пън бе завързан единият край на двадесет-ярдовото въже, използвано по-рано за друга цел; свободният му край бе стегнат здраво около крака на орела.

След като приготвиха всичко, те отвързаха птицата и се отдръпнаха, за да й дадат възможност да разпери свободно криле.

Щом усети, че не е вече вързан, беркутът хвъркна от камъка, където го бяха оставили, разпери, широко криле и литна почти право нагоре.

Той мина много бързо първите двадесет ярда и зрителите изразиха с радостни възклицания надеждите си.

Но уви! Надеждите им бяха много краткотрайни и угаснаха почти веднага. Когато въжето се разви докрай и се опъна, орелът бе дръпнат няколко фута към земята, а пънът се издигна едва няколко инча над нея. Слисана от тази ненадейна спънка, птицата размаха крила и, след като възстанови равновесието си, се опита да отлети повторно към небето.

Въжето се опъна отново, завързаният пън се издигна пак съвсем малко от земята, а орелът, който като че очакваше да бъде дръпнат надолу, успя да се задържи сега по-добре от първия път. Но въпреки това се смъкна и „котвата“ му опря до „дъното“. След ново усилие да отлети право нагоре той се убеди, сякаш че не може да извърши този отвесен полет, и се опита да отлети хоризонтално покрай скалите. Завързаният за крака му пън подскачаше по земята и много нарядко се премятеше за няколко минути из въздуха.

Най-после зрителите бяха принудени да признаят – както бе разбрал и самият орел, – че не е по силите на един беркут да отнесе до върха на канарата въже, което е тежко колкото този пън. – С една дума, пънът бе пропаднал; загубили всяка надежда, за по-нататъшни опити тримата, зрители на безуспешния опит потънаха за известно време в

мълчанието, което следва всяко разочарование. Гаспар изглеждаше по-малко унил от другите; но никой не помисли да го попита защо.

Глава XXXVIII. По-нататъшни опити.....

Мълчанието им не трая дълго, както не продължи много и скръбта, която го бе предизвикала. И двете се изпариха като летен облак, който затъмнява за миг небето и изчезва, оставяйки го все така ясно и светло.

Това щастливо разведряване се дължеше на Гаспар. На младия ловец бе хрумнала нова мисъл или по-точно нов план, който той сподели веднага с другарите си.

Строго погледнато, планът на Гаспар не можеше да се нарече нов. Той беше само допълнение на предложения от Карл; беркутът щеше да бъде сега главното действащо лице.

Докато пресмятаха колко дълго въже ще им трябва, за да стигнат до върха на канарата, Гаспар вече обмисляше как биха могли да го скъсят, с други думи, как ще могат да свършат работа и с по-късо въже. Той обмисляше този въпрос, но не го споделяше с другите, докато не видяха каква е силата на орела. След като я премериха и откриха, че не е достатъчна, може би ще предположите, че им оставаше да използват птицата само за храна. Така смятаха Карл и Осару; но Гаспар мислеше другояче. Той беше убеден, че тя може все пак да им бъде полезна, и то в същата насока, в която не бе успяла сега.

Гаспар смяташе съвсем правилно, че орелът не бе могъл да отлети само защото пънят беше много тежък. Но тежестта не надвишаваше много силите му. Ако пънят тежеше наполовина или дори малко повече, беркутът би успял може би да го отнесе до върха на канарата.

Можеха ли да намалят тежестта?

Гаспар не смяташе, че могат да употребят по-тънко въже. Той знаеше, че това е невъзможно; този въпрос бе вече разискван и решен.

Но дали въжето не може да бъде по-късо от това, което бяха пресметнали, на око? Дали не може да бъде петдесет ярда – вместо сто и петдесет? В такъв случай орелът би могъл да излети, докдето дължината на въжето би му позволила.

Гаспар беше уверен в това; и другарите му не оспориха, че то е вероятно... Но все пак...

– Само че каква полза – попита Карл – от въже, дълго петдесет ярда дори ако орелът го отнесе и на луната? И от най-ниската част на

канарата – ако приемем, че орелът ще отнесе там единия край на въжето, другият му край ще бъде на петдесет ярда над нас.

– Нито един ярд, братко, нито фут. Другия край ще бъде в ръцете ни... в ръцете ни ти казвам.

– Добре, Гаспар – възрази спокойно философът, – изглеждаш доста самоуверен, при все че аз не мога да отгатна какво си намислил. Ти знаеш, че тези ужасни скали не са никъде по-ниски от сто ярда.

– Зная – отговори йсе така самоуверено Гаспар, – но едно въже от петдесет ярда – и дори наполовина по-късо – може да бъде с единия си край в ръцете ни, а с другия на върха на канарата.

Карл изглеждаше учуден; но индусът, по-съобразителен в случая от философа, схвана намерението на Гаспар и извика:

– Хехе! Мадият сахиб иска да каже от върха на стълба. Това иска да каже!

– Точно така – каза Гаспар. – Правилно отгатна, Оси. Тъкмо това исках да кажа.

– О, тогава, разбира се – каза провлечено Карл и веднага замълча замислено. – Може би си прав, братко – каза след малко той. – Не е мъчно да се опита във всеки случай. Ако планът ти успее, няма да ни трябва друго въже. Това, което имаме, ще ни стигне. Да опитаме още сега!

– Къде е беркутът? – запита Гаспар, като се огледа за птицата.

– Ей, го хее, млади сахиб – отговори Осару, като посочи към пропастта, – ей го къде стои на канарата.

Орелът бе качнал – или по-точно се бе сгушил – върху една ниска издатина на канарата, където бе паднал след безуспешния опит да отлети. Изглеждаше съвсем унил, готов да се остави да го уловят. Но когато Осару го наближи с това намерение, беркутът сметна, че е свободен, и отлетя смело нагоре.

Обаче връвта стегна пак крака му. И той се смъкна отново, върнат най-напред от тежестта на пъна, а след това от силната ръка на индуса.

Пънът бе отвързан и на негово място завързаха цялото въже, което имаха под ръка – малко повече от петдесет ярда.

Беркутът бе пуснат отново, но Осару държеше здраво в ръка връвта, с която го бяха вързали; и прекрасната Юпитерова птица се понесе във въздуха, сякаш се готвеше да отлети не до върха на канарата, а до самия недостъпен Чомолари.

Когато се издигна на петдесет ярда, гордият й стремеж бе сломен от връвта на Осару, която й напомни, че е все още пленница.

Опитът излезе сполучлив. Планът на Гаспар се оказа обещаващ и те

се заловиха веднага да подготвят осъществяването му.

Глава XXXIX БЯГСТВОТО НА ОРЕЛА

Първото нещо, което трябваше да се направи, беше да проверят качеството и издръжливостта на въжето. Подвижните стълби бяха по местата си, както ги бяха оставили. Щом проверят въжето, оставаше само да го вържат здраво за крака на беркута, някой да се качи до най-високата площадка, достигната от стълбите, и да пусне оттам птицата.

Ако орелът успееше да излети над канарата и да закрепи някак си въжето на върха ѝ, те можеха да се смятат освободени.

Самата мисъл за подобен изход, който изглеждаше сега напълно сигурен, ободри отново духа им.

Те не разчитаха, че ще мога да се „изкатерят“ по едно тънко петдесетярдово въже – подвиг, пред който би се стъпилсал и най-ловкият моряк, изкачвал се като маймуна по най-високите мачти. Те възнамеряваха да се изкачат по въжето не по този начин, а съвсем иначе, както предварително бяха намислили и решили. Щом се уверят, че въжето е здраво закрепено на върха, щяха да направят по него „стъпала“, като вмъкнат между отделните му конопени нишки малки дъсчици; по тези дъсчици, закрепени на неголеми разстояния една над друга, смятаха да стъпват при катеренето.

Както казахме, всичко това бе установено предварително и не занимаваше вече вниманието им, насочено изцяло към намиране начин да се провери издръжливостта на въжето, на което щяха да доверят след малко живота си.

Те сметнаха, че не е достатъчно да вържат въжето за някое дърво и да го дърпат и тримата едновременно. Карл и Гаспар мислеха, че този опит ще е достатъчен, но Осару беше на друго мнение. Индусът смяташе, че планът, хрумнал в ориенталската му глава, е по-добър, и той реши да го опита въпреки несъгласието на другите двама. Той взе единия край на въжето, покатери се на едно високо дърво, отклони се на цели петдесет ярда от земята по един хоризонтален клон и върза здраво въжето за него. По негово нареждане младите сахиби уловиха здраво долния край на въжето и за няколко минути увиснаха едновременно на него.

Тъй като въжето не се разтегна или скъса от тежината им, явно беше, че при всички обстоятелства ще може да удържи един човек; след като се увери в това, индусът слезе от дървото.

Прегърнал под дясната си мишница орела и прехвърлил през лявото рамо края на въжето, Осару тръгна към мястото, където стълбите бяха облеgnати на канарата.

Карл и Гаспар го следваха отблизо, а подир тях вървеше Фриц. Всички мълчаха и се движеха с тържествено изражение и походка, добавящи за важното начинание, което бяха предприели.

И новият опит не трая по-дълго, отколкото изпитването издръжливостта на орела. Ако бе сполучил, нашите пътешественици щяха да бъдат заети повече време и накрая щяха да застанат победоносно на върха на канарата, а Фриц щеше да подскача нагоре по снежния склон, за да настигне едрия *ovus ammon* по залутания в небето хребет на Чомо-лари.

Но колко по-друга гледка представляваха те вечерта на този съдбоносен ден! Малко преди залез тримата пътешественици се връщат бавно и унило към своята колиба, към презряното леговище, под чийто гостоприемнен покрив се надяваха никога вече да не търсят подслон!

Уви! Трябваше да запишат нова несполука в дългия списък на досегашните безуспешни борби!

Взел под мишница беркута, Осару се бе покатерил до най-високата площадка, която можеше да достигне по стълбите. Оттам бе пусал птицата и бе отвил цялото въже. Опасна постъпка, която можеше да стане последното действие от драмата на неговия живот.

Той смяташе, че беркутът ще излети право нагоре, затова не бе помислил за нищо друго; и както се мъчеше да запази равновесие на тясната площадка, се оказа съвсем неподготвен за това, което се случи. Вместо да излети нагоре, орелът се стрелна в хоризонтална посока, която не промени, докато не опъна докрай въжето; тогава, без да измени посоката или да поспре в полета си, повлякъл петдесетярдовото въже, което Осару, за щастие, бе пусал, птицата литна над долината към отсрещните скали, чийто връх достигна лесно по диагонала, изплъзвайки се ненадейно от ръцете на индуса.

Карл и Гаспар наблюдаваха с мъка отлитането на беркута и дори известно време смятаха, че Осару е провалил от нехайство работата, която му бяха поверили.

Но скоро чуха обясненията на Осару и се съгласиха с тях. Очевидно беше, че ако не бе пусал навреме въжето, той би бил принуден да скочи от скалата и не би могъл да им разкаже как е избягал орелът.

Глава XL ФРИЦ И ЯСТРЕБЪТ

Тъжни и горчиво разочаровани, нашите пътешественици обърнаха гръб на, стълбите, които ги бяха измамили отново, и тръгнаха към хижата си.

Както при по-раншния си неуспех, те вървяха бавно и унило. Отпадналата походка и подвитата опашка на Фриц показваха, че и той споделя общото униние.

Бяха почти стигнали до хижата, но ни един от тях не бе помислил да заговори; едва когато зърнаха този първобитен дом, с който така често се бяха надявали да се сбогуват и към който също тъй често бяха принудени да се връщат, на Карл хрумна някакъв план, който го накара да наруши мълчанието, докато пристъпваха към входа.

– Ето истинския ни приятел – каза той, – сочейки хижата, – който ни остава и тогава, когато всички други ни напускат, макар и да е грубоват като повечето достойни приятели. Започнах да обиквам честния му вид и да изпитвам към него почит като към родно огнище.

Гаспар не продума. Само въздъхна. Младият ловец на сърни от Баварските Алпи мислеше за друго родно огнище – някъде далеко на запад; а докато съзнанието му беше обзето от тази мисъл, той не можеше да се примири с принудителния престой в Хималаите.

И мислите на Осару бяха също тъй далеко отгук. Той мислеше за една бамбукова хижа край брега на бистра рекичка, засенчена от палми и други тропически дървета. Още повече мислеше за пилафа и лютите гозби, а най-вече за своя любим бетел, на който конопеният банг беше твърде жалък заместник.

Той не наруши мълчанието по свой почин, а за да отговори на Карл, който бе забелязал разсеяното изражение на брата си и го запита на какво се дължи то.

– Откакто орелът избяга – каза Гаспар, – мисля за друга птица, която би могла не по-зле, а може би и по-добре от беркута да свърши това, което ни е необходимо.

– Друга птица ли? – запита Карл. – За каква Птица приказваш? Да нямаш предвид браминските гъски по езерата? Вярно, че можем да уловим жива някоя от тях; но трябва да ти кажа, братко, че техните крила могат да издържат само собствените им тежки тела. Ако прибавиш още

един-два фунта, като вържеш за крака им въже, те ще могат да се издигнат от долината толкова, колкото можем да го сторим и ние. Не... не! Предполагам, че трябва направо да се откажем от тази мисъл. Само орел може да има достатъчно здрави криле, за да извърши това, което, искаме.

– Птицата, за която мисля – възрази Гаспар, – е от вида на орлите. Мисля, че употребих точното научно наименование. Така ли е, братко Бюфоне? Ехее! Да ти я кажа ли? Сигурно си отгатнал вече за коя птица загатвам.

– Не, наистина – отговори Карл. – В тази долина няма птици от същия вид, като изключим ястребите; а според кабинетните естественици те не са от един и същи вид. А само от едно и също семейство. Ако имаш предвид ястреби, тук има няколко вида; но и най-големият не ще може да отнесе на канарата нещо по-тежко от връв с две нишки. Погледни, ето два ястреба! – продължи Карл, като посочи към две птици, които кръжаха във въздуха на двадесетина ярда над тях. – Наричат ги ястреби чънк. Те са най-едрите хималайски ястреби. За тия птици ли мислеше, братко?

– Двойка ястреби са, нали? – запита Гаспар, като погледна нагоре към двете крилати същества, които кръжаха над тях и цепеха въздуха, сякаш търсеха плячка.

– Да – отговори естественикът, – от този вид са; точно казано, от една порода с орлите. Нямах предвид тях, предполагам?

– Не... не точно тях – отвърна провлачено Гаспар, като се усмихна многозначително, – но ако са ястреби... о, какво става? – извика той, прекъсвайки и мисълта, и изказването си, като забеляза движението на ястребите. – Каква пакост се тъкмят да правят тия птици? Честно слово, сякаш ще нападнат Фриц. Как могат да допуснат, че ще могат да сторят зло на славното ни куче!

Докато Гаспар говореше, двата ястреба се спуснаха внезапно от висините, из които се рееха, и започнаха да описват бързо малки кръгове над главата на баварското ловджийско куче, клекнало край един храст на двадесетина ярда от хижата:

– Да не би гнездото им да е в оня храст – подсказа Карл – и затова се сърдят на кучето? Явно е, че се сърдят.

Така би предположил всеки, гледайки държането на птиците, които продължаваха да налитат на кучето, като ту се издигаха на няколко фута на него, ту се спускаха стремглаво надолу с голям завой и слизаха все по-ниско и по-ниско, докато най-последно крилата им почти докоснаха

неговата глава. Тези движения не бяха безгласни; ястребите крякаха пронизително през цялото време и гласовете им напомнях крясъка на ядосани свадливи жени.

– Дали малките им не са наблизо? – подсказа Карл.

– Не, сахиб – каза Осару, – няма гнездо, няма птици. Фриц има вечеря... месо от дива коза. Ястреб иска вземе вечеря на куче.

– О, Фриц яде нещо, така ли? – каза Гаспар. – Ето обяснението. Колко глупави са тия птици, ако си въобразяват, че могат да откраднат вечерята на нашия храбър Фриц, особено, когато тя, както изглежда, толкова много му харесва. Та той не им обръща никакво внимание!

Фриц наистина почти не бе забелязал до тоя миг двамата крилати нападатели; техните враждебни действия му изтръгваха само нарядко някое изръмжаване, но когато започнаха да се стрелкат по-наблизо и краят на крилата им почти се навираше в очите му, работата стана непоносима и Фриц изгуби търпение. Изръмжаванията му зачестиха, а веднъж-дваж той дори се поизправи и захапа най-близките пера.

Тази странна забава между ловджийското куче и птиците продължи повече от пет минути, след което завърши с един доста необикновен и от гледище на Фриц – доста неприятен край.

Още в началото на нападението двата ястреба действаха поотделно. Единият нападнаше все във фронт, а другият ограничаваше нападенията си само откъм тила на Фриц. Поради тази тактика на нападателите кучето беше принудено да се защитава и отпред, и отзад, а за да може да стори това, трябваше да гледа едновременно в две посоки. След като изръмжа и ухапа предния нападател, той трябваше незабавно да се завърти и да заплаши по същия начин по-страхливия ястреб, който го нападнаше изотзад. Обаче последният беше по-нахален и креслив; накрая като не се задоволи да пляска от време на време Фриц с крилата си, той има дързостта да забие острите си нокти в задницата му. Такова нещо кучешката плът и кръв не можеше да претърпи и Фриц реши да не го допусне повторно. Той захвърли хапката си, скочи, втурна се към ястреба, който го бе наранил с ноктите си, и подскочи във въздуха с намерение да го улови.

Но хитрата птица бе предвидила тази постъпка от страна на животното и още преди кучето да я докосне, отлетя много по-високо, отколкото би могло да подскочи, кое да е четириногото.

Фриц изръмжа разочаровано и се върна да си дояде вечерята, но бе още повече разочарован, като забеляза, че тя е изчезнала! Единият ястреб го бе наранил с нокти по задницата, а другият му бе отнел вечерята.

Своето парче козе месо Фриц видя за последен път в човката на птицата, която летеше високо във въздуха, ставайки все по-малка и по-малка, докато най-после изчезна в мъгливата далечина.

Глава ХLI ОСКЪРБЕНИЯТ ФРИЦ

Това странно произшествие между ловджийското куче и ястребите прекъсна разговора на двамата братя по повдигнатия от Гаспар въпрос, който не бе възобновен незабавно и след приключването му. Защото изражението на Фриц, загледан в отлитащата птица, отнела така хитро вечерята му, беше толкова смешно, че зрителите дълго и гръмко се смяха.

„Физиономията“ на Фриц изразяваше особени вълнения. Дълбока изненада и скръб, премесените едва сдържана ярост, се съзираха не само в очите, но и в цялото му държане; той стоя доста време изправен, с вирната муцуна, а погледът му, втрещен в отлитащите ястреби, издаваше неизразими обещания за мъст.

Никога в живота си – дори когато хоботът на слона ревеше до опашката му, Фриц не бе почувствал по-болезнено липсата на крила. Никога не бе съжалявал толкова много за това телесно несъвършенство; и ако би имал вълшебна пръчка, би я използвал в този миг само за да се сдобие с чифт не „прекрасни“, а само яки и дълги крила, с които би могъл да настигне ястребите и да ги накаже за нечуваната им дързост.

Повече от минута Фриц стоя в това положение на куче, измамано и изиграно от две същества, към чиято сила и способности се бе отнесло с пълно презрение; тази именно смесица от изненада и ярост му придаваше тъжното и смешно изражение, което бе разсмяло всички.

То беше все така смешно и когато кучето се обърна, изгледа тримата си другари и видя, че те му се смеят, а неговото полуукорно, полуу-молително изражение още повече ги развесели. Изглеждайки последователно всички, то като че търсеше съчувствие поредно от Карл, Гаспар и Осару.

Напразен зов. Обзети от неудържима веселост, те не съчувстваха на кучето. Фриц нямаше приятел в този миг.

Цели десет минути изминаха, докато те успяха да овладеят гръмки-те си смехове. Но жертвата на това осмиване се бе измъкнала много по-рано от мястото, където ѝ бяха отнели вечерят, и обидена, се бе приютила в гостоприемната хижа.

Доста време мина, докато нашите пътешественици успяха да си възвърнат по-сериозно изражение; но след като се отдалечи от погледи-те им, този, който ги бе развеселил, изчезна постепенно и от мисълта

им.

Може да се стори странно, че бяха изпаднали в подобна веселост при обстоятелствата, в които се намираха. Но тук няма всъщност нищо странно. Напротив, съвсем естествено и редно за човешките инстинкти е да се проявяват така, радостта и грижите да се редуват последователно, както денят идва след нощта и хубавото време след буря:

При все че не знаем защо и как става това, лесно е да допуснем, че то е в реда на нещата. Един нежен поет казва, че:

„Мрачно време щеше да е пролетта,
ако няхахме и другите годишни времена, ...“

И собственият ни опит потвърждава истината, изразена в това двустипие.

Всеки, който е живял в тропични области, където цари вечна пролет, където листата никога не окапват и цветята не увяхват, ще потвърди, че и самата пролет дори може да дотегне с време! Ние започваме да копнеем за зима, с нейния мраз и сняг, със студените остри ветрове. Макар и да обичаме всякога веселите зелени лесове, приятно ни е да ги видим понякога в червеникаво наметало, а над тях – надвиснало сиво, мрачно и все пак живописно небе. Колкото и да изглежда странно, и духовният мир се нуждае като природата от бури!

Глава XLII ЯСТРЕБ!

След като веселостта им отмина съвсем, Карл и Гаспар възобнови-ха така ненадейно прекъснатия разговор.

– Значи, братко – каза Карл, който заговори пръв, – ти казваш, че има птица от рода на орлите, която би могла да ни пренесе с въже на скалата. Коя птица имаш предвид?

– Карл, ти си много недосетлив тази сутрин. Появата на двата ястреба трябваше да ти подсказва какво имам предвид.

– А, ястреб ли имаш предвид?

– Да, ястреб с широки гърди, малко туловище и дълга опашка; каквото и ти, и аз си правехме не много отдавна.

– Хвърчило ли? – каза машинално Карл, после седна и се замисли. – Да, братко – добави след малко той, – от предложението ти може наистина да излезе нещо. Ако имахме хвърчило – само че голямо хвърчило, то би могло да пренесе въже до върха на канарата. Но уви.

– Няма защо да продължаваш, Карл – прекъсна го Гаспар. – Зная какво ще кажеш: че нямаме хартия, за да си направим хвърчило, а с това, разбира се, въпросът се изчерпва. Безполезно е да мислим по него щом нямаме необходимите материали. Тялото и скелета лесно ще направим; и опашката също. Но като стигнем до крилата... Ех, да имахме поне връзка стари вестници? Но каква полза от това пожелание, щом ги нямаме!

При все че мълчеше, Карл като, че не чуваше или поне не обръща-ше внимание на думите на Гаспар. Той изглеждаше потънал в мечти или дълбок размисъл.

Скоро се разбра, че е било второто.

– Може би – каза той, като погледна обнадеждено към гората – не сме лишени съвсем от материала, за който говориш.

– От хартия ли искаш да кажеш?

– Та ние сме тъкмо в тоя край на света, където тя расте – продължи Карл, без да обръща внимание на въпроса.

– Какво? Къде расте хартията?

– Не – отвърна Карл, – не искам да кажа, че тук расте хартия, но тук расте материалът, от който може да се получи този полезен продукт.

– Какъв материал, братко?

– Едно дърво или по-точно – храст от рода на Thymelaceae или дафнадите. Растения от този вид се срещат в много страни, но главно в похладните области на Индия и Южна Америка. Представители на този вид се срещат и в Англия; прекрасният лавров храст в горичките и покрай плетищата, известен като лекарство против зъбобол, е истинско дафиново дърво. Най-чудната от всички дафнади е навярно прочутата лагета или дантеленото дърво в Ямайка, от което жените от този остров си правят маншети, якички и големи яки; ако са умело изрязани и добре избелени, те не се различават по нищо от истинска дантела. Избягалите в Ямайка роби и други негри преди премахването на робството си правеха дрехи от лагети, които намираха в изобилие из планинските гори на острова. Преди премахване на робството господарите на негрите използваха дантеленото дърво за други, не така приятни цели. Жестоките тирани усукваха от яките му влакна въжета за бичовете си.

– И ти мислиш, че от тези дървета ще можем да си направим хартия? – запита нетърпеливо Гаспар, който бързаше да разбере дали ще могат да се снабдят с материал за хвърчилото.

– Има няколко вида дафинови дървета, на които кората може да послужи за хартия – отговори ботаникът. – Някои се срещат около нос Добра надежда, други на остров Мадагаскар, но най-подходящият вид за целта расте именно в тези планини и в Китай. В Непал се среща дървото дафии болуа, от което непалците приготвят здрава и дебела обвивна хартия; имам основания да предполагам, че това дърво расте и в Бутанските Хималаи, недалече от мястото, където се намираме. Освен това в Китай и Япония, отвъд Хималаите, има два-три вида от същото дърво; от него китайците приготвят жълтеникавата хартия, която сигурно си виждал в книгите им и върху сандъците с чай. Така е – добави ботаникът, поглеждайки замислено към гората, – щом хартиеното дафиново дърво расте на изток от нас – в Китай, и на запад – в Непал и Бутан, основателно е да заключим, че същият вид може да се намери и в тази долина, където климатът е тъкмо такъв, какъвто то обича. Птиците са могли да пренесат семена от него, защото някои птици обичат плодовете му и ги ядат, без да пострадат, при все че те са отровни за всички четириноги.

– Мислиш ли, братко, че би познал този храст, ако го видиш?

– Да си кажа правото, не смятам, че бих го познал от пръв поглед, но ако има цвят, непременно ще го позная по неговите растителни особености. Листата на хартиеното дърво са заострени, възчервеникави, гладки и лъскави като листата на леандъра, с който дафиновото дърво е

твърде близък роднина. За нещастие, храстът ще е без цветове в това годишно време; но ако намерим поне някой плод и лист, пак ще мога да го позная. Освен това указание ще ни бъде и твърдата му кора. Всъщност имам основание да мисля, че ще намерим такива дървета не много далеко оттук; затова казвам с такава увереност, че може би не сме напълно лишени от материал за хартия.

– Какви основания, брате Карл? Да не си видял вече нещо подобно?

– Видях. Преди известно време, когато скитах насам-натам, минах пред една горичка от ниски храсти – върховете им едва стигаха до гърдите ми. Те бяха цъфнали тогава и лилавите им цветчета бяха разположени щитовидно по върха на клоните. Цветовете им нямаша венче, а само една лилава чашка. Тези особености съответстват напълно на отличителните черти на дафиновото дърво. Освен това листата му бяха заострени, възчервеникави и гладки; а цветът имаше необикновено приятна миризма – като всички дафинови цветове. Тогава не ми мина през ум да ги разгледам; но сега, като си припомням всички тия особености, съм почти сигурен, че храстите са били от тоя вид.

– Мислиш ли, че ще можеш да намериш пак горичката?

– Да, и то много лесно. Тя не е много далеко от мястото, където щеше да се състои нашият ужасен двубой.

– Хахаха! – засмя се Гаспар в отговор на многозначителния намек на ботаника. – Но, брате – продължи тоя – дори ако се окаже, че храстът е наистина същият, за който говориш, каква полза, че сме го намерили, щом, не знаем как се прави от него хартия?

– Защо мислиш, че не знаем? – възрази Карл на прекалено положителното твърдение на Гаспар. – Аз не съм толкова сигурен, че не знаем. Четох някога в една стара книга за Китай пълно описание на това производство. То е много просто и мисля, че си го спомням достатъчно, за да можем да опитаме. Може би не ще направим тънка хартия за писане, но все ще направим нещо, подходящо за целта ни. Ние не се нуждаем от най-хубавата хартия за писма, защото нямаме и поща, за жалост, а щеше да е добре, ако имаме. Но за хвърчило смятам, че ще върши работа и най-груба обвивна хартия, ако можем да я направим.

– Разбира се – отвърна Гаспар. – Колкото е по-дебела и здрава, толкова по-добре. Да тръгнем ли още сега, драги Карл да потърсим дървото?

– Тъкмо това ще направим – отговори Карл, като стана, за да тръгнат да търсят дафиновото дърво.

Тръгнаха разбира се, тримата, защото и Осару искаше да узнае

веднага изхода от търсенето; а Фриц, разбрал, че се готви нов поход, успя да прогони отчасти лошото си настроение, излезе от скривалището си и тръгна безшумно след тях.

Глава XLIII ДЪРВОТО ЗА ХАРТИЯ

За голяма радост и на тримата, всичко излезе точно така, както предполагаше Карл. Горичката, за която бе говорил, се състоеше главно от дафинови храсти; ако се съди по окапалите листа и някои още останали по клоните плодове, Карл реши, че те трябва да са от вида, който търсеха. Но и кората беше особена – необикновено яка и много кисела, толкова кисела, че просто изприщи устата на Осару, който има неблагоприятното да я съдвече.

След като разгледа внимателно листата, плодовете и кората, ботаникът стигна до заключението, че храстът е истинско дафиново дръвце; и то беше наистина такова – от вида, известен в Непал под името дафне болуа, от което, както вече казахме, непалците правят дебела мека хартия.

Щом разрешиха задоволително този въпрос, те се заеха да осъществят предложението на Гаспар – да направят опит с книжно хвърчило.

Ако не беше практическата подготовка на Карл, който познаваше не само ботаническите отлики на растенията и дърветата, но и ползата от тях – в някои случаи и начина на използването им, – намирането на дафиновото дърво с нищо нямаше да им помогне. В горичката това дръвце приличаше на хартия толкова, колкото, кое да е друго дърво около него. Всъщност кората на много други би им дала по-широки отломки, много повече напомняше хартия, докато кората на дафиновото дърво се цепеше на такива тесни ивици, щото никой не би помислил, че от нея може да се направи хвърчило. Но Карл знаеше как може да я превърне в хартия и започна без отлагане работа, а другите останаха да му помагат, действайки според нарежданията му.

Реквизираха джобните ножчета и на тримата и в невероятно късо време кората на двадесетина стъбла бе смъкната от най-ниските клони до корена. Самите храсти не отсякоха, защото не беше необходимо. Напротив, по-лесно беше да смъкнат кората им, докато са неотсечени, затова ги оставиха по местата им.

Те работиха до залез слънце само с неколкominутно прекъсване, за да обядват набързо в хижата с месото от дивите козли. Едва когато слънцето потъваше зад върха на високия Чомолари, те тръгнаха обратно към дома си, всеки с по един тежък вързоп кора и Фриц, следващ весело

подире им.

Горичката, която напуснаха, доказваше, усърдието, с което бяха работили през целия ден. На една площ от почти половин акър дръвчетата стърчаха с оголени тънки стъбла, като че ги бе опасно цяло стадо кози.

Когато се прибраха в хижата, нашите събирачи на дървесина не прекратиха работата. Заловиха се само за нова промишленост – производство на хартия.

Беше вече мръкнало, та трябваше да работят при светлината на пригответените от по-рано факли от бора чил, които горяха с чист и силен пламък и вършеха толкова работа, колкото биха свършили и свещи.

Първата работа при правенето на хартия не изискваше никаква особена сръчност; освен това тя можеше да се свърши така добре в хижата, както и в просторната зала на някоя хартиена фабрика. Трябваше да нареждат кората на малки късчета.

Това запълни цялата вечер – при което се водеха весели разговори и шеги за чистенето на кълчища в затвор, защото не само работата, но и обстановката, при която я вършеха, им напомняше неизбежно затвор.

Като свършиха работата, те изядоха оскъдната си вечеря и легнаха да се наспят, обзети от мисълта как ще продължат на другия ден правенето на хартията.

Когато се съмна, нямаха какво особено да вършат, защото следващият етап от работата изискваше повече търпение, отколкото труд.

След като бъде нарязана на дребни парчета, кората на дафиновото дърво се поставя в голяма кофа или казан, пълен с вода. Във водата се сипва луга от дървена пепел, и сместа се оставя да ври няколко часа.

Тъй като нашите фабриканти нямаха нито кофа, нито казан, можеше да се яви нова непреодолима пречка, ако нямаха предостатъчно вряла вода от близкия до хижата горещ извор.

На пръв поглед можеше да се стори, че ще трябва само да потопят пригответената кора в извора и да я оставят там, колкото време е необходимо. Но врялата вода непрестанно кипеше и изтичаше; така тя щеше да отвлече не само нарязаната кора, но щеше да отдели и пепелта, която нямаше вече да помогне за размекването на кората.

Как можеха да преодолеят тази мъчнотия? Много лесно. Те бяха намислили вече нещо; планът им беше да поставят кората и пепелта в една от запазените кожи от як, да я вържат на вързоп като дрехи за пране, да я пуснат в извора и да я оставят там, докато врялата вода свърши работа. По този остроумен начин щяха да се справят с липсата на голям съд.

Когато Карл сметна, че кората е достатъчно сварена, те я извадиха от водата и от кожата. След това оставиха сместа да се цеди и съхне върху една гладка скала наблизо.

Докато кората се вареше, както и докато се цедеше и съхнеше, те не стояха без работа. Гаспар се зае да направи здрав дървен чук, който щеше да им трябва при по-нататъшното обработване, а Осару приготвяше съвсем друго сечиво – нещо като сито от тънки тръстикови летвички, закрепени за рамка от по-дебели дъсчици от същата тръстика, тъй наречения бамбук рингал.

С тази работа се бе заел именно Осару, защото ни един от братята не умееше да използва така добре бамбука за направа на каквато и да е посуда; и при все че правеше нещо, което му беше съвсем неизвестно, той успя да направи под ръководството на Карл сито, напълно подходящо за целта, която търсачът на растения му бе определил. След малко ще кажем каква беше тя.

Щом влакната изсъхнаха, чукут влезе в ролята си – да смачка сместа върху гладката повърхност на скалата, докато я превърне в същински пулп.

Изсипаха този пулп в кожата, събраха краищата ѝ да заприлича на ведро, и я потопиха отново във водата, но не в горещия извор, а в студената вода на езерото, където я държаха, докато се напълни с вода. След това разбъркаха с пръчка пулпа, от който всички едри и нечисти парченца изплуваха на повърхността. Обраха ги, изхвърлиха ги, после го промиха повторно с чиста вода и повториха няколко пъти операцията докато лепкавата смес стана чиста и мека.

Следващата и последна операция беше вече правенето на хартията, което бе извършено от Карл. Тази операция беше проста, но изискваше известна сръчност или ловкост, за да се получи хубава хартия. Част от пулпа се изсипваше в ситото, което раздрусваха под водата, докато сместа се разлее равномерно в него. След това изваждаха внимателно ситото от водата в хоризонтално положение, за да не се развали еднаквостта на пласта, който го покрива. И най-после оставаше само да закачат ситото на два пръта, за да може пулпът да се изцеди и изсъхне. Щом изсъхне, щеше да се превърне в хартия!

Разбира се, цялото количество пулп не можеше да се изработи наведнъж, но щом един лист позасъхнеше достатъчно, за да може да го извадят от ситото, веднага насипваха нов пласт; и така нататък, докато цялата сварена кора се превърна в хартия и нашите пътешественици се

снабдиха с достатъчен брой широки листове, за да си направят хвърчило, голямо, колкото селска порта за каруци.

Тъй като трябваше да изчакват засъхването на всеки лист, приготвянето на хартията им отне няколко дни, но те не прекараха това време в безделие. Карл и Гаспар работеха усърдно, за да направят „скелета“ на хвърчилото, а Осару се зае да приготви опашката.

Въжето, с което щяха да пуснат, отне повече време и грижи от всичко останало. Всяка нишка трябваше да бъде най-старателно усукана, здравината и годността на почти всяко влакно трябваше да бъдат грижливо проверени. Ако можеха да употребят дебело въже, нямаше защо да се вглеждат толкова; но и хвърчилото като орела не би могло да отнесе едно дебело въже. А тънкото въже, каквото бяха принудени да използват, трябваше да бъде безупречно, иначе някой от тях щеше да стане жертва при опита да се изкачи.

Като знаем всичко това, едва ли е потребно да кажем, че Осару полагаше най-голямо старание при направата на въжето, като усукваше между палеца и показалеца си така гладко и равно всяка нишка, като, че я приготвяше за рибарска мрежа.

Скелетът на хвърчилото бе направен от разцепени стъбла на бамбук рингал, който беше по-подходящ за целта от всички други дървета, защото беше най-як, гъвкав и лек; лепило за залепване на хартията пък направиха от настъргани и сварени корени от ароника.

Около една седмица след като мисълта за хвърчилото бе хрумнала на Гаспар, самата „птица“ можеше да се види пред вратата на хижата, разперила крила и готова да отлети.

Глава XLIV ПУСКАНЕ НА ХВЪРЧИЛОТО

След като приготвиха хвърчилото, те изчакаха само удобен случай да го пуснат – ден, когато ще духа силен вятър към онзи край на скалите, където би било най-добре да насочат хартиената птица – именно където бяха закрепili подвижните стълби и се бяха опитали безуспешно да изпратят беркута.

Изкачили се бяха вече на една усамотена канара, която се издигаше в долината точно срещу този участък от скалите; оттам можеха да видят – макар и не много добре – част от по-горните планински склонове. Те изглеждаха покрити със сняг, под който се подаваха тук-там огромни маси грамадни каменни блокове или потъмнели късове лед. Очите на нашите пътешественици се спряха върху тях с особено любопитство, както и по-рано, когато смятаха да изпратят там беркута. Тези маси им вдъхваха големи надежди. Ако успеят да изпратят хвърчилото дотам, беше не само възможно, но и твърде вероятно въжето да се закачи за някоя от тях или така да се вклекчи между две, че здраво да се закрепи. За да се улесни това, те бяха оставили по хвърчилото шипове, с други думи, бяха оставили краищата на бамбуковия скелет да стърчат по един фут извън хартията; а към края на всеки от тях бяха вързали здраво напречни дъски, които щяха да служат като куките на котва.

Не бяха пестили нито труд, нито изобретателност, за да си осигурят успех. Направили бяха всичко възможно, за да го заслужат.

Съдбата ги облагодия, като не ги накара да чакат дълго. Само след два-три дни вятърът задуха точно откъдето трябваше. Беше остър и достатъчно силен, за да отнесе и най-голямото хвърчило.

Те тръгнаха към мястото, където бяха закрепени стълбите и се приготвиха да пуснат хвърчилото, носено от Осару. Карл щеше да го пусне и да насочва от земята полета му, а Гаспар и индусът щяха да тичат с въжето, защото задържането на такава едра птица срещу вятъра щеше да изисква непременно усилията на двама души. Изсекли бяха предварително храстите на доста голямо разстояние, за да си разчистят пътека, та нищо нямаше да им пречи да пускат постепенно въжето.

Уговориха се, че Карл ще насочва движението и ще даде знак за започване.

Дълбоко развълнувани, и тримата заеха месата си: Карл до

хвърчилото, уловил с една ръка гръбнака, с другата опашката му, Осару стиснал въжето, а Гаспар взел в ръка навитото кълбо.

Карл изправи хвърчилото, закрепил го за опашката, тласнал го с все сила няколко фута над земята и даде сигнала за започване, като извика колкото му глас държи.

В същия миг Гаспар и индусът изтичаха назад, въжето се опъна и птицата полетя безшумно във въздуха като огромен ястреб с разперени крила.

Тя се издигаше величествено и плавно, отмина скоро върховете на близките дървета и продължи да се извисява към върха на канарата.

Карл поздрави полета ѝ с „ура“, другите двама бяха така погълнати от изпълнението на задачата си, че не намериха време за подобно радостно възклицание. Едва когато хвърчилото се понесе високо в небето, няколко ярда над ръба на канарите, Гаспар и Осару отговориха на честитките на Карл. И двамата изразиха възторга си с продължително „ура“!

– Пускай вече, Осару! – извика Карл с все сили, за да го чуят въпреки вятъра. – А ти, Гаспар, дръж края!

Изпълнявайки нареждането, Осару отпусна въжето и в същото време изтича към Гаспар, за да улови заедно с него края на въжето.

Като огромна, смъртно ранена птица освободеното хвърчило наклони глава към земята, направи няколко кръга във въздуха, завъртвайки опашката ту на една, ту на друга страна, и се спусна към планинските склонове. Най-после мина зад върха на канарата и се изгуби от погледа на тези, които му помогнаха да излети, а след това го оставиха безпомощно да падне.

Очакванията им се осъществиха напълно. Хвърчилото се издигна тъкмо там, където желяха.

Но сега изникваше въпросът ще остане ли там? С други думи, ще се вклеци ли здраво между скалите?

Ако не се задържи устойчиво, ще трябва да повторят многократно пускането му, докато най-после се закрепил здраво или докато се уверят, че това е невъзможно.

Карл пристъпи напред, за да провери какво е положението, а другите останаха да гледат с любопитство, което издаваше колко много се вълнуват от изхода.

Ръката на Карл трепереше, когато улови въжето. Той го подръпна отначало леко с двете си ръце само за да провери колко е хлабаво.

Постепенно въжето започна да се обтяга и все по-мъчно да се дърпа, като че хвърчилото се влачеше по снега.

Това предизвика едно не много приятно предчувствие и тъй като въжето продължаваше да се изплъзва фут след фут и ярд след ярд, лицата и на тримата все повече се помрачаваха.

Но съвсем за кратко. Безпокойството им изчезна по-неочаквано, отколкото се бе появило, когато видяха, че отвитото въже внезапно се запъна и колкото повече Карл го дърпаше, толкова повече то се опъваше. Отначало той го дърпаше не много силно, сякаш се страхуваше да него разхлаби. Но след малко, придобил повече увереност, дръпна с все сила. Въжето се държеше здраво!

Осару и Гаспар присъединиха усилията си и тримата задърпаха едновременно.

Ура! Хвърчилото не се върна! Въжето стоеше на мястото си, спуснато до основата на канарата и опънато като корабно въже! И тримата нададоха едновременно радостни възгласи; те постояха няколко мига така, опънали и стиснали здраво въжето, сякаш се страхуваха да не им го измъкне някоя невидима вражеска ръка.

Най-после Карл предложи да закрепят въжето, като го вържат за някой здрав предмет. Най-подходящ им се стори едни голям изправен камък близо до основата на канарата, о който решиха да го завържат.

Продължавайки да го опъват – от страх да не се размести котвата горе, ако го разхлабят, – те почнаха да местят последователно ръце по въжето, докато стигнаха до подножието на скалите. Там Карл и Гаспар продължиха да го дърпат, а Осару го нави няколко пъти около камъка и го завърза здраво.

Сега оставаше само да поставят стъпалата, които бяха вече приготвени, да ги закрепят по местата им, да се покатерят до върха на канарата и да станат пак волни като планинския ветрец, който ще духа там край тях!

Мисълта за щастливото освобождение ги изпълни отново с радостни мисли и застанали край камъка, о който бяха завързали въжето, те се поздравяваха, сякаш бяха успели вече да се измъкнат.

Те знаеха, че ще е потребно още време, докато довършат работата си; но тъй като не се съмняваха вече във възможността да се изкачат, времето, което им оставаше да прекарат тук, можеше да мине доста весело; с това приятно предчувствие те се върнаха с най-добро настроение в работилницата си и си приготвиха най-вкусната вечеря, която щяха да изядат, откакто бяха намерили дафиновото дърво.

Глава XLV

ВЪЖЕНАТА СТЬЛБА

Потребен им бе цял ден, като работеха с ножовете си от сутрин до вечер, за да приготвят дъсчиците, които щяха да сложат за стъпала по въжената стълба. Необходими бяха повече от сто, защото канарата, до която минаваше въжето имаше повече от сто ярда височина, а стъпалата щяха да бъдат поставени на еднакво разстояние – около два фута едно от друго.

Отначало те възнамеряваха да вмъкнат стъпалата във въжето, между вървите от които бе усукано; но като поразмислиха, се сетиха за нещо по-добро. Разделяйки вървите една от друга, за да вмъкнат стъпалата, биха могли да отслабят въжето дотолкова, че да се скъса; а тъкмо това трябваше да се избегне на всяка цена. Затова сметнаха за по-благо-разумно да не разделят въжето, а да поставят дъсчиците, кръстосани отвън. Можеха да ги закрепят здраво на местата им, като ги завържат с друго въже, особено като се имаше предвид, че пълзачът ще се държи с две ръце за въжето, така че дъсчиците няма да поддържат цялата му тежест; а дори ако някоя се поразмести, нямаше опасност да предизвика злополука.

Потребен им бе още един ден, за да усучат въженцата, с които щяха да завържат дъсчиците; на третото утро те отидоха отново под канарата с намерение да превърнат изкаченото с хвърчилото въже във въжена стълба.

След всичко казано дотук, лесно може да се разбере как възнамеряваха да достигнат тази цел. Малките дъски щяха да бъдат поставени напречно на въжето и завързани така здраво, че да не могат да се смъкват. Първата щеше да бъде поставена на половин, втората на цял човешки ръст на земята. Като стъпи на първото стъпало и се залови с лявата си ръка за въжето по-нагоре, пълзачът щеше да закрепи второто на еднаква височина с брадичката си. Стъпвайки на второто, ще постави четвъртото малко по-нагоре; и така нататък, докато стигне до върха на канарата.

Те не смятаха, че поставянето на всички стъпала ще може да се извърши само от един човек, нито предполагаша, че тази работа може да стане в кратко време. Напротив, очакваха, че тя ще продължи няколко дни с продължителни почивки за този, който се заема с изпълнението на

задачата. Да се стои по-продължително на такава несигурна позиция, щеше да бъде досадно и уморително и те започваха работата си, разбирайки много добре всичките ѝ трудности.

Щом стигнаха до спуснатото въже, започнаха веднага работа. Или по-точно, започна я един от тях: защото тази задача, която смятаха за свое последно занимание в самотната долина, можеше да се върши само от един човек.

На Осару се падна на бъде единственото действащо лице при поставяне стъпалата на въжето, защото никой друг не умееше да връзва като него. Двамата братя можеха да бъдат само зрители; единствената полза от присъствието им беше, че ще веселят индуса с другарските си разговори.

За щастие Осару не беше принуден да завързва стъпала по първите тридесет фута от въжето. Една от вече пригответените дървени стълби му позволяваше да се изкачи на такава височина, без да се нуждае от стъпала; биха могли да използват всъщност всички пригответени стълби, ако хвърчилото бе отнесло въжето над канарата, до която ги бяха изправили. За жалост, не стана така, затова можеха да използват само първата стълба.

Осару я постави почти успоредно с въжето и се изкачи по нея; като наближи горния ѝ край, започна да закрепя дъсчиците. Взел бе дванадесетина от тях със съответния брой въженца и ги бе поставил в нещо като торба, направена от събрания край на памучната му риза.

Карл и Гаспар, седнали на камъни, и клекналият на земята Фриц наблюдаваха мълчаливо и внимателно движенията на индуса.

Той закрепил много бързо първите две дъсчици на съответните места; след това се прехвърлил от стълбата върху първата дъсчица, като стъпил с двата крака, за да я задържи в уравновесено хоризонтално положение, и продължил да завързва третата на височината на брадичката си.

Тази работа изискваше голяма сръчност, каквато Осару наистина притежаваше, а колкото се отнася до стоенето на дъсчиците, индусът се чувстваше на въжето така удобно, както би се чувствала някоя от свещените брамински маймуни.

Всеки друг би се уморил много скоро, ако стои върху такава слаба подпора; но Осару бе свикнал да се катери по високите палми и пръстите му бяха придобили навика да се вкочват, така че най-малкото клонче и израстък по стъблото на дърветата или дори само възел по въже му стигаше, за да се задържи няколко минути. Затова за него не беше мъчно да се люлее по вече поставените, нито да се катери по

новонагласените дъсчици. Той продължи да работи, докато изпразни торбата. После слезе от стъпало на стъпало, прехвърли се внимателно на дървената стълба и стигна до подножието на канарата.

Карл и Гаспар можеха да му спестят слизането, защото всеки от тях би могъл да му занесе по стълбата един толкова лек товар; но Осару имаше важни основания да слезе – трябваше да си почине и се подкрепи.

Той не стоя дълго време долу – само докато кръвта се поразмърда по ходилата на босите му нозе, след това напълни отново торбата с дъсчици, покатери се по дървената стълба, прехвърли се на въжето и се изкачи по вече поставените на него стъпала.

Като свърши и втория запас от дъсчици, той се върна пак на земята, почина си и се покатери по същия начин.

Това занимание на Осару отне целия ден, с едно продължително прекъсване за обед, който Карл и Гаспар сготвиха особено старателно, защото нямаха никаква друга работа. Те не отидоха за тази цел в хижата. Нямахше защо да ходят там, тъй като в хижата нямаха по-големи удобства от тия, които имаха на мястото, където работеха; а пък и в килера нямаха нещо повече от това, което бяха донесли със себе си – сушено месо от дивите козли. Но Карл не бе стоял в бездействие през цялото време, а бе успял да събере разни корени и плодове, които бе опекъл. По този начин яденето беше не само по-обилно, но и твърде разкошно за стомаси като техните, отдавна престанали да са придирчиви.

След обяда Осару си позволи да изпуши малко повечко от любимия си „банг“ и ободрен от него, заработи с подновени сили.

Усилията му вървяха толкова успешно, че още преди залез бе наредил петдесет стъпала; заедно с дървената стълба те му даваха възможност да стигне почти на една трета от цялата височина на канарата.

Мръкването тури край, разбира се, на работата му през този ден; възнамерявайки да я продължат на другата сутрин, и работникът, и зрителите тръгнаха сега към хижата, при което Карл и Гаспар, се държаха с такова уважение към Осару като че той беше главният строител, а те само негови помощници или работници. И Фриц дори изглеждаше изпълнен със съзнанието, че индусът е най-важната личност в дружинката им, защото при всяко негово слизане от канарата кучето му изказваше „вниманието“ си, като се въртеше около него, подскачаше и го гледаше настойчиво, сякаш искаше да му благодари, че ще ги спаси!

Докато отиваха към хижата, Фриц продължи тези прояви, като подскачаше из краката на индуса така, че му пречеше да върви, очевидно

убеден – било от лично наблюдение, било от уважение, което забелязваше към него у другите, че индусът е герой на деня!

Глава XLVI

ОСАРУ СЛИЗА НАБЪРЗО

На другата сутрин похапнаха набързо и се върнаха да работят – точно, да работи Осару, а другите да го гледат.

За жалост, времето беше този ден неблагоприятно за работа. Имаше силен вятър, който духаше с внезапни, бурни, силни, макар и кратки пристъпи.

Увиснал на въжето до половината височина на канарата, Осару бе отвяван от време на време от вятъра на няколко фута от нея и се люшкаше силно насам-натам, при все че въжето беше здраво закрепено в двата си края.

Ужасно беше да го гледаш така увиснал и люшкан във въздуха. Сърцата на зрителите изтръпваха от страх, че доблестният шикари може да си разбие главата о надвисналата канара или да изпусне въжето и отхвърлен върху долните скали, да стане на пита.

През първата половина на деня тревогите на Карл и Гаспар стигнаха дотам, че караха Осару да слезе; а като слезеше, го молеха настоятелно да не се качва отново, докато вятърът стихне и опасността намалее.

Но молбите им бяха безполезни. Свикнал цял живот да се бори с природните стихии, индусът не се страхуваше от тях; напротив, той като че изпитваше, ако не истинско удоволствие, то поне известна гордост от това, че презира опасността.

Дори тогава, когато вятърът го отвяваше от канарата и го люшкаше пред нея като махалото на огромен часовник, той продължаваше да завързва въженцата и да намества дъсчиците така равнодушно, като, че бе стъпил на твърдата земя долу!

Той продължи трудното си начинание почти докъм пладне – разбира се, с обичайните почивки, при които Карл и Гаспар повтаряха молбите си да изостави работата за по-благоприятно време. Обсипвайки с ласките си смелия катерач, и Фриц го гледаше умолително, сякаш разбираше, че работата на индуса е изпълнена с опасност.

Но всичко беше напразно. Индусът не обръщаше внимание на усилията им да го задържат, надсмиваше се сякаш на опасността, която ги плашеше, и се върна без колебание към опасната си задача.

И сигурно би успял да я завърши с време. Вятърът нямаше да го

смъкне от въжето, за което се бе вкопчил като паяк. Ако опората бе устояла, той би продължил да работи дори при ураган!

Главната опасност не беше във вятъра и не дойде оттам, а от друг, съвсем неочакван и непредполаган източник.

Наближаваше пладне. Осару бе успял вече да нареди стъпала почти до половината височина на канарата. Слязъл бе да си вземе още дъсчици, качил се бе до края на дървената стълба, заловил се бе за въжето и се готвеше вече да се покатери по него, както толкова пъти досега.

Карл и Гаспар не отделяха поглед от индуса, следейки, както и досега, всяко негово движение, защото въпреки честото повтаряне катеренето му беше все така опасно и интересно за наблюдаване.

Тъкмо когато напусна стълбата и се прехвърли на въжето, той изпищя така, че двамата братя изтръпнаха от ужас, разбрали веднага причината за тоя вик. Още щом го чуха, те съзряха опасността, която бе накарала Осару да пищя. Той се свличаше по канарата, но не по въжето и не по собствена воля, а защото по всяка вероятност хвърчилото се бе изместило и повлечено от тежестта на тялото му, се плъзгаше по снежната повърхност!

Отначало изглеждаше, че Осару се смъква доста бавно и ако не бяха виковете му и разхлабването на въжето, зрителите може би нямаше да забележат какво става. Но като проследиха няколко мига движенията му, те разбраха същинското положение и страхотната опасност, в която се намираще техният верен шикари.

Нямаше съмнение, че хвърчилото се е откачило горе и поради опъването на въжето от тежестта на Осару се плъзгаше към ръба на пропастта.

Дали съпротивлението щеше да издържи тялото на човека? Дали той щеше да успее лесно да слезе? Или плъзгащата се котва ще стигне до някоя гладка повърхност, от която ще се спусне по-бързо и ще засили скоростта на падането? С други думи, дали индусът няма да бъде хвърлен в пропастта от тридесет фута височина?

Зрителите нямаха много време за размишление по тия възможности. Нямаха нито миг, за да вземат мерки за спасяване на другаря си. Преди да се опомнят от изненадата, предизвикана от първия му писък, те видяха, че смъкването се ускорява всеки миг ту постепенно, ту с кратки, бързи скокове, докато той стигна на двадесетина фута от земята. Те се надяваха, че слизането ще продължи още няколко ярда по същия начин и в такъв случай опасността ще бъде избягната, но в същия миг широката снага на хвърчилото се мярна над върха на канарата,

подскочи от скалите като грамадна жива птица и литна над долината!

Все още увиснал за въжето, Осару бе отнесен настрана от канарата, но за негово щастие тежестта на тялото му беше по-голяма от съпротивлението, което широката повърхност на хвърчилото срещна във въздуха, иначе то би отнесло индуса нагоре. Пак за негово щастие разликата между неговата тежест и съпротивлението на въздуха беше много малка – иначе би падал неудържимо към земята.

Благодарение на това той се спусна леко като гълъб, стъпи на земята и застана като Меркурий на върха на неговата „приоблачна планина“.

Щом усети, че нозете му докосват твърда почва, индусът скочи ловко на една страна и пусна веднага въжето като нажежено желязо.

Сега, когато нищо вече не го задържаше срещу вятъра, огромното хвърчило почна да се люшка насам-нататък, спускайки се все по-надолу и по-надолу, докато с един последен устрем, в който бе събрало сякаш всичката си сила, връхлетя към Осару, както хищна птица връхлита върху жертвата си.

Индусът едва смогна да се отстрани и ако не бе успял да извърне навреме глава, сигурно щеше да получи удар, от който надали щеше да оцелее.

Глава XLVII

ОТЛИТАНЕТО НА ХВЪРЧИЛОТО

Радостта, която изпитаха от неочакваното спасяване на Осару, ги възнагради напълно за мъката, изпитана при смъкването на хвърчилото, защото предполагаша, че злото може да се поправи. То се дължеше може би на вятъра, който сигурно бе повдигнал хвърчилото от мястото му и го бе отделил от скалата или от онова, о което се бе закрепило.

Те не се съмняваха, че ще успеят отново да го пуснат и закрепят горе; затова не скърбяха на злополуката толкова, колкото биха скърбили при други обстоятелства.

Тъй като вятърът в този ден не беше благоприятен за пускане на хвърчило към канарата, решиха да отложат опита за по-удобно време, а за да не се развали от дъжд, отново го нарамиха и занесоха в хижата заедно с въжето.

Мина почти цяла седмица, докато задуха благоприятен вятър, но през това време те не стояха в бездействие. Като не знаеха колко време ще трябва да прекарат в долината, тримата използваша почти всеки час през деня да увеличават запасите от храни, за да не накрънят останалото досега сушено месо.

Те не използваша пушките си за доставка на храна. Последните куршуми щяха да бъдат изстреляни едва когато всички други средства за лов на дивеч се окажат безуспешни.

Бяха толкова уверени, че ще се измъкнат от затвора си, че понякога си представяха как слизат вече по отвъдните склонове на планината; и си казваха, че трябва да държат пушките си пълни, за да се бранят от поедри зверове, които биха срещнали на връщане. Те знаеха, че огнестрелните оръжия не са необходими за доставяне на храна. За тази цел стигаше и лъкът на Осару. Често можеше да се чуе как стрелата на индуса свисти между дърветата, преди да прониже гърдите на някоя прекрасна птица – паун, фазан аргус или някоя от красивите брамински гъски, които се мяркаха из езерото.

Не останаха неизползвани и риболовните мрежи на Осару. Той ловеше различни вкусни риби; един вид особено се срещаше в неограничено количество – едри змиорки, които бяха така изобилни в езерото, че щом индусът пуснеше кука с червейче, някоя змиорка, дълга шест фута, я захапваше веднага.

Като не им се искаше да се хранят само със змиорки, те отделяха много малко време за тях. Но въпреки това се зарадваха, че тия хлъзгави твари са в такова изобилие, защото знаеха, че ако не намерят друга храна, от тази не ще почувстват никога оскъдица, колкото и да ядат.

Най-после задуха благоприятен вятър, те нарамиха отново хвърчилото и го занесоха на предишното място. Пуснаха го по същия начин, то се издигна пак над канарата, разхлабиха бързо въжето и хвърчилото падна върху един планински склон.

Дотук всичко мина успешно; но уви, само дотук!

Когато подръпнаха въжето, за да се уверят дали котвата се е „закачила“, видяха с огорчение, че не е. Въжето се смъкваше почти безпрепятствено към тях или се задържаше само от ръба на канарата и от влаченето на самото хвърчило по снежната повърхност.

Издърпаха го пак обратно; то се спускаше към тях фут по фут и ярд по ярд, докато най-после едрата издута снага на тая лъже-птица се показа отново над ръба на канарата.

Пуснаха го отново да излети, отвивайки постепенно въжето, и хвърчилото се издигна, както и по-рано.

Дръпнаха го пак надолу... Въжето се разхлаби... издутата дъга се очерта отново на ръба на канарата върху синьото небе – не като прекрасната благовестителка небесната дъга, а като вестителка на разочарование и скръб.

Нов полет... Нова несполука... Още веднъж... и още веднъж, докато не само силите, но и търпението на работниците се изчерпа напълно.

Обаче това занимание не беше игра за убиване на времето. Те не пускаха хвърчилото, за да се забавляват, нито за никакви научни опити. Пускаха го, за да могат да постигнат чрез него освобождението си; затова успехът, или неуспехът на опита засягаше и тримата така, като че от изхода зависеше собственият им живот.

При все че бяха изтощени и губеха търпение, не можеха да се откажат; затова, макар надеждите им да намаляваха все повече при всеки безуспешен опит, те подновиха своите усилия.

Повече от двадесет пъти пускаха хвърчилото и го издърпваха обратно до ръба на канарата, като се местеха и опитваха да го пускат от различни места.

Но изходът беше все един и същ. Птицата отказваше да забие нокти в скалите, в ледените блокове или в заледените преспи по склоновете на планината.

След като се, бе закачило при първия опит, последвалите

многобройни неуспехи изненадаха нашите пътешественици. Ако не бе се закачило ни веднъж, нямаше да се учудват и щяха да бъдат по-склонни да се откажат от намерението си, смятайки го неосъществимо. Но първата сполука крепеше надеждата, че може отново да успеят, и тази вяра ги насърчаваше да продължат опитите.

Пуснаха го още пет-шест пъти и тъй като съдбата все не искаше да им се усмихне, те се отказаха от усилията си, изоставяйки хартиената птица надвесена над канарата, сякаш бе кацнала там с намерението да литне по-нагоре.

Тя бе доста пострадала – перушината ѝ беше грубо ожулена от постоянното влачене по скалите и остриите ледникови върхове. Когато се рееше из въздуха – не вече с първоначалния величествен полет, – светлината прозираше на много места през снагата ѝ. Явно беше, че скоро ще се наложи да я поправят; затова, както и за да обмислят доколко е уместно да продължат опитите на друго място, нашите пътешественици прекратиха за известно време усилията си.

И тримата бяха застанали на няколко крачки от края на въжето, което се влачеше по земята.

Не бяха се погрижили и да го вържат о нещо, защото и през ум не им минаваше, че има някаква опасност, ако го оставят свободно.

Те разбраха грешката си много късно – едва когато видяха, че въжето подскочи внезапно, сякаш някоя невидима ръка го бе дръпнала към небето!

И тримата се втурнаха едновременно към него. Но бяха закъснели. Краят на въжето се люлееше толкова високо над главите им, че и най-високият от тях не би могъл да го достигне с крайчеца на пръстите си.

Осару подскочи, колкото можеше нагоре, за да го улови; Гаспар изтича да грабне един захвърлен наблизо прът с надежда да го стигне по този начин; Карл се покатери по изправената до канарата дървена стълба, покрай която въжето още се влачеше.

Но усилията им останаха напразни. Краят на въжето се полюля още миг-два над главите им, колкото да ги измъчи с близостта и недостижимостта си; после, дръпнато сякаш отново от невидимата исполинска ръка, се понесе бързо право нагоре, докато изчезна съвсем зад върха на канарата!

Глава XLVIII И ДАФИНОВИТЕ ХРАСТИ СЕ СВЪРШВАТ

В изчезването на въжето нямаше нищо тайнствено. Хвърчилото не се виждаше вече на върха на канарата. Вятърът бе отнесъл и него, и въжето.

Когато първият миг на изненада премина, нашите пътешественици се загледаха дълбоко разочаровани. При все че бе отказало многократно да се задържи, хвърчилото все пак се бе закрепilo веднъж и с основание можеше да се допусне, че ще се закачи повторно. Освен това на някои места скалите бяха още по-ниски, отколкото там, където те бяха правили опитите си. Ако не бяха загубили хвърчилото, имаше голяма вероятност да успеят с време да се измъкнат по въжена стълба от оградения със скали затвор; но тая надежда бе вече напълно изчезнала – отнесена от едно подухване на вятъра.

Може би ще предположите, че нещастieto не беше непоправимо. Ще кажете, че биха могли да си направят ново хвърчило от същия материал, с който бяха направили отнесеното. Но това би значело да се говори, без да се знаят всички обстоятелства.

Същата мисъл бе минала вече през ума на нашите пътешественици, когато забелязаха, че хвърчилото, което пускаха, се изпокъсва и разваля.

– Лесно ще си направим друго – каза Гаспар при тази неприятност.

– Не, братко – отговори Карл. – Страх ме е, че не ще можем вече да си направим друго. Имаме хартия само колкото да закърим това, но не и да направим ново.

– А не можем ли да си направим още хартия? – настоя Гаспар.

– Уви! – отвърна Карл, като поклати отрицателно глава. – Не можем вече... нито лист!

– Защо? Да не мислиш, че няма да намерим вече дафинови дръвчета?

– Така мисля. Спомняш си, че обелихме кората на всички дръвчета в горичката; след това, като смятах, че може да ни потрябва още кора, обиколих надлъж и нашир цялата долина, но не видях вече ни едно дафиново дръвче. Почти съм сигурен, че няма други.

Двамата братя бяха водили този разговор много време преди изчезването на хвърчилото. Сега не беше необходимо да го повтарят; а като знаеха, че е невъзможно да направят ново хвърчило, и двамата

разбираха колко непоправима е загубата.

В каква посока бе отлетяло хвърчилото? Дали вятърът не го е отвял покрай скалите и не го е захвърлил някъде из долината?

Това не беше невероятно, затова и тримата изтичаха към скалите, за да огледат по-добре цялата долина.

Дълго се вираха те с надежда да зърнат, че огромната хартиена птица се връща към родното си място. Но тя не се върна и те се убедиха най-после, че няма да се върне. Всъщност поради посоката на вятъра, когато се сетиха да я определят, такова нещо беше не само невероятно, но направо невъзможно. Вятърът духаше от скалите към снежния връх. Хвърчилото бе отлетяло без съмнение към стръмните планински склонове и е било отнесено отвъд планината или захвърлено в някой дълбок проход, където вятърът не ще може вече да го намери. Едно беше сигурно във всеки случай – че и хвърчилото, и въжето бяха завинаги загубени.

– Какво нещастие! – извика отчаяно Гаспар, когато стигнаха най-после до това убеждение. – Каква зла съдба наистина ни преследва!

– Не, братко – забеляза укорно Карл, – не упреквай съдбата за това, което току-що ни се случи. Признавам, че нещастieto е голямо, но за него трябва да упрекваме себе си и само себе си. Ние загубихме само от небрежност хвърчилото, а заедно с него може би и последната възможност да си възвърнем свободата.

– Имаш право – отвърна Гаспар с глас, в който се долавяше и съжаление, и примирение. – Грешката е наша и ще я изкупваме. Но напълно сигурен ли си, брате Карл – продължи след кратко мълчание той, загатвайки за по-раншния им разговор, – напълно сигурен ли си, че няма вече никакви дафинови дръвчета?

– Не, разбира се – отговори ловецът на растения, – не съм напълно убеден, че наистина няма ни едно дръвче, макар и да се страхувам, че е така. Но лесно ще разрешим тоя въпрос, като обходим навред долината. Може да открием нещо друго, което ще използваме за същата цел. Из Хималаите и Непал расте една бреза, чиято кора се бели на десетина широки ивици, тънки като хартия и годни в много случаи да я заместят.

– Мислиш ли, че стават и за хвърчило? – прекъсна го Гаспар.

– Сигурен съм – отговори ботаникът. – Те могат да послужат дори по-добре от дафиновата хартия; ако се надявах, че можем да намерим тая бреза тук, бих я предпочел пред дафиновото дръвче. Но не вярвам да я намерим. Не съм забелязал тук никакви брези, а зная, че и тя като по-вечето *Betulaceae* обича по-студен климат от тукашния. Много е

вероятно да расте по планините над нас, обаче там не можем да я стигнем. Ако можем да стигнем дотам, няма защо да обелваме многократната ѝ обвивка. Но да не се отчайваме – добави Карл, като се стараше да изглежда весел, – може да я намерим и тук; или да намерим още някои дафинови дръвчета. Да идем да потърсим!

Карл не вярваше в собствените си предположения; и толкова по-добре, защото след грижливо и подробно изследване на долината, което им отне цели три дни, нито желаната бреза, нито исканото дафиново дръвче, нито каквото и да е друг материал, от който биха могли да си направят хвърчило, не възнагради усилията им.

Безполезно беше следователно да мислят за хвърчило и въпросът бе най-после окончателно изоставен.

Глава XLIX ВЪЗДУХОПЛАВАНЕ

Едва ли е възможно да се говори за хартиено хвърчило, без да се помисли за друго, по-велико въздухоплавателно изобретение – балона.

Карл бе помислил отдавна за него; помислил бе и Гаспар, защото хвърчилото им го бе припомнило почти едновременно.

Ще запитате може би защо не са се спрели на тази мисъл и не са направили опит да я оползотворят, тъй като балонът представляваше много по-голяма вероятност от хвърчилото да ги отърве от планинския им затвор.

Те се бяха спирали на тази мисъл – поне Карл се бе спирал на нея и я бе разглеждал от всички страни. Гаспар я бе изоставил, защото смяташе, че не могат да си направят балон; до същото заключение бе стигнал и Карл поради убеждението, че нямат материал за направата му. Ако имаха материали, Карл смяташе, че може да построи балон – макар и първобитен, но все пак пригоден за целта, която трябваше да се постигне.

Докато бяха заети с направата на хартиената птица, той бе мислил много по този въпрос, защото, трябва да признаем, че никога не бе се надявал особено много на успех при опита с хвърчилото. Той бе обмислял дълго и търпеливо въпроса за балоните, като се стараше да си припомни малкото познания, които имаше по въздухоплаване, и бе преценил наум всички достъпни материали, с надежда да открие нещо, от което биха могли да построят балон.

За жалост не можа да измисли нищо подходящо. Хартията от дафиново дърво, дори да беше в изобилие, нямаше да вържи работа – колкото и да е плътна, хартията не е достатъчно здрава да издържи налягането на външния въздух върху балон, който ще трябва да издигне значителна тежест. Но нямаше смисъл да се говори за хартия, щом я нямаша; и Карл се отказа да мисли за балон, защото наоколо нямаше нищо, от което биха могли да го направят.

Той знаеше, че това огромно кълбо трябва да не пропуска въздух. Мислил бе за кожи от дивеч, но тия, които можеха да се намерят в достатъчно количество, бяха много дебели и тежки за направа на балон. Можеха да изтъкат платно от конопа, който беше в изобилие, а след това да го насмолят; в долината имаше няколко вида дървета, отделящи

смола. Но дали можеха да изработят конопено платно, което да е достатъчно леко и след насмоляването? Това беше твърде съмнително; във всеки случай би трябвало дълго време да предат, за да постигнат уменията, необходимо за такъв подвиг. Но планът беше толкова ненадежден, че нямаше защо да се спират на него, и Карл го изостави заедно с мисълта за балона. Всичко това беше отпреди опита с хвърчилото и злополучния му край. Но сега, когато тази надежда рухна, балонът започна да се мярка отново и в неговия ум, и в ума на Гаспар; и те заговориха за пръв път помежду си по този въпрос.

– Въжета можем да си направим, колкото искаме – забеляза Гаспар, – но те няма да ни ползват, ако нямаме плат за кълбото. А платът трябва да е копринен, нали?

– Да – отговори Карл, – коприната е най-добрият материал за целта.

– Защо? – запита Гаспар.

– Защото съчетава повече от всяка друга тъкан трите необходими качества: лекота, издръжливост и плътност.

– Нищо друго ли не би свършило работа?

– О, не; и други материали могат да се използват за балон, който ще трябва да носи тежест. Ако трябва да издигне няколко фунта, да речем котка или куче, балонът може да се направи и от хартия; в някои страни е имало жестоки хора, които са пращали такива животинчета във въздуха, без да искат да знаят какво ще стане с тях.

– Наистина жестоки! – съгласи се Гаспар, който, макар и ловец, имаше чувствително сърце. – Такива хора трябва да бъдат изпратени също във въздуха в балони от хартия.

– Да, ако балоните от хартия биха могли да ги издигнат. А за наше нещастие, това е невъзможно. Дори ако имахме неограничено количество хартия, тя не би ни помогнала. Потребно е нещо много по-здраво и по-издръжливо.

– Дали ще можем да намерим нещо? Да помислим, Карл!

– Ех, братко, отдавна вече мисля, но напразно. Нищо подходящо за целта не се намира в тази долина.

– Дали конопеното платно не ще свърши работа? Сетил ли си се за него?

– Сетил съм се. Но то е много грубо и тежко.

– Ами ако се помъчим да го направим по-леко? Можем да изберем най-тънки конопени влакна, най-старателно да ги изпредем и изтъчем. Нашият Осару е същинска Омфала в това отношение. Обзалагам се, че по пределе може да надмине и Херкулес.

– О, братко – извика малко изненадано Карл. – Много класически приказваш тази сутрин. Откъде си научил историята на Херкулес, когато никога не си влизал в университет?

– Ти забравяш, братко Карл, че сам си ме просвещавал по тия класически теми, както ги нарече. Но като изключим това, че са ми служели да украсявам понякога речта си, трябва да ти кажа, че не съм имал никаква полза от тях. И надали ще имам.

– Както можеш да предположиш, Гаспар – отвърна ботаникът, – нямам намерение да поддържам класическото образование. При все че ти предадох нещо от познанията си за класиците, сторих го, когато и ти, и аз нямахме никаква друга работа; иначе щях да сметна, че и двамата си губим времето. Ти знаеш вече мнението ми по този въпрос, а то е: познаването на така наречените „класици“ е за разумен човек толкова полезно, колкото знаенето на китайския метод за лесно запомняне. Времето, което пропилях в изучаване на мъртвите езици, е чиста загуба; всичко, което научих, няма да ни издигне на нито един фут оттук. Познанията ми за Юпитер и Юнона надали ще ни дадат средство да се измъкнем от затрудненията си, както познанието с Меркурий няма да ни даде крила. Затова да изоставим знанията за класиците и да видим дали научните знания няма да ни бъдат по-полezni. Ти си много изобретателен, братко Гаспар; можеш ли да измислиш нещо – имам предвид нещо достъпно, – от което бихме могли да направим балон?

– А можеш ли да направиш балон, ако имаш материал? – запита Гаспар, който смяташе, че само опитен въздухоплавател може да построи такава чудна машина.

– Уф! – отговори философът. – Та направата на балона е лесно като правене на сапунен мехур. Всяка непромокаема торба, напълнена със сгорещен въздух, става балон. Въпросът е каква тежест ще може да издигне заедно с материалите, от които е бил направен.

– Но как ще вкараш сгорещения въздух?

– Като запаля огън под оставения отвор в долния край на балона.

– А няма ли този въздух да истине бързо?

– Ако истине, балонът ще падне на земята поради това, че истинният въздух в него е толкова тежък, колкото и онзи, който е вън от него. Ти знаеш, разбира се – продължи философът, – че топлият въздух е много по-лек от обикновения; затова балон, напълнен с топъл въздух, се издига и ще продължава да се издига, докато стигне височина, при която разределеният въздух е лек, колкото топлия. По-високо той не ще се издигне, а тежестта му ще го върне на земята. Един мехур с обикновен

въздух, потопен във вода, или една запушена бутилка ще ти обясни напълно това.

– Много добре разбирам – възрази Гаспар, малко засегнат, че ученият му брат се отнася с него като с дете. – Но мислех, че в балона ще трябва да се поддържа постоянно огън на някаква окачена под него скара или мангал. А дори да имахме копринен плат за самия балон, как бихме могли да направим скара, като нямаме желязо?

– Няма да ни трябва такава скара. Тя би била потребна, ако възнамеряваш да задържиш повече време балона във въздуха. Ако искаш да го издигнеш за кратко, както мислим ние, едно напълване с топъл въздух е достатъчно. Но дори да се нуждаем от окачена под балона скара, ти, братко, си сигурно достатъчно изобретателен, за да се справиш с такава незначителна мъчнотия?

– Не съм сигурен, че ще мога. Как би я преодолял ти?

– Като направя обикновена кошница и я измажа с глина. Тя ще издържи на огъня като какъв да е съд от чугун или ковано желязо – поне за замислената от нас кратка екскурзия. Напоследък не употребяват огън при пълнене на балоните. Намериха, че много по-подходящи за тази цел са запалителните газове; но тъй като ние не разполагаме с такова нещо, ще трябва да приложим първоначалния си план, използван и от братята Монголфие – изобретателите на балона.

– Според тебе значи ще можем да минем и без огън, ако намерим материал, от който да направим торба за топлия въздух?

– Да – отвърна Карл, – измисли такова нещо и аз ти обещавам да направя балон.

Предизвикан по този начин, Гаспар напрегна ума си и дълго мълча, потънал в дълбок размисъл. Ни една материя сигурно не бе пропусната от ретината на духовния му поглед и всички бяха последователно разгледани.

– Трябва да е нещо леко, здраво и да не пропуска въздух, така ли? – запита най-после той, сякаш бе открил материя, притежаваща и трите изисквани качества.

– Леко, здраво и да не пропуска въздух – повтори думите му Карл.

– За двете последни качества съм сигурен – каза Гаспар. – Само за първото се съмнявам.

– Какво измисли? – запита Карл, явно заинтригуван от думите на брата си.

– Кожи от змиорка! – беше краткият отговор.

Глава L КОЖЕНИЯТ БАЛОН

– Кожи от змиорка! – повтори Гаспар, като забеляза, че Карл се двоуми да изкаже мнението си. – Мислиш, че няма да свършат работа ли?

Карл беше готов да извика: „Точно така!“ – но се въздържа да изкаже едно толкова безусловно твърдение.

– Може би ще станат... възможно е да станат – каза той, явно продължавайки да обмисля въпроса, – възможно е, но все пак се страхувам...

– От какво се страхуваш? – запита Гаспар. – Смяташ, че не са достатъчно здрави ли?

– Достатъчно здрави са – отвърна Карл. – От друго се страхувам.

– Кожата на змиорката не пропуска въздух, нали?

– Не... не и това.

– Може би от шевовете? Ще зашием внимателно кожите и ще насоловим шевовете. Обзалагам се, че Осару може да шиє като обушар.

Карл знаеше, че индусът наистина шиє отлично. Мъчнотията не беше и в това.

– Да не е тежестта тогава? – продължи да разпитва Гаспар.

– Тъкмо това – отвърна Карл, – страхувам се, че ще са много тежки. Донеси една кожа, Осару, да я видим.

Индусът стана, отиде в колибата и след малко се върна с някаква дълга, сгърчена вещ, която отдалеко личеше, че е изсушена кожа от змиорка.

В хижата имаше още много такива кожи, защото тримата другари запазваха грижливо кожите на уловените змиорки, сякаш предчувстваха, че някой ден ще им потрябват. Благоразумната предвидливост щеше да им бъде този път от полза.

Карл сложи кожата на дланта си и се опита да прецени теглото ѝ. Гаспар наблюдаваше изражението на брата си и чакаше да чує мнението му; но Карл само поклати неуверено глава, от което можеше да се разбере, че заключението му е отрицателно.

– Те могат да станат по-леки – предложи Гаспар, – като се поостържат; или като се изварят. Изваряването ще ги очисти от всякаква мазнина.

– Предложението не е лошо – отвърна Карл, комуто то явно се понрави. – С изваряване може наистина да станат по-леки. А лесно можем да опитаме.

С тия думи Карл отиде при горещия извор, потопа кожата във водата, остави я там около половин час, после я извади; след това я остъргаша с джобно ножче и я простряха да съхне на слънце върху една скала.

Зачакаха търпеливо изсъхването ѝ. Изходът от този опит беше толкова важен за тях, щото не можеха да се занимават с нищо друго.

След известно време, когато кожата изсъхне дотолкова, че можеха да я прегледат отново, Карл я сложи пак на дланта си, за да прецени тежестта ѝ.

Колкото неточна и да беше тегликката, явно беше, че кожата е по-лека; от зарадвания поглед на философа личеше, че е доволен от теглото ѝ. Но не беше във възторг, както пролича и от думите му. Те бяха почти повторение на по-раншните.

– Може и да свърши работа... твърде е възможно. Във всеки случай няма вреда, ако опитаме. Нека опитаме.

Думите „нека опитаме“ означаваха: „Да направим балона.“ Другарите му разбраха това и се съгласиха веднага с него.

Тъй като нищо не пречеше да започнат незабавно работа, те се заловиха за нея без по-нататъшно отлагане.

Макар и твърде значителен, броят на кожите, които имаха под ръка, беше все пак недостатъчен за направата на балона; затова Осару замина с въдиците и мрежите си да налови още неколкостотин змиорки. Карл можеше да пресметне поне приблизително колко кожи ще им трябват. Той начерта един балон с диаметър дванадесет фута; по-малък не би могъл да издигне във въздуха човек. Карл знаеше, разбира се, как се изчислява повърхността на кълбо с диаметър дванадесет фута – трябваше просто да умножи диаметъра на окръжността или диаметъра в квадрат по постоянното число 3,14; а можеше да намери и изпъкналата повърхност на описан цилиндър или повърхността на голям кръг от същото кълбо и да я умножи на квадрат. Всеки от тия начини щеше да му даде еднакво точен резултат.

След пресмятането той намери, че повърхността на кълбо с диаметър дванадесет фута е 452 квадратни фута плюс една незначителна дроб. За да я покриват, щяха да им трябват следователно 452 квадратни фута кожа от змиорки. С други думи, това беше количеството, необходимо за направата на един балон.

Тъй като змиорките бяха едри – повечето на един ярд дълги и по

цели четири инча широки, – една разгъната кожа би имала един квадратен фут. Като се пресметнат общо едрите и дребните и се приспадат главите и опашките, които ще се изхвърлят, Карл установи, че от всяка змиорка ще получи приблизително по един квадратен фут; така че за направата на балона щяха да му трябват около петстотин кожи от змиорки. Но тъй като някои трябваше да се изрязват, за да се получи формата на кълбото, щяха да са нужни може би и повече; така че Осару трябваше да държи въдиците във водата, докато достави необходимия брой.

Освен лова на змиорки Осару имаше и друга задача, която му отнемаше повече време, защото поставянето на стръвта и наблюдаването на въдиците не изискваше продължително внимание. Изпридането на конците, с които щяха да зашият кожите, беше много по-тънка работа, за която трябваша и сила, и сръчност. Но както бе казал вече Гаспар, Осару умееше да преде и пръстите му изработиха твърде скоро няколко големи гранчета тънки конци.

Като приготви достатъчно конци, Осару се залови да направи върви и дебели въжета, необходими за завързването на „коша“ и за задържане на балона на определеното място, когато го приготвят за пускане.

Задачата на Гаспар беше най-напред да одира змиорките, след това да остъргва, изварява и изсушава кожите; а Карл, който действаше като главен инженер, не само ръководеше работата, но се занимаваше и с окончателната обработка на материали и нарязването му на парчета, които ще могат плътно и правилно да се зашият.

Карл бе ходил и до гората да донесе необходимото количество смола от един вид фикус – растение от рода на каучуковото дърво. Такава смола се получава от много видове фикуси, които се срещат из горите на Долните Хималаи. Той отиде да я търси, защото знаеше, че трябва да намажат с нея шевовете, за да не пропускат въздух.

След едноседмичен труд решиха, че са събрали и приготвили достатъчно материал; и Осару започна да шие. За щастие, имаха игли още, когато тръгнаха на експедицията, търсачите на растения се бяха запасили с тях.

Тъй като нито Карл, нито Гаспар умееха да си служат с подобни остри сечива, шиенето щеше да се извърши само от Осару, комуто тази шивашка дейност отне цяла седмица.

Към края на втората седмица работата бе напълно завършена; огромната торба беше готова за насмоляване. За него бе достатъчен един ден. Оставаше само да се завърже „кошът“, или „гондолата“, която

трябваше да ги отнесе в този смел полет „към лазурните въздушни простори“.

Глава LI

ПОДГОТОВКА ЗА ОТЛИТАНЕТО

От тримата другари само Карл разбираше от балони и знаеше как могат да го напълнят. Ако имаха намерение да излетят с балона, щеше да им трябва и съд за огън. Карл би могъл лесно да направи такова нещо. Една добре измазана с глина тръстикова кошница би отговаряла донякъде за целта; но тъй като възнамеряваха да използват балона само за да се изкачат над скалите, нямаше да им трябва постоянен огън. Едно напълване щеше да стигне; затова не се погрижиха за скара или мангал.

Но коша за пътниците или както я наричат още – гондолата, защото тя има обикновено формата на лодка, – беше съвсем друго нещо и ако не се касаеше за съвсем кратко използване, направата ѝ би отнела доста време; за сегашната цел обаче можеше да послужи панер или кош от ракитак, вързан със здрави въжета. Кошът беше вече готов; оставаше само да го вържат за дъното на напълнената с въздух торба.

В настоящия случай „дъното на торбата“ е само фигуративен израз – *lucus a non lucendo*! Точно казано, торбата нямаше дъно; но там, където би била тя, имаше кръгъл отвор със здрав бамбуков обръч, за който бе завързана кожената торба и щяха да бъдат вързани въжетата за придържане на балона към земята.

Предназначението на отвора може лесно да се отгатне. Оттам щяха да вкарат топлия, въздух, за да надует балона.

А как щяха да получат топлия въздух? На този въпрос можеше да отговори само Карл. Ще го получат чрез нагряване, разбира се; но как ще го вкарат в торбата? Само Карл можеше да каже това; сега, когато дойде вече време да направят опита, той благоволи да обясни на сътрудниците си как смята да постъпи.

Торбата щеше да бъде изправена между забити в земята високи колове, и то с отвора надолу. След като приготвят всичко, щяха да запалят огън под отвора; топлият въздух щеше да навлезе в торбата и да я издуе до определения кълбовиден размер. С нахлуването на топлия въздух досегашният по-студен ще излезе, балонът ще стане по-лек от околния въздух и по простото правило на атмосферното налягане ще се издигне. Очакваха и се надяваха, че ще стане именно така.

Трябва да признаем, надеждите и очакванията на инженерите не бяха особено големи.

Той бе забелязал, че въпреки усилията за изтъняване кожата бяха все още много по-тежки от коприна, така че опитът можеше да излезе несполучлив. И друго обстоятелство гнетеше мисълта на Карл, а можеше да окаже влияние и върху самия балон. Той не забравяше, че мястото, откъдето възнамеряваха да се издигнат, беше почти на десет хиляди фута от морското равнище. А на такава височина атмосферата е твърде рядка и един балон, който би могъл да се издигне на няколко хиляди фута от морското равнище, няма да се мръдне от земята, ако го пуснат от планински връх, високи десет хиляди фута. Това обстоятелство гнетеше духа на младия философ и не му позволяваше да храни особено големи надежди за успех в предприетия опит.

Тази мисъл не напускате съзнанието му и понякога почти го караше да се откаже от намерението. Но като не познаваше законите на въздухоплаването, та да може със сигурност да каже, че не ще успеят, той продължи работата, решен да направи всичко възможно, за да сполучи, макар и да имаше малко надежда за това.

Такова беше положението през онова утро, когато най-после решиха да пуснат големия си въздушен кораб и да се уверят дали той ще може да плава.

Още отрано бяха приготвили всичко. Огромната торба бе закрепена между придържащите я колове; кошът бе привързан о нея, други въжета, вързани за забити в земята яки пънове, трябваше да удържат балона; а под отвора бе приготвено малко каменно огнище, където щяха да запалят огъня, от чиято топлина балонът щеше да се надуе и излети във въздуха.

Горивният материал за огъня беше вече наблизко. Не бяха нито дърва, нито съчки; при все че и те биха могли да свършат донякъде работа. Карл се сети за по-добър материал. Той си спомни, че братята Монголфие и други ранни въздухоплаватели, още преди времето на запалителните газове, са си служили с нарязана слама и вълна и са смятали тези материали като най-добро средство за пълнене на балоните с топъл въздух. Карл бе възприел този метод и вместо нарязана слама бе събрал нарязана трева, а вместо вълна от овце, бе донесъл козина от ибекса и други убити животни, които даваха разкошна вълна за кашмирени шалове!

Гондолата им беше дълбок кош с диаметър не повече от три фута. Явно е, че там не можеха да се сместят трима души – плюс едно голямо куче; защото надали е нужно да се каже, че Фриц нямаше да бъде изоставен. Вярното животно бе споделяло толкова дълго съдбата на нашите пътешественици, че те не можеха да го изоставят тъкмо сега.

Но подобна опасност и не съществуваше. Размерите на гондолата бяха достатъчни за това, което превозното средство трябваше да изнесе – с други думи, само за един човек.

Карл смяташе, че балонът надали ще може да издигне и тримата, защото те тежаха общо над четиристотин фунта. Той би бил предоволен, ако се издигне поне един. Ако този човек успее да стъпи на върха на канарата, нямаше значение какво ще стане по-нататък с въздушния кораб. След това единствено пътуване той можеше да замине на воля, където си ще – на юг към Калкута или на югоизток към Хонконг, ако предпочита Китай.

Ако един от тях успее да се качи на канарата, лесно щяха да се изкатерят и другите: идвайки насам, те бяха минали през туземни села, до които можеше да се стигне за ден-два; оттам изкачилият се с балона би могъл да доведе няколко души заедно с подходяща въжена стълба, за да измъкнат и останалите.

Но и без чужда помощ дори нямаше да бъде особено мъчно. Ако един от тях успее да стигне до върха на канарата, щяха да си направят сами въжена стълба, по която да се покатерят и другите двама.

Едва ли е potrebno да кажем кой щеше да направи опита. Първият въздухоплавател щеше да бъде Осару.

Той предложи сам да извърши опасния подвиг и предложението му бе прието.

Не може да се каже, че другите се страхуваха да се изложат на такава опасност. Те отстъпиха пред желанието на Осару не от желание да избегнат опасността, а защото, ако се измъкне оттук, индусът щеше много по-лесно от тях да се оправи из планината, да се разбере със селяните на родния си език и да им обясни положението.

Глава LII

НАПЪЛВАНЕ НА БАЛОНА И НОВА НЕСПОЛУКА

Настъпи най-после часът за съдбоносния опит – да видят дали въздушният им кораб ще може да се издигне във въздуха.

И тримата бяха наобиколили мястото, където щяха да запалят нарязаната трева и вълна. Горивото беше струпано в рохкава купчина и чаше само допира на праханта.

Карл държеше в ръка запалена факла; Гаспар стискаше едно от възжетата, за да не позволи на балона да се издигне много бързо; а Осару, пригответен за път, се бе изправил до коша, готов да се настани в него, щом дойде време.

Уви! Колко е несъвършена човешката предвидливост! И най-старателните пресмятания се оказват често погрешни – при все че в настоящия случай грешката не беше непредвидена; Карл не вярваше още отначало в изчисленията си и се чувстваше сега не толкова измамен, колкото разочарован.

Не бе писано на Осару да стъпи в плетения кош и да се издигне с балона.

Факлата докосна нарязаната трева и вълна. И двете пламнаха, след това почната да димят и да тлеят; едва когато хвърлиха още гориво, огънят се разгоря и почна да гори непрекъснато. Сгорещеният въздух навлизаше през отвора и голямото кожено кълбо започна да се надува до пълния си размер.

То потръпваше и се люшкеше като огромно ранено чудовище. Издигна се няколко инча над земята, спусна се, издигна се отново, спусна се пак и продължи така да се издига, да се спуска и да подскача насамнататък, но уви! Ни веднъж не можа да издигне коша до над главите им!

Карл продължаваше да поддържа огъня с нарязана трева и козина, но всичко бе напразно. Въздухът беше достатъчно топъл, за да може да издигне балона на няколко мили, ако той беше от по-лек материал и се намираха на морското равнище.

Но сега всичките им усилия бяха напразни. Огромното кълбо не можеше да се вдигне на повече от шест фута над земята. Не можеше да издигне котка, та камо ли човек. С една дума, нов неуспех, прибавен към дългия списък на горчиви разочарования!

Карл поддържаше огъня повече от час. Опита дори съчки от

смолист бор, като се надяваше, че при по-голяма калоричност ще успее да издигне балона; но никаква разлика не се забеляза. Балонът подскачаше, както и досега, отказвайки упорито да се издигне.

Най-после, когато търпението му се изчерпа, а надеждите окончателно рухнаха, инженерът се отдалечи от машината, която бе построил с толкова мъка. Той постоя за миг, без да знае какво да стори. След това въздъхна при спомена за напразния труд и се отдалечи тъжно и бавно от мястото. Гаспар го последва, споделяйки напълно тежкото разочарование. Осару се раздели по-другояче от издутото чудовище. Той се приближи до него, погледа го няколко мига мълчаливо, сякаш мислеше колко много шевове бе ушил без полза, после изруга на родния си език, измърмори: „Не става нито за земята, нито за водата, нито за въздуха“, ритна балона с такъв устрем, че върхът на сандала му пробви опънатата кожа, отвърна с презрение глава и изостави безполезното произведение да се оправя само.

Но то се оказа неподготвено за тази задача: само няколко минути след като разочарованите въздухоплаватели напуснаха мястото, изстиващият топъл въздух смъкна огромното кълбо върху неугасналите въглени от борови съчки. Лесно пламващите кожи, въжета и дървен обръч се подпалиха като прахан, щом докоснаха огъня. Пламъците се извисиха, ближейки като отровни змийски езици мазните кожи от змиорка; и когато доскорошните въздухоплаватели погледнаха назад, от входа на колибата си, видяха, че целият балон гори!

Ако тази злополука се бе случила преди два часа, биха я преживели като тежка беда. Но сега наблюдаваха пламналия изоставен балон така равнодушно, както Нерон е съзерцавал пожара на Рим!

Глава LIII НОВО ОТЧАЯНИЕ

Ни веднъж досега през целия си престой в тази „долина на унииние-то“ нашите пътешественици не бяха се чувствали така унили, както през следобеда, последвал пръсването на огромния им въздушен мехур – балона. Те чувстваха, че са изчерпали с това усилие цялата си изобретателност; и бяха така твърдо убедени, че то е последно, щото ни един от тях не помисли да предприемат ново. И тримата бяха съвсем отпаднали духом и окончателно отчаяни.

Те не изпитваха, разбира се, отчаяние, каквото обзема хората пред неизбежна близка смърт. Тяхното отчаяние не беше толкова страшно, но беше все пак горчиво чувство. Те знаеха, че животът им ще продължи тук може би толкова, колкото и всякъде другаде; но каква полза от този живот, когато ще го прекарат без каквато и да е връзка с хората? Защото те бяха вече напълно убедени, че са откъснати от света.

Ни един от тях нямаше склонности на отшелник. И всеки би изтръпнал от мисълта да стане Симеон Стълпник. Може би ще предположите, че Карл би се примирил, като има книги и възможност да изучава природата. Вярно е, че с такива приятели той би могъл да води по-осмислен живот от другите двама; но и с тези занимания дори е съмнително, че би могъл да запълни времето си; защото надали човек, който знае, че е и ще остане завинаги съвсем сам на света, би се интересувал от човешки книги или от книгата на природата.

Що се отнася до Гаспар, мисълта, че самотното им съществуване може да продължи вечно, стигаше, за да смрази понякога кръвта в жилите му.

Индусът изпитваше не по-малка мъка от тая на двамата си другари по нещастие; и въздишаше за бамбуковата си колиба в топлиите индустански равнини толкова, колкото въздишаха и те за своя дом в далечната родна Бавария.

Положението им не беше, разбира се, толкова лошо, колкото би било, ако всеки от тях беше съвсем сам. Не един корабокрушенец, попаднал на някой пуст остров, е бивал осъден на много по-нешастна съдба. Те знаеха и признаваха, че е така. Всеки от тях имаше по двама другари, но въпреки това не можеха да попречат на мислите си да полетят към бъдещето – не особено далечно може би, – когато някой от тях щеше да

напусне може би тази долина без помощта на въжени стълби или балони; след това и втори, оставяйки третия свършено сам!

В такива тъжни размисли прекараха те вечерта, както и следващото утро и вечер. Не обръщаха вече внимание на времето; и едва намираха сили да си приготвят скромна храна.

Като че бяха загубили веднъж завинаги и разум да решават, и сила да работят.

Това състояние не можеше да продължава дълго. Както вече казахме, душата на човека има способността да се съживява. Докато е жива, тя може да се надява, че ще се съвземе и от най-тежкия удар. Разбитите сърца са повече привидно, отколкото действително разбити; и най-загнатите дори могат напълно да оздравеят. Робът във веригите си, затворникът в подземната си тъмница, изоставеният на пустинен остров – имат свои радостни мигове, може би еднакво ярки и трайни като тия на царувания владетел или на завоевател в победната му колесница!

На земята няма непомрачено щастие, но няма и грижа, която не ще избледнее с време.

На другия ден след най-новото разочарование и тримата почнаха да се съвземат; а естествените потребности, които се натрапват неволно на вниманието ни, започнаха да им се налагат.

Карл призна пръв тези потребности. Ако ще трябва да прекарат цял живот тук, помисли той – а това не изглеждаше невероятно, – безполезно беше да отпаднат духом, да си оплакват дните като платени оплаквачки на погребение. Много по-добре ще е да работят, за да живеят добре, като си доставят достатъчно храна и питие, което можеха лесно да сторят с малко труд. Това нямаше да ги развесели може би, но улигани в работа, щяха да тъгуват много по-малко, отколкото ако мислят постоянно за съдбата си.

Тези мисли, както казахме, се появиха на третия ден след изоставянето на балона. Изказа ги Карл, за да ободри брата си, изпаднал в необичайно униние. И Осару се нуждаеше от ободрение; така че на ботаника се падна задачата да повдигне духа на другарите си.

Успехът му бе отначало много малък; но необходимостта да се заемат с работа се наложи най-после на всички – ако не са за друго, то поне за да не умрат от глад; и те се заловиха незабавно за различни занимания, с които бяха снабдявали досега килера си с храни.

На Гаспар възложиха пак лова, а Осару се зае с риболов, защото разбираще най-добре от стръв, въдици и мрежи.

Ботаникът се зае, както и по-рано, да изследва долината и да търси

семена, растения и корени, които биха могли да използват за храна или лекарство, ако някой от тримата се разболе. Младият естественик бе открил доста такива растения при по-раншните си търсения и си ги бе отбелязал, за да ги потърси в случай на нужда.

За щастие, ни един от тримата не бе имал нужда досега да опитва естествената фармакопея, предлагана от долината и се надяваха, че и за-напред не ще им се случи да опитат качествата на откритите от ботаника билки. Въпреки това Карл събра няколко вида, подложи ги на необходимата преработка и ги прибра в колибата.

От растенията, които можеха да използват за храна, главният запас бяха семената на един вид бор (*Pinus gerardiana*). Плодовете на това ценно дърво бяха едри като ангинари, всеки с по няколко семена, които приличаха по форма и големина на фъстъци.

Дивият червен шир също служеше за храна. Изсушени и счукани между два камъка, семената му даваха брашно, от което Осару приготвяше хлебчета. Макар и много по-лоши от истински домашен хляб или дори от най-простия готов хляб, те бяха все пак вкусни за хора, които нямаха никакъв друг.

Освен риба за мрежите на Осару езерото даваше и растителна храна. Когато го изследва, ботаникът намери няколко вида растения, които можеха да се ядат; между другото, интересните Тгара bicornus, или рогови водни орехи, наричани от туземците из Хималайските области сингара и твърде много използвани от тях като здравословна храна.

Тук имаше и една великолепна водна лилия с широки листа и едри червени и бели цветове. Карл знаеше, че семената и стъблата ѝ могат да се ядат, защото бе чел, че се използват за тази цел от бедните жители на Кашмир. Тази лилия, именно *Nelumbium speciosum*, расте в изобилие из езерата на прочутата долина със същото име.

Когато забеляза за пръв път, че това прекрасно цвете расте в изобилие и в езерото на тяхната долина, Карл се възползва от случая да съобщи на брата си – при което и Осару слушаше внимателно обясненията – за колко различни цели го използват жителите на Кашмир. Как момчетата, когато пътуват с лодките си през горещи дни, откъсват някой голям лъскав лист и го турят на темето си, за да се предпазят от палещите слънчеви лъчи, а кухата дръжка на листа използват за смучене на течности. Младият ботаник разказа на другарите си още много интересни подробности за това прекрасно водно цвете; но най-интересно беше, че и семената, и стъблата му могат да се ядат. Защото така се осигуряваха още повече срещу опасността от недостиг на растителна храна.

Глава LIV ПИТАГОРОВОТО БОБОВО ЗЪРНО

Откриването на водната лилия не беше ново събитие. Те знаеха вече за съществуването ѝ и неведнъж досега бяха посещавали малкото заливче в езерото, където цветето растеше. Всъщност тя бе привлякла вниманието им още щом пристигнаха в долината, при все че не се натрапваше на погледа, защото широките кръгли листа, проснати хоризонтално върху водата, почти не се виждаха от брега. И растението можеше да се забележи отдалеко само когато прекрасните червени и бели цветове се разцъфтят.

Това, което ги накара най-напред да отидат и да я разгледат, беше едно особено нейно свойство, което ги учудваше, без да могат да си го обяснят.

По онова време от мястото, където бяха разположили първия си стан, се виждаше цяла леха цъфнали лилии; и всяка сутрин на съмване, а понякога и през целия ден, те наблюдаваха как някакви птици се движат някак особено около цветята; и дори съвсем особено – защото просто ходеха по водата!

Птиците бяха високи, с дълги нозе и тънко тяло; Карл и Гаспар познаха лесно, че принадлежат към семейството на *Ralideae*, или водните кокошки.

Несъмнено беше, че те ходеха, а понякога почти тичаха по водата; но още по-необяснимо беше това, че от време на време се застояваха върху нея! А най-чудно беше, че вършеха този подвиг, като заставаха на един крак!

Това би било наистина необяснимо, ако Карл не бе отгатнал още отначало причината за нарушението на закона за земното притегляне. Той предположи, че на онова място има някакво растение, чиито листа се простират върху водата и дават възможност на птиците да стъпят върху нещо, което може да ги удържи.

Ботаникът разсъждаваше така само по памет. Той бе чел напоследък издадения преди няколко години доклад за откриването в тропическа Америка на една исполинска водна лилия, наречена *Victoria regia*, и си спомни, че откривателите ѝ споменаваха за някакви едри птици от рода на жеравите, – които кацали по огромните ѝ листа и се движели по водата като по твърда земя.

Помнейки тези факти, Карл предположи, че водните кокошки, които видя с приятелите си, трябва да стоят и да се разхождат на също такава площадка. Предположението му се оказа вярно: когато отидоха на мястото, видяха там широките кръгли листа на *Nelumbium speciosum*, не по-малки от тия на американския му събрат.

Карл разправи на приятелите си и други интересни подробности за едрата водна лилия, която расте из хималайските езера; той знаеше, че *Nelumbium speciosum* е прочутият питагоров боб, споменаван от гръцките писатели; особено от Херодот и Теофраст.

Тези писатели съобщават, че питагоровият боб се срещал в изобилие в Египет и сигурно е бил нарочно саден там в тяхно време, при все че сега е неизвестен. Той може да се види на египетските стенописи и е толкова точно описан от гръцките писатели, че няма никакво съмнение в еднаквостта на двете растения.

Предполага се, че водната лилия е едно от растенията, смятани за прочутия лотос от древността; това предположение е твърде вероятно, защото не само сочните ѝ стъбла, но и семената или „бобовите зърна“ са служели всякога за храна на жителите в областите, където тя расте. Тези зърна укрепват организма и разхлаждат при жажда. Китайците я наричат „лиенхуа“; семената заедно с тънки резенчета от корена ѝ, смесени с кайсиеви и орехови ядки и наредени между пластове от лед, са едно от най-вкусните сладка, поднасяни от богатите мандарини на британските пратеници, дошли да посетят Небесната империя.

В Китай събират корените на лиенхуата и ги запазват за зимата в оцет и сол. Растението се използва за храна и от японците, които го смятат и за свещено, като представят често божествата си седнали на някой голям лист от водна лилия.

Когато се разцъфтят напълно, цветовете на *Nelumbium speciosum* имат много приятен мирис, напомнящ донякъде този на ананаса; а семената, с форма на жълъд, имат вкус на бадеми.

Глава LV ЖЕТВА ПО ВОДАТА

Тези интересни данни за едрата водна лилия не бяха разказани от Карл наведнъж. Той бе съобщил още от по-рано на другарите си много от тях – преди всичко това, че семената ѝ могат да се ядат; а от личен опит и с най-голямо удоволствие Гаспар и Осару се бяха уверили, че те не само се ядат, но са и много приятни.

Затова именно мисълта на тримата се насочи сега към водните лилии, чиито огромни яркочервени цветове вече не блестяха над водата, а това значеше, че „бобовите зърна“ са вече узрели и готови за „лющене“.

Те се приготвиха да тръгнат за тази жетва по водата, която обещаваше да бъде богата, ако се съди по шушулките, пръснати по повърхността.

Всеки все по една кошница от ракитак, изплетени за други цели от индуса през дългите зимни нощи; но тъй като можеха да послужат и за събиране на питагоровия боб, щяха да ги използват сега за тази цел.

Карл и Гаспар запретнаха панталони почти до коленете, за да не се измокрят, докато газят между лилиите; а Осару, който нямаше панталони, просто втична под пояса си краищата на своята памучна риза.

В тоя си вид и тримата тръгнаха покрай брега на езерото към онази страна, където щяха да са най-близо до лехата с водните лилии. Щом ги видяха, водните кокошки хвъркнаха от листата, на които бяха кацнали, и отлетяха да си потърсят по-сигурен подслон между ракитака.

Жетварите нагазиха веднага във водата и започнаха да събират шушулките в плетените си кошници. Те бяха идвали тук и по-рано, та знаеха, че мястото не е много дълбоко.

Бяха вече почти напълнили кошниците с питагоров боб и възнамеряваха да се върнат на сушата, когато вниманието им бе привлечено от една тъмна сянка над спокойната повърхност на езерото, последвана скоро от втора със същата големина и форма.

И тримата видяха едновременно двете сенки; и тримата погледнаха едновременно нагоре, за да разберат какви птици ги хвърлят. И видяха точно над главите си едно много интересно зрелище.

Над езерото се виеше двойка едри птици, всяка с размах на крилата почти четири ярда широка; а между крилата се протягаше напред невероятна дълга шия, която завършваше с остър клон, напомнящ чашката

на цвят от гераниум; или по-точно чашката трябва да се оприличи на клюна, защото цветето е получило ботаническото си название именно поради приликата с тези птици.

Птиците бяха щъркели. И то не обикновени *Ciconia*, които посещават най-много холандците и намират още по-добро гостоприемство при унгарците, из равнините на Пустата, а много по-едри. С една дума, най-високите щъркели, известни с името адютанти.

Карл ги позна, щом погледна нагоре; позна ги от пръв поглед и Гаспар. Не беше потребно нито по-дълго наблюдение, нито по-добри познания по естествена история, за да разберат, че това са адютанти. Трябваше само да са ги виждали по-рано било живи, било на картина; а пък и двамата братя бяха виждали такива птици живи из индийските равнини – в околностите на самата Калкута.

Що се отнася до индуса, можеше ли той да не познае тези крилати исполини, тези високи лешояди, които бе виждал хиляди пъти, застанали тържествено на един крак по песъчливите брегове на свещения Ганг? За него беше невъзможно да се усъмни в самоличността на тия птици, които хвърляха сега сянка върху самотното езеро сред Хималаите. И той не се усъмни. А увереността, че птиците над него са огромните жерави от бреговете на Ганг – свещените птици на Брама, го накара да извика с такъв възторг, че веднага изпусна във водата „торбата“ с боба!

Не беше необходимо да ги погледне два пъти, за да забележи, че гърбът им е тъмнокафяв, а гърдите бели. Голата ястребова шия с керемиденоцветна торбичка; синкавобелият копринен пух под опашката – прочутият скъп пух марабу, носен от дамите на много страни – се виждаха от пръв поглед.

Индусът бе познал птиците преди младите си другари. Щом ги погледна, той ахна от възторг и изпусна торбата с питагоровите зърна.

Птиците летяха бавно като че с мъка: изглеждаха уморени. И сякаш търсеха къде да кацнат, за да си починат.

След няколко мига стана ясно, че именно за това идват в долината; защото, след като прелетяха над малкото езеро, и двете прибраха изведнъж крилата си и кацнаха на брега му.

Избраното място беше край на полуостровче пред лехата с водните лилии, откъдето тримата другари бяха нагазили във водата. И тъй като те бяха още на същото място, между тях и края на полуостровчето нямаше повече от двадесет крачки.

Щъркелите застанаха на брега, без да обръщат внимание на тримата пътешественици като че те бяха само по-високи стъбла на

Пълзачи по скалите

питагоровия боб, които не могат с нищо да им навредят.

Глава LVI

ИНДИЙСКИТЕ ЩЪРКЕЛИ АДЮТАНТИ

Двете огромни птици, кацнали на брега на езерцето, бяха наистина необикновени; човек може да претърси цялото птиче царство, без да намери нещо по-чудновато от индийския щъркел.

Преди всичко дългите му прави кракът са четири фута високи; а опашката му височина, от върха на главата до върха на ноктите, е цели седем и половина фута. Самият клон е повече от два фута дълъг, няколко инча дебел, малко изгърбен по средата и леко извит надолу.

Когато е с разперени крила, един възрастен щъркел има дванадесет фута или цели четири ярда ширина – точно колкото чилийския кондор или „скитация“ албатрос.

По цвят индийският щъркел може да мине за черен по гърба и бял отдолу, но и двата цвята не са съвсем чисти. Перушината по гърба е тъмнокафява; а коремът и гърдите са мътно бели – отчасти поради това, че има и малко сива перушина, а отчасти и защото птицата е обикновено замърсена с кал от блатата, където си търси храна, и с други нечистотии, които изглежда, че обича. Ако са чисти, краката са тъмни; но краката на жив щъркел нямат никога своя естествен цвят, защото или са побелели от изпадал пух, или са замърсени от други залепени по тях отпадъци.

Опашката е черна отгоре и бяла отдолу, особено най-отзад, където перушината е съвсем бяла. Това е ценният и скъп пух марабу, наименован погрешно от естественика Теминк, който уеднаквил индийския щъркел със съвършено друг вид птица от същия род – именно с африканския щъркел марабу.

Една от най-характерните – и най-грозни – отлики на индийския щъркел, наричан от индусите „аргала“, е голата му червена шия с набръчкана суха кожа, обрасла с кафяви косми. Тази четина е гъста у младите птици и все по-рядка у старите, докато най-последно главата и шията им се оголят съвсем.

Тази особеност създава известна прилика между индийския щъркел и ястребите, но между тях има и още много други прилики, така че щъркелът може да се сметне за ястреб – от рода на *Grallatores* или рибарите.

Освен голата шия индийският щъркел има и огромен подгушник, който виси до гърдите, често пъти дълъг повече от фут, с бледорозов

или червен цвят като кожата на шията. В долния край на шията има и друга особеност, чието предназначение още не е определено от естествениците. Това е нещо като балон, който може да се пълни с въздух; предполага се, че служи за въздушен мехур, подпомагащ птицата при летенето ѝ. Наблюдавано е, че този мехур се надува, когато птицата стои на слънце; естествено е да заключим следователно, че разреждане-то на въздуха оказва известно влияние в случая.

Тъй като индийският щъркел лети често на голяма височина, възможно е този балонообразен израстък да е необходим, за да може птицата да се задържа в разределения въздух. Ежегодното прелитане на тази птица над високите Хималайски планини не би било възможно или най-малко би било много по-трудно, ако тя нямаше възможност да намали по този начин специфичното си тегло.

Едва ли е необходимо да кажем, че индийският щъркел – като всички птици от рода, към който принадлежи – е хищен лешояд; до висша степен месояден, предпочитащ лешове и мърша пред всяка друга храна. Той убива или гълта направо живи жаби, змии, дребни четириноги и птици – последните може и да не са много дребни; знае се например, че той може да глътне наведнъж цяла кокошка. Широкото му гърло се справя дори с котка или заек; но той не се опитва да ги убие, защото въпреки огромните си размери тази птица е едно от най-страхливите създания по света. Всяко дете може да прогони само с пръчица индийският щъркел; а някоя разярена квачка може да го прогони още щом се опита да наближи пилетата ѝ. Той не се оттегля, без да прояви известно перчене, като застане най-напред заплашително със зачервена шия разтворен клон, издаващ крясък, силен като рева на мечка или тигър. Но всичко това е само за показ; ако противникът му продължи нападението си, той веднага се гущва и избягва.

Това са някои от особеностите на огромния щъркел, известен под името адютант или аргала. Трябва да добавим само, че има още два или три вида такива щъркели – макар и не толкова едри, – които са били доста време смесвани с него. Един от тях марабуто от тропическите области на Африка, от което също се получава модният пух марабу. Но пухът на африканските видове не е така красив и ценен като тоя на индийския щъркел; неговият пух именно е прочутото марабу, получило това име поради грешката на Теминк, разпространена от анатома Кювие.

Друг вид едър щъркел, който се различава и от азиатския аргала, и от африканския марабу, се намира на остров Суматра. Туземците го

наричат „буронг камбей“, а в съседния остров Ява се среща четвърт вид от тези огромни птици заедно с този, който се среща и в Суматра.

Може да се стори странно, че такива птици са останали толкова време неизвестни за учените. Едва преди половин век пътешествениците започнаха да ги описват с по-голяма точност, а историята и нравът им са и досега съвсем малко известни. Това е още по-чудно, като си припомним, че индийският щъркел се среща много често по бреговете на Ганг и дори в самата Калкута, където стърчи по покривите и влиза из дворовете така свободно като че е от постоянните домашни животни в сградата.

– Услугите му на „чистач и гробар“ го предпазват от преследване и хората не само го търпят, но го и насърчават да се приближава към тях; въпреки това обаче, той им досажда понякога с вниманието си към патетата, пилетата и другите малки обитатели на птичия двор.

Понякога тези птици не се задоволяват с това, което могат да намерят отвън, а влизат в бънгалото, грабват от трапезата някой пушен бут и го лапват, преди господарят или слугата да успеят да изтръгнат вкусното парче от якия дълъг клон.

Когато газят на цели ята из водата с разперени криле – според обичая си, – те приличат на флотилия от малки лодки. А когато пристъпват по пясъчния бряг и се ровят из отпадъците, пръснати по брега на свещената река, приличат на туземките, които често вършат същото нещо.

Понякога човек може да ги види как се хранят лакомо с най-противна мърша, нерядко с разлагашия се труп на някоя подмамена жертва на суеверните обреди в чест на Кали, хвърлена в тъй наречената свещена река и изхвърлена отново на брега, където ще си я оспорват бездомни псета, лешояди и огромните жерави на Ганг.

Глава LVII

ПТИЦИ, КОИТО СПЯТ НА ЕДИН КРАК

Появата на индийските щъркели направи много силно впечатление и на тримата пътешественици, а най-силно може би на Осару. За него те бяха като стари приятели, дошли да го посетят в затвора; и макар да не му мина през ум, че могат да спомогнат за освобождаването му, впечатлението от появата им беше все пак много приятно. Колкото неугледни и да бяха, тези птици се свързваха в неговото съзнание със спомени от най-ранното му детство; той дори не можеше да се отърве от хрумването, че неочаквано появилата се двойка е може би същата, която бе виждал толкова често по клоните на огромното бананово дърво, засенчващо хижата, където беше роден.

Това беше, разбира се, само фантазия. Странно съвпадение би било, ако измежду хилядите щъркели, отлитащи всяка година от индустанските равнини на север към Хималаите, двойката, която от години вършеше службата на чистачи в родното село на индуса, би била същата, която прелиташе сега над главата му – защото приятната мисъл мина през ума на Осару още докато птиците летяха. При все че не се отнесе сериозно към нея, той все пак се зарадва на двата щъркели, защото знаеше, че те идват откъм родните му поля – откъм бреговете на прочутата река, в чиито води копнееше да потопи отново нозе.

Появата на огромните птици пробуди други мисли у Гаспар. Докато гледаше грамадните разперени крила, с които те плуваха бавно и леко из въздуха, той си каза, че някоя от тях ще успее може би да извърши това, което не бе по силите на беркута и за което напразно пускаха хвърчилото.

– О! – извика той, когато тази мисъл му мина през ум. – Не мислиш ли, Карл, че една от тия грамадни птици ще може да отнесе горе въжето? Като ги гледа, човек би казал, че те биха могли да отнесат дори някого от нас на канарата.

Карл не отговори. Но мълчанието му се дължеше само на това, че започна да обмисля веднага предложението на Гаспар.

Младият ловец продължи:

– Да можем само да уловим жива поне една от двете! Предполагаш ли, че ще кацнат тук? Изглежда, че ще кацнат. Какво ще кажеш, Осару? Ти познаваш по-добре от нас тия птици.

– Дааа, млад сахиб, истина. Те скоро кацнат. Знаеш, те дълго летят. И двама, уморени от летене, не могат летят повече. А и друго, нали знаеш, тук езеро... има вода... те искат пият... искат и ядат. Сигурно кацнат.

Предсказанието на Осару се сбъдна почти веднага. Най-напред едната, след това и другата птица подхвъркна с разперени крила и се спусна към брега на езерото, както вече казахме, на двадесетина крачки от мястото, където тримата другари газеха между листата на водните лилии.

И тримата втренчиха поглед в новодошлите, които се държаха вероятно смешно.

Щом стъпиха на земята, вместо да си потърсят храна или да тръгнат към езерото да пият, както предполагаша зрителите, двете дългоноги птици постъпиха съвсем другояче. Те и не помисляха дори за ядене или вода; най-важното нещо за тях беше да си починат; не бяха минали и десетина секунди, откакто кацнаха, когато и двете свиха дългите си шии, прибраха ги под крилото си като в кутия и оставиха навън само горната половина на главата с дългия сърповиден клон, положен върху гръдната кост и насочен диагонално надолу.

Едновременно с това зрителите забелязаха и друго доказателство за желанието на птиците да си починат. И двете вдигнаха единия си крак и го скриха под перушината на корема, и то така едновременно, щото човек би помислил, че действат по силата на свършено еднакъв подтик, на пълно духовно единение!

След още десет секунди двете птици изглеждаха вече заспали. Във всеки случай стояха със затворени очи, без да мръдват крак, крило, тяло или клон!

Смешно беше наистина да гледаш тия огромни птици, застанал на едни толкова тънък и прав крака, че можеха да запазят равновесие само при пълна неподвижност; а в същото време не допускащи, и че може да ги връхлети някаква опасност, от каквата всъщност нямаха и никакъв повод да се страхуват.

Индусът беше свикнал толкова отдавна с това зрелище, че то не му се стори смешно. Но веселият Гаспар не можа да сдържи смеха си. На безгрижието, с което щъркелите бяха кацнали да си починат, както и на живописната поза, заета от тях, когато се приготвиха да спят, не можа да устои и стоикът Карл, който се присъедини веднага към смеха на брат си.

Гръмките им смехове се понесоха над езерото, повтаряни

многократно от околните скали.

Може би ще предположите, че този шум разтревожи гостите и ги накара да разперят отново крила?

Нищо подобно. Те само поотвориха очи, попротегнаха шия, поразтърсиха глава и тракнаха с клюновете си, но почти веднага заеха отново първото си положение.

Това хладнокръвно държане на птиците само засили веселостта на младежите, които не мръднаха още няколко минути от местата си, продължавайки неудържимо да се смеят.

Глава LVIII

ИЗСКУБАНАТА ПЕРУШИНА

Тяхната веселост не можеше да трае безкрайно. И Гаспаровата дори престана, при все че той се смя, докато го заболяха ребрата.

Тъй като бяха напълнили вече торбите с бобовите зърна, решиха най-напред да занесат тях в колибата, а след това да се върнат, за да уловят щъркелите. Осару смяташе, че не ще бъде мъчно да го сторят; той твърдеше, че птиците са толкова питомни, щото може да иде направо при тях и да им хвърли примка на шията. И сигурно би могъл да го стори, ако имаше въже, за да направи примка. Но нямаха под ръка нито въже, нито дори връв, нищо освен кошниците с лотосовите зърна. За да се снабдят с примка, трябваше да отидат до хижата си.

Нашите пътешественици нямаха ясна представа защо ще ловят щъркелите, ако изключим предположението на Гаспар, което и той, и брат му не бяха отхвърлили напълно. То можеше наистина да оправдае намерението им да уловят птиците.

Но и друга мисъл би могла да им мине през ум – особено на Осару. Дори да не ги използват за нищо друго, нямаше да е лошо да ги задържат като домашни птици и другари. Изгледите за дълъг самотен живот в тази пустинна планинска долина никак не се нравеха на Осару. При такива условия и мълчаливият щъркел дори може да се сметне за приятен другар.

Подбуждани от тия, и от други, по-неопределени мисли, нашите пътешественици решиха да уловят индийските щъркели.

И тримата тръгнаха да излязат от езерото, внимавайки да не смутят заспалите птици. Карл и Гаспар пристъпваха из водата така, сякаш стъпваха върху яйца. Осару се присмиваше на тази прекалена предпазливост, като казваше, че няма никаква опасност да изплашат щъркелите; и твърдението му се оказа наистина вярно.

Покровителствани в повечето области покрай бреговете на Ганг както от суеверните страхове, така и от законите, тези птици са свикнали дотолкова с близостта на човека, че не мръдват от мястото си, за да се отстранят от него. Тукашната двойка принадлежеше може би към някое по-диво ято, обитаващо Съндербундските блата и по-малко свикнало с хора. В такъв случай щеше да е мъчно да се приближат до тях; затова Осару се съгласи да спазва при залавянето им предпазните

мерки, за които настояваше Карл.

Карл бе намислил всъщност нещо много по-разумно от другарите си. Още докато се смееше с брата си, той се бе сетил за нещо, което прекрати внезапно – за най-голяма изненада на Гаспар, – бурния изблик на радостта му.

Философът замълча и се замисли, сякаш бе решил изведнъж, че при сегашните условия веселостта е неподходяща и неуместна. Той продължи тайнственото си мълчание и дори отказа да го обясни на Гаспар. Но мълчеше само по този въпрос. Иначе беше словоохотлив, съветваше другарите си да бъдат особено предпазливи, за да могат непременно да уловят щъркелите, и просто ги удивяваше с настойчивостта си.

След няколко минути стигнаха до колибата. Не вървяха, а просто тичаха към нея – Карл по-напред от всички. Захвърлиха на пода торбите с боба като ненужни, празни вещи, след това извадиха от скривалищата приготвените от Осару върви и риболовни мрежи, за да ги прегледат.

Пъргавите пръсти на индуса направиха бързо една примка, която закачиха на дълъг бамбуков прът; така въоръжени, нашите пътешественици изскочиха от колибата и тръгнаха към заспалите щъркели.

Когато наближиха, видяха с радост, че птиците не са прекъснали дневния си сън. Сигурно бяха пътували дълго и имаха нужда от почивка. Отпуснатите крила доказваха, че са уморени. Може би сънуваха... клона на някоя висока смокиня, кулата на дъвен храм, посветен на Буда или Вишну, широкия Ганг с миризливите отпадъци – вкусни късове разложено месо, в което забиваха с наслада огромните си клонове.

Осару, комуто бяха поверили примката, не се замисли какво сънуват и дали изобщо сънуват. За него беше достатъчно, че спят; той пропълзя, свит и безшумен като тигрите, които се пръкваха из родните му джунгли, и успя да се приближи до нищо неподозиращите щъркели на разстояние, от което можеше да хвърли примката си.

Но не може да боднеш пръчка и веднага да пиеш вино; старата поговорка бе потвърдена от опита на Осару да улови щъркелите; и то не от примката, а от самите щъркели.

Примката все още висеше в края на дългия бамбуков дрът; но щъркелите бяха отлетели. Те кръжаха във въздуха с протегнати шии и тракаха с клонове като с кастанети, а гневното им крякане напомняше рев на разярени лъвовете.

Неуспехът трябваше да се припише не на Осару, а на неблагоприятното на Фриц, който вървеше по петите му.

Тъкмо когато Осару мятеше примката върху раменете на единия

щъркел, дошлият с господарите си Фриц забеляза птиците, втурна се и захапа едната за опашката. После, решен сякаш да се запаси с марабу, отскубна цяла шепа пух.

Неочакваното нападение на Фриц не се дължеше, разбира се, на такава подбуда; казваме, неочаквано, защото дресираното животно знаеше, че не бива да подплашва дивеч, който господарите му дебнат, и никога не бе проявявало подобно неблагодарумие. Фриц постъпи противно на обичайната си предпазливост по вина на самите птици; защото никое живо същество, срещнато от него из тия области, не бе му вдъхвало повече омраза от индуските щъркели. При престоя си в ботаническата градина в Калкута, където господарите му, както знаем, гостуваха известно време, Фриц често срещаше една двойка от тия исполински птици, които също гостуваха на тази основателно прочута градина; те живееха на двора, където им беше позволено да се разхождат свободно и да кълват отпадъците, изхвърляни от прислугата на управителя.

Птиците бяха толкова питомни, че отиваха да кълват храна от ръката на всеки, който им я донесе, както и да си я вземат сами, оттам където не им я поднасят, стига дългият им клон да може да я стигне. Те си пооткрадваха често храни, които не бяха приготвени за тях; с такъв грабеж засегнаха и Фриц, който надали щеше някога да им го прости. Откраднали му бяха чудесно парче месо, което готвачът му бе дал за вечеря. Но единият щъркел грабна най-нахално месото – просто го изтръгна с клюна си от устата на кучето и го глътна, преди Фриц да успее да му попречи или отмъсти.

Оттогава Фриц изпитваше злопамятна омраза към всички видове щъркели, особено към вида аргала; затова, щом зърна сега индийския щъркел – той не бе видял птиците при кацването им, защото по онова време беше още в хижата – се втурна със зинала уста към него и захапа опашката му.

Излишно е да добавим, че така неучтиво нападнатата птица отлетя веднага, последвана от своя по-щастлив, но не по-малко изплашен другар, като остави Фриц да използва марабуто така, както не го е използвал никой – нито дори свадливата ревнивка, изтръгнала с презрение от тюрбана на някоя омразна съперница!

Глава LIX УЛАВЯНЕ НА ЩЪРКЕЛИТЕ

Нашите пътешественици наблюдаваха недоволно и разочаровано отлитането на птиците, а за Фриц съществуваше опасност от строго наказание. Той заслужаваше наказание и щеше да го получи незабавно – защото Гаспар бе застанал вече до него с вдигната ръка, – ако едно възклицание на Карл не бе накарало младия ловец да отпусне ръка, спасявайки по този начин Фриц от „натупването“, което го заплашваше.

Карл не бе извикал, за да го спаси. Викът се дължеше на съвсем друга причина и беше толкова неочакван, че Гаспар забрави веднага виновника и се обърна към братя си.

Карл бе втренчил поглед в отлетелия щъркел, към чиято опашка Фриц си бе позволил такава недопустима свобода.

Карл не гледеше увисналата под опашката разкъсана перушина, а дългите крака, прострени при бързото отлитане косо надолу и назад. Странното възклицание се дължеше всъщност не и на тях, а на нещо привързано на един от тях, което лъсна с металически блясък на слънцето.

То беше жълтеникаво – като злато или полиран бронз; но святкането на слънчевите лъчи по повърхността му пречеше на зрителите да определят какво е.

Недоумяваха всъщност само Гаспар и Осару. Карл позна веднага лъскавия метеор, който светна за миг пред погледа му като лъч от надежда, а след това бавно, но сигурно се отдалечи, изоставяйки го пак в предишното отчаяние.

– О, братко! – извика той, когато щъркелът отлетя. – Каква зла участ!

– Зла участ ли? Какво искаш да кажеш, Карл?

– Ох, ти не знаеш колко близо беше възможността да се спасим! Но уви! Пак ще я изтървем!

– Искаш да кажеш, че ще изтървем птиците ли? – запита Гаспар. – Та какво от това? Не вярвам, че те биха могли да изнесат въжето; каква полза тогава и да ги уловим? Месото им не се яде; а перушината им, колкото и да е скъпа, не ни трябва.

– Не, не – възрази бързо Карл. – Не е там работата, не...

– А къде тогава? – запита Гаспар, малко изненадан от несвързаните приказки на ловеца на растения. – Какво искаш да кажеш?

– Погледни нагоре! – каза Карл, като посочи за пръв път отлетелите щъркели. – Виждаш ли нещо да блести?

– На крака а единия щъркел ли? Да, виждам... някакъв жълт метал... Какво ли е?

– Зная какво е – отговори огорчено Карл, – много добре зная. Ох, ако бяхме уловили птицата, щяхме да се спасим. Но безполезно е да скърбим сега. Тя отлетя, уви!... А ти, Фриц, направи днес нещо, за което всички ще съжаляваме... може би цял живот.

– Не разбирам за какво трябва толкова много да съжаляваме, братко – каза Гаспар. – Ако е за отлитането на щъркелите, може би изобщо е трябва да съжаляваме. Защото те не бързат да ни напуснат въпреки негостоприемното държане на Фриц. Погледни ги! Кръжат във въздуха, като че имат намерение отново да кацнат. А погледни Осару, който ги подмамва с нещо. Уверен съм, че старият шикари ще успее да ги върне. Той познава много добре нрава им.

– Милостиви боже! – извика Карл, като погледна най-напред летящите щъркели, след това индуса. – Дано успее! Ти, Гаспар, улови Фриц, за да помогнеш на Осару! За нищо на света не пускай кучето... за нищо на света! От това зависи спасението ни!

Все още изненадан от възбудата на брата си, Гаспар побърза да изпълни нареждането му и изтича да улови Фриц. Той стисна кучето между нозете си и го улови здраво с ръце.

Всички – в това число и Фриц – гледаха сега Осару. Гаспар следеше движенията му с неопределен интерес! А Карл – с трепет и тревога.

Хитрият шикари не бе дошъл неподготвен. Предполагайки, че улавянето на щъркелите може да се окаже мъчно, той се бе снабдил предвидливо с примамка, която би могла да ги привлече в обсега на примката му, ако птиците са страхливи. Примамката беше едра риба, взета от килера, която той размахваше, за да привлече вниманието им. Отдалечил се бе от другарите си, особено от Фриц, когото бе изгонил настрана. Застанал на едно възвишение към края на езерото, той използваше всичката си хитрост, за да върне птиците, неволно принудени да отлетят.

За Осару, както и за другите, беше очевидно, че птиците бяха отлетели по неволя, защото личеше, че са уморени и желаят да си починат.

Осару не загуби време да мисли дали това желание би ги върнало отново на земята. Щом се увери от държането им, че са забелязали рибата в протегнатата му ръка, той захвърли по-далече от себе си изкусителното парче и зачака последиците.

Те бяха пълна и почти незабавна сполука. Държанието на Осару не можеше да събуди никакво подозрение у шъркелите. Те познаваха много добре и мургавата му кожа, и индуското облекло; и при все че го виждаха сега в непознат, далечен край, нямаха основание да го смятат за неприятел.

Те се страхуваха само от Фриц. Но Фриц беше далеко, та нямаше защо да се боят от него.

А празните стомаси и захвърлената на тревата риба налагаха бързо решение – птиците се престашиха, кацнаха без колебание и се нахвърлиха едновременно върху желаното парче, което всяка се стареше да грабне първа.

Тъй като едната птица бе захапала рибата за главата, а другата за опашката, започна борба коя да я глътне цяла. Всяка нагълта в широко-то си гърло голяма част от тялото, докато най-послед двата клюна се доближиха до средата му и почнаха да се удрят.

Никой не искаше да отстъпи на другия, затова никой не изпускаше рибата и странната борба продължи така няколко мига.

Но тя продължи не докато искаха двете страни, а докато желаше Осару, който се втурна към тях, разпери широко ръце и улови и двете улисани птици в прегръдка, от която те напразно се мъчеха да се освободят.

С помощта на Карл и Гаспар, който бе вързал междувременно Фриц за едно дърво, огромните птици бяха укротени и здраво завързани.

Глава LX КРАК С ПРЪСТЕН

– Това е! Това е! – извика Карл, като клекна и улови крака на едната птица.

– Какво? – запита Гаспар.

– Погледни, братко! Виж какво има на крака на щъркела! Не си ли спомняш да си виждал и по-рано тоя накит?

– Да, бронзов пръстен! – отвърна Гаспар. – Спомням си сега. В ботаническата градина имаше един индийски щъркел с пръстен на глезена; бронзов пръстен – също като този. Чудно нещо!

– Също като този! – повтори Карл. – Не само също като този, а просто същият! Клекни да го видиш по-внимателно. Виждаш ли буквите?

– „К.Б.Г. Калкута“ – каза бавно Гаспар, като прочете надписа на пръстена. – „К.Б.Г.“. Какво ли означават тия знаци?

– Не е мъчно да се отгатне – отговори уверено Карл. – „Кралска ботаническа градина“. Какво друго могат да значат?

– Нищо друго. Тези птици са положително същите, с които толкова често се забавлявахме там.

– Същите са – потвърди Карл. – Несъмнено.

– Изглежда, че и Фриц ги позна, затова ги нападна така непредизвикано. Спомняш ли си как враждуваше с тях?

– Спомням си. Но трябва да следим да не ги нападне пак. Защото ще ми трябват.

– Ще ти трябват ли?

– Да, за нещо много важно; толкова важно, че ще трябва да се отнасяме с тия грозни и неприятни птици като с най-хубави и ценни животинчета. Да им носим храна и вода; да ги наглеждаме през деня и да ги пазим през нощта – като свещен огън, който се поддържа непрестанно.

– Така ли?

– Точно така, братко! Тези щъркели са не само много важни – от тях зависи спасяването ни. Ако дори един от тях умре или ни се изплъзне, ние сме загубени. Те са последната ни надежда. Уверен съм, че е така.

– Но каква надежда виждаш в тях? – запита Гаспар, който не можеше да разбере думите на брата си и дори се чудеше на привидната им

несвързаност.

– Каква ли? Действителна надежда. Нещо повече от надежда – защото тази необикновена случка може наистина да ни спаси.

Гаспар мълчеше и гледеше втренчено брата си в очите, които блестяха от радост. Но макар и да виждаше израза им, Гаспар не можеше никак да си го обясни.

Осару беше еднакво смяян от странното изражение и приказки на сахиба Карл; но индусът им обръщаше по-малко внимание, защото беше изцяло погълнат от индийските щъркели, които милваше последователно, говореше им и ги прегръщаше като родни братя!

Щом стегна въжето около краката им и се успокои, че няма опасност да избягат, Осару нарязва рибата на подходящи за гърлата им късчета и започна да ги храни с любов, каквато би проявил към човешки същества, дошли изгладнели след дълго пътуване.

Щъркелите не проявяваха стеснителност. Не беше в нрава им да се държат стеснително. Те гълтаха поднасяните парчета така лакомо и спокойно, като че се хранеха край голямата черна на градината в Калкута.

Само присъствието на Фриц ги смущаваше малко; но по заповед на Карл кучето бе отведено настрана, за да не го виждат, докато изядат поднесения от Осару обяд.

Гаспар все още не разбираше нищо и запита ловеца на растения каква цел преследва.

– О, братко – отговори Карл, – обикновено ти не си толкова несъобразителен. Нима не можеш да отгатнеш защо се радвам толкова много на тия птици?

– Наистина не мога... освен ако...

– Ако какво?

– Очакваш да изнесат въжето на скалата.

– Да изнесат въжето на скалата ли? Нищо подобно. Или може би нещо подобно. Но щом не можеш да отгатнеш, ще те поизмъча още малко.

Гаспар все още не разбираше нищо и запита ловеца на растения, каква цел преследва.

– О, братко...

– Не, няма да ти кажа. Тази вест заслужава да се отгатне и вие с Осару трябва да се постараете да го сторите сами.

Двамата така предизвикани ловци се готвеха да изкажат редица предположения, но Карл ги изпревари.

– Хайде – каза той, – нямаме време сега. Може да проявите

изобретателността си, след като се приберем в колибата. Но най-напред да запазим щъркелите. Въжето е много тънко. Те могат да го скъсат с клюновете си и да се освободят. Трябва да ги вържем с по-здраво въже. Хайде, Осару, вземи единия. Аз ще нося другия, а ти, Гаспар, се погрижи за Фриц. Води го вързан. Отсега нататък ще го държим все вързан, за да не провали най-добрата възможност за освобождаването ни.

С тези думи Карл прегърна единия щъркел, а Осару другия и въпреки крясъка и тракащите клюнове огромните птици бяха прибрани в колибата.

Внесоха ги и ги вързаха със здрави въжета, стегнати около глезените им и вързани за тежките греди, които поддържаха покрива. Вратата щеше да стои затворена, когато хората не са вътре; защото, знаейки цената на гостите, Карл беше решен да не ги изпуска.

Глава LXI ПЕРНАТИ ПОЩАЛЬОНИ

Едва след като прибраха и кошниците с лотосовите зърна, Гаспар и Осару останаха свободни да правят предположения. И двамата се замислиха сериозно, седнали на големите камъни пред вратата, където често бяха правили планове за освобождението си. Никой не споделяше мислите си с другия; всеки следваше мълчаливо нишката на собствените си размисли, сякаш се състезаваха кой ще отгатне пръв намерението на Карл.

Той стоеше наблизко, замислен като другарите си. Мислеше как да доусъвършенства плана, който те още не знаеха.

Щъркелите бяха изнесени във от колибата и завързани за тежък пън, който се намираще наблизко. Изнесли го бяха, за да свикнат с месото и за да ги нахранят отново, защото само една риба не можеше да утоли глада им.

Погледът на Гаспар се спря на птицата с пръстена, а след това и на самия пръстен – К.Б.Г. Калкута.

Този надпис най-после го подсети, както самият пръстен бе подсетил брата му. Бронзовият пръстен носеше сведения. Птицата, на чийто крак лъщеше, ги носеше чак от Калкута. Защо да не могат и те да изпратят вест по същия начин? Защо...

– Отгатнах! Отгатнах! – извика Гаспар, без да дообмисли предположението, което му бе минало през ум. – Да, мили Карл, разбрах плана ти... разбрах го и – кълна се в Юпитер Олимпийски! – той е чудесен!

– Отгатна значи най-после! – отвърна малко насмешливо Карл. – Отдавна беше време, струва ми се! Бронзовият пръстен с надписа трябваше отдавна да те подсети. Но да чуем какво ще кажеш, за да преценим дали правилно си отгатнал.

– Разбира се! – съгласи се Гаспар със същия весел и закачлив тон, с който говореше и брат му. – Ти възнамеряваш да промениш нрава – или по-точно чина – на нашите нови гости. – Гаспар посочи щъркелите. – Това е намерението ти, нали?

– После?

– Те са сега войници... или по-точно офицери, както личи от титлата им адютанти!

– После?

– И няма защо да ти благодарят за любезните намерения. Назначението, което мислиш да им дадеше, едва ли може да се нарече повишение. Не зная как се чувстват в такъв случай птиците, но сигурно малко хора биха желали да сменят военната служба с гражданска.

– Какво назначение, Гаспар?

– Ако не греша, смяташ да ги направиш пощальони... пощенци, ако това име ти харесва повече.

– Ха, ха, ха! – засмя се Карл, доволен от остроумието, с което Гаспар се бе изразил. – Правилно, братко. Напълно си разбрал плана ми. Това именно възнамерявам да сторя.

– Кълна се в колелата на Джъгърнаутовата колесница – извика индусът, който бе слушал и разбрал интересния разговор, – това най-добър план. Тия щъркелите върнат на Калкута, сигурно върнат. Те занесат писмо на френци сахиби... Сахиби научат ние тук в затвор... и дойдат отърват нас, щом получат писмо... Ха, ха, ха!

След редица пискливи възклицания индусът скочи от камъка, където стоеше, и започна да танцува като обезумял около хижата!

Макар и несъвършено изказани, приказките на Осару изразяваха напълно плана, който ловецът на растения бе намислил.

Той се бе очертал смътно в съзнанието на Карл още при първата поява на щъркелите над главите им; но когато металът блесна пред погледа му и той забеляза жълтия пръстен около глезена на птицата, планът стана по-определен и приемлив.

Когато най-последно увиха щъркелите и разчетоха надписа, който ги представи като стари познайници от К.Б.Г., Карл не се съмняваше вече, че тези крилати пратеници щяха да освободят и него, и другарите му от затвора, където от толкова време се измъчваха.

Глава LXII ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Макар и не веднага, освобождението най-после настъпи. Нашите пътешественици трябваше да прекарат още няколко месеца самотен и еднообразен живот.

Трябваше да дочакат връщането на дъждовния сезон, когато реките, които протичат из обширните индустански равнини, излизат от бреговете си и носят в мътното си лоно богатата жътва на смъртта, привличаща жеравите и щъркелите да търсят храна по бреговете им. Тогава едрият адютант се завръща от летните си обиколки на север и отлита на юг, към високите върхове на Имаус. Карл и другарите му се надяваха, че тогава именно и техните адютанти, ръководени от същия инстинкт, ще се върнат в К.Б.Г. – Кралската ботаническа градина, в Калкута.

Карл беше уверен, че ще стане така, сякаш беше на брега на свещената река в Кралската ботаническа градина и виждаше как птиците се спускат и кацват в градината.

Тази увереност се дължеше на това, което бе чул в дома на управителя: че птиците имали от години този навик и датите на отлитането и долитането им били така редовно определени, щото всеки служащ в градината можел с най-голяма точност да ги предскаже!

За щастие Карл помнеше, ако не точно деня, то поне седмицата, през която можеха да очакват отлитането на гостите си; а това беше достатъчно за целта му.

През време на престоя в долината птиците бяха гледани така грижливо като че бяха обречени на божество, на което пазачите им се кланяха.

Осару им носеше в изобилие риба и месо. Даваха им колкото искат храна и вода, създаваха им разнообразие, за да не скучаят, пазеха ги от всякакви врагове – включително от Фриц, който отдавна вече не ги гледаше като противник. Не им липсваше нищо, не им отказваха нищо освен свободата.

Най-после им върнаха и нея. В едно прекрасно утро, каквото всяка птица би избрала за далечен полет, и двете птици бяха пуснати да вървят, където искат.

Единствената тежест при отлитането им бяха две малки кожени торбички, завързани на шиите им така, че да не могат да ги стигнат с

клюновете си. И двете птици имаха по една такава чудновата торбичка; защото Карл, комуто бяха останали още няколко листа от бележник, бе решил да изпрати по едно писмо с всеки щъркел; изпращаше и копие от съобщението си, от страх някоя от птиците да не се отклони в друга посока.

Отначало щъркелите като, че не бързаха да се разделят с любезните домакини, които толкова време ги хранеха и разглезваха; но инстинктът, който ги караше да потърсят слънчевите южни равнини, най-после надделя; и като изкряха за „сбогом“, на което оставащите отговориха с насърчителни викове, придружени от продължителния лай на Фриц, те се извисиха във въздуха, прелетяха бавно и тържествено над канарата и изчезнаха скоро зад хребета на околната планинска верига.

След десет дни за най-голяма радост на Карл, Гаспар и Осару на същата канара се появиха двадесетина души. И Фриц дори залая от радост, като ги видя!

Върху синия небесен фон се очертаха донесените възета, греди и други съоръжения, необходими за катерене по скали.

Нашите пътешественици разбраха, че някое от писмата им, а може би и двете, са стигнали до местоназначението си.

До същото място стигнаха скоро и самите те. С помощта на тия, които бяха дошли да ги спасят, и тримата успяха да се изкачат на канарата по спуснатите им дълги възени стълби; Фриц стигна догоре на раменете на индуса!

И тримата, придружени от зарадваните освободители и от Фриц, който вървеше по петите им, слязоха по южните склонове на Хималаите, озоваха се пак на брега на свещения Ганг, влязоха отново през гостоприемните врати на К.Б.Г. и подновиха там познанството си не само със своите гостоприемни приятели, но и с крилатите пратеници, с чиято помощ се отърваха от гроба, – където бяха живи погребани, и се върнаха при хората и света!

КРАЙ

© 1864 Майн Рид
© 1961 Невяна Розева, превод от английски

Thomas Mayne Reid
The Cliff Climbers (The Lone Home in the Himalayas), 1864

Източник: <http://dubina.dir.bg>
Сканиране, разпознаване и редакция: Сергей Дубина, 17 юни 2008
Допълнителна редакция: pqgolova, юли 2008

Публикация

Томас Майн Рид. Пълзачи по скалите
Английска, трето издание
Издателство „Астрала“, София

Превод: Невена Розева
Художник: Спаско Ганчев
Коректор: Петранка Карадимова
Формат 84/108/32. Печатни коли 13. Цена 180 лв.
Предпечатна подготовка и компютърно оформление: „Вариант АБВ“ АД
Печат: ИФ „Развитие“, Хасково
ISBN 954-562-068-4

Първо издание: Народна младеж, 1961, в библ. Приключения и научна фантастика.

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/8708>]